

Katolický Katechismus

pro
žáky dospělejší.

Sepsal

Jan Doležel,
katecheta v Mor. Ostravě.

(S povolením duchovní vrchnosti.)

V PRAZE 1879.

V komisi Cyrillo-Methodějského kněžkupectví (J. Zeman a spol.) č. 143-I.

Nákladem vlastním.

Schváleno od nejdůstojnějšího ordinariatu olomouckého vy-
nosem ze dne 20. července 1878 čís. 957.

Knihtiskárna Cyrillo-Methodějská (J. Zeman a spol.)

Úvod.

Katechismus jest kniha, v nížto se vykládá učení o Bohu.

Učení o Bohu nazývá se také *náboženství*.

O Bohu *se učíme*, kdo jest a co od nás žádá. Víme pak to, proto že Bůh sám to učil neb zjevil.

Nejprvé učil Bůh sám prvorodiče v ráji. Učení to slove *náboženství prvotné*.

Později učil Bůh národ židovský skrze Mojžíše a proroky. Učení to slove *náboženství židovské*.

Naposledy učil Bůh lidi skrze Syna svého Ježíše Krista. Učení to slove *náboženství křesťanské*.

Náboženství křesťanské hlásá se neporušeně v církvi katolické. Proto slove *náboženství katolické*.

Náboženství katolické se vykládá v tomto katechismu *ve třech dílech*.

Díl první jest o *apoštolském vyznání víry*.

Díl druhý jest o *příkázáních*.

Díl třetí jest o *prostředcích milosti*.

Díl I.

O apoštolském vyznání víry.

Co Bůh zjevil, jest krátce v modlitbě „*Věřím v Boha*“.

Zníť takto:

1. *Věřím v Boha, Otce všemohoucího, stvořitele nebe i země.* 2. *I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.* 3. *Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie panny.* 4. *Trpěl pod pontským Pilatem, ukřižován umřel i pohřben jest.* 5. *Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.* 6. *Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího.* 7. *Odtud přijde soudit živých i mrtvých.* 8. *Věřím v Ducha svatého.* 9. *Svatou církev obecnou, svatých obcování.* 10. *Hříchův odpuštění.* 11. *Těla vzkříšení.* 12. *A život věčný. Amen.*

Modlitba ta se nazývá *apoštolské vyznání víry*, proto že z doby apoštolů pochází a nejhlavnější pravdy obsahuje, které věřiti a vyznávatí máme.

Apoštolské vyznání víry má *dvanacte dílů neb článků*.

První článek víry

zní takto:

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, stvořitele nebe i země.

První článek víry *nás učí*: 1. že jest jeden Bůh; 2. že jsou tři božské osoby; 3. že Bůh všecko stvořil.

1. O Bohu a jeho vlastnostech.

Že Bůh *jest*, poznáváme ze stvořených věcí, které samy ze sebe povstati nemohly. Proto dí písmo svaté: „*Ne-smyslný (jenom) říká v srdci svém: Není Boha.*“ ¹⁾

¹⁾ Žalm 13, 1.

Bůh jest *sám od sebe nejdokonalejší duch*; má nejlepší rozum a vůli, ale těla nemá. ¹⁾

Tyto *vlastnosti* Boží máme sobě nejvíce pamatovati:

1. Bůh jest *věčný*: byl vždy, jest a bude vždy. ²⁾ (Mojžíš na Horebu.)

2. Bůh jest *všemohoucí*: může učiniti, cožkoli chce. ³⁾ (Zázraky v Egyptě.)

3. Bůh jest *všudy přítomen*: jest všudy, na nebi i na zemi. ⁴⁾ (Jakub na útěku.)

4. Bůh jest *vševědoucí*: ví všechny skutky i myšlení naše. ⁵⁾ (Kainův úmysl.)

5. Bůh jest *nejvyšší dobrotný*: miluje všechny tvory, zvláště pak lidi. ⁶⁾ (Adam a Eva v ráji.)

6. Bůh jest *nejvyšší milosrdný*: odpouští nám hříchy naše, činíme-li pokání. ⁷⁾ (Ninivitě.)

7. Bůh jest *nejvyšší svatý*: dobro miluje a zla nenávidí. ⁸⁾ (Obět Abelova a Kainova.)

8. Bůh jest *nejvyšší spravedlivý*: dobro odměňuje a zlo tresce. ⁹⁾ (Noe — potopa.)

¹⁾ Pán Ježíš sám praví: „Bůh jest duch a kdož se mu klanějí, mají se klaněti v duchu a v pravdě.“ (Jan 4, 24.)

²⁾ Žalmista Páně dí: „Prvé než učiněna byla země, od věků až na věky jsi ty Bůh.“ (Žalm 89, 2.)

³⁾ Žalmista Páně praví: „Všecko cožkoli chce Hospodin, to činí na nebi i na zemi.“ (Žalm 134, 6.)

⁴⁾ Žalmista Páně píše: „Kam před tváří tvou uteku? Byť bych bydlel i v končinách moře, i tam by mne provodila ruka tvá.“ (Žalm 138, 7.)

⁵⁾ Žalmista Páně volá: „Ejhle, Hospodine, ty znáš všechny věci nejen nové i staré.“ (Žalm 138, 5.)

⁶⁾ Bůh sám praví: „Zdaliž se může zapomenouti matka nad nemluvnětem svým? A byť ona se zapomenula, já nezapomenu se nad tebou.“ (Izai. 49, 15.)

⁷⁾ Písmo svaté dí: „Ty o Bože smilováváš se nade všemi a přehlídáš hříchy lidské pro pokání.“ (Moudr. 11. 24.)

⁸⁾ Bůh sám tomu učí řka: „Svatí buďte, neboť já svatý jsem.“ (3. Mojž. 11, 44.)

⁹⁾ Svatý Pavel píše: „Bůh odplatí jednomu každému podle skutkův jeho.“ (Řím. 2, 6.)

2. O třech božských osobách.

Bůh toliko *jeden* jest. On sám praví: „Já jsem Hospodin a není žádného více; mimo mne není Boha.“ ¹⁾

Bůh jeden jest, ale jsou *tři božské osoby*: Otec, Syn a Duch svatý.

Víme to, proto že se všechny tři božské osoby zjevily při křtu Páně. A Pán Ježíš pravil apoštolům: „Jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“ ²⁾

Každá božská osoba *jest pravý a stejný Bůh*. Jaký jest Otec, taký Syn a taký Duch svatý.

Každá božská osoba *jest od druhé rozdílná*. Jiná osoba jest Otec, jiná Syn a jiná Duch svatý.

Bůh Otec nás *stvořil*, Bůh Syn nás *vykoupil* a Duch svatý nás *posvěcuje*.

Ty tři božské osoby spolu nazýváme *nejsvětější Trojicí Boží*.

Nejsvětější Trojici *vyznáváme*, když svatým křížem se žehnáme.

Svatým křížem se *žehnáme*, kdykoli modlení aneb co důležitého začínáme a končíme.

3. Stvoření světa. Prozřetelnost Boží.

Bůh všechno *stvořil*. To znamená, že z ničeho všechno učinil. Stvořil pak všechny věci za šest dní.

Věci stvořené nazýváme *tvory* a Boha, protože je stvořil, jmenujeme *stvořitelem*.

Bůh všechno stvořil, aby ukázal svou nejvyšší *moc* a *lásku* k lidem.

Bůh také o všechno *pečuje*. Onť všechno *zachovává*, dokud se mu líbí, a všechno *spravuje*, jak se mu líbí. ³⁾

Tato pečlivost Boží nazývá se *prozřetelnost Boží*. (Mojžíš. David.)

¹⁾ Izai. 45, 5. — ²⁾ Mat. 28. 19.

³⁾ Pán Ježíš sám dí: „Zdaliž neprodávají dvou vrabců za penízek, a ani jeden z nich, (ač tak nepatrn jest,) nepadne na zem bez (vůle) Otce vašeho.“ (Mat. 10, 29.)

Bůh pečuje zvláště o lidi. Proto máme jemu vždy důvěřovati. ¹⁾

Bůh dopouští *všeliké nehody* buďto na pokutu za spáchané hříchy, anebo na zkoušku cnosti. Proto máme trpěliví a stáli býti. (Jonaš. Job.)

Bůh dopouští též největší zlo, totiž *hřích*, proto že nechce svobodné vůle člověka rušiti a proto že i zlo k dobru vésti umí. (Josef egyptský.)

4. Stvoření andělů a pád některých.

Na nebi stvořil Bůh *anděly*. ²⁾

Andělé jsou *pouzí duchové*; mají rozum a vůli, ale těl nemají.

Bůh je *stvořil*, aby ho milovali, jemu sloužili a věčně blaženi byli.

Bůh stvořil *veliký počet andělů*, důstojností od sebe rozdílných.

Písmo svaté *jmenuje devět kárů* nebo druhů andělských. Nazývají se: andělé, archandělé, síly, mocnosti, panstva, knížactva, trůnové, cherubíni a serafíni.

Všickni andělé byli *svatí a dokonali*. Ale Bůh je zkoušel, zůstanou-li svatí.

Mnozí andělé *zůstali svatí*, a ty přijal Bůh do slávy věčné. Nazýváme je *dobrými duchy* nebo *dobrými anděly*.

Někteří andělé *stali se pyšnými* a ty odsoudil Bůh k mukám věčným. Nazýváme je *zlými duchy* nebo *ďábly*. ³⁾

¹⁾ Pán Ježíš praví: „Nepečujte příliš, co byste jedli a čím byste se odívali. Pohleďte na ptactvo nebeské, žeť ne-seje ani žne, aniž shromažďuje do stodol a Otec váš nebeský krmí je. Zdalíž vy nejste dražší nežli ono? A patřte na kvítí polní, kterak roste; nepracuje aniž přede. Pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vsi slávy své tak odín nebyl, jako jedno z nich. Poněvadž tedy travu polní Bůh tak odívá, čím více vás.“ (Mat. 6, 25.)

²⁾ Žalmista Páně volá: „Dobrořečte Hospodinu všickni andělé jeho, jenž činíte slovo jeho.“ (Žalm. 102, 20.)

³⁾ Svatý Petr píše: „Bůh andělům hřešícím neodpustil, ale strhnuv je do pekla vydal k mučení.“ (2. Petr. 2, 4.)

Dobří andělé *nás milují*. Proto za nás u Boha prosí, nás napomínají a opatrují ¹⁾. Máme je vzývat, milovat a poslouchati.

Dobří andělé, kteří nás opatrují nebo střeží, slovou *andělé strážní*. (Tobiaš. Petr v žaláři.)

Đáblové nás *nendávidí*. Proto nás *ke zlu ponoukají*, aby nám uškodili. Máme pokušením jejich vezdy odpírati. ²⁾ (Eva. Pán Ježíš.)

5. Stvoření prvních lidí. Přednosti člověka.

Naposledy mezi všemi tvory stvořil Bůh *lidí*.

První lidé byli *Adam* a *Eva*. Nazýváme je *prvními rodiči*, proto že od nich pocházíme.

Tělo Adamovo učinil Bůh z hlíny země a tělo Evino ze žebra Adamova; oběma pak vdechl *duši*.

Lidé sestávají z *těla* a z *duše*. Tělo jest smrtelné, duše pak nesmrtelná. (Bohatec a Lazar.)

Pán Ježíš sám dí: „Nebojte se těch, kteříž zabijí tělo, ale *duše nemohou zabít*. Bojte se raději toho (Boha), jenž může tělo i duši uvrhnouti do ohně pekelného.“ ³⁾

Bůh *lidí vyznamenal* dle těla i dle duše. *Tělu* dal Bůh: 1. přímou postavu; 2. jazyk řeči schopný; 3. ruce k práci spůsobilé. *Duši* dal Bůh: 1. rozum; 2. svobodu vůli; 3. svědomí.

Rozumem poznáváme Boha a jeho přikázání. *Svobodnou vůlí* volíme dobro a zavrhuje zlo.

Svědomí jest vnitřní hlas, který nás k dobru vybízí a zla varuje, za vykonané dobro chválí a za spáchané zlo kárá.

Duše naše podobá se přednostmi svými Bohu. Proto pravíme o ní, že jest *obrazem Božím*.

³⁾ Mat. 10, 28.

¹⁾ Anděl pravil Tobiašovi: „Když jsi s pláčem se modlival, donášel jsem modlitbu tvou k Bohu.“ Anděl též napomínal Kornelia: „Povolej Simona přijmím Petra, ten tobě poví, co bys měl činiti.“ A žalmista Páně praví: „Andělům svým přikázal o tobě Bůh, aby tě ostržili na všech cestách tvých.“ (Tob. 12, 12.; Sk. ap. 10, 5.; Žalm 90, 11.)

²⁾ Svatý Petr dí: „Střízlivi buďte a bděte: nebo protivník váš ďábel obchází jako lev řvoucí hledaje, koho by pohltil.“ (1. Petr 5, 8.)

6. Stav prvních lidí. Povolání člověka.

První lidé přebývali v rozkošné zahradě, která se nazývala *ráj*.

Žili pak velmi blaženě v ráji. Bůh sám s nimi laskavě obcoval a je *zvláštními dary ozdobil*.

Dal jim: 1. tělo zdravé a nesmrtelné; 2. rozum dokonalý a vůli dobrou; 3. duši krásnou a svatou.

Tyto dary *měli zdědit* také potomci Adama a Evy. Chtěltě Bůh, aby všickni lidé šťastni byli.

Bůh lidí *stvořil*, aby ho poznali, jej milovali, jemu sloužili a věčně spaseni byli.

Aby hned první lidé ukázali, zdali Bohu sloužiti chtějí, *dal jim Bůh přikázání*.

Pravil jim: „Ze všelikého stromu rajského jezte; jenom ze stromu prostředního ať nejíte. Budete-li z něho jísti, smrtí umřete.“¹⁾

7. Pád prvních lidí. Hřích prvotný a jeho následky.

První lidé *nezachovali přikázání* toho. Dábel je svedl, že jedli ze stromu zapovězeného.

Tím pošpinili duši a dopustili se hříchu. Hřích ten se nazývá *prvotný hřích*.

Hřích prvních lidí byl *hříchem smrtelným*: 1. proto že nezachovali ani tak lehkého přikázání; 2. proto že věřili více ďáblu než Bohu; 3. proto že chtěli samému Bohu rovni býti.

Hříchem prvotným *uškodili sobě* Adam a Eva co nejvíce. Bůh je ihned potrestal, vyhnal je z ráje.

Mimo to postihl první rodiče ještě tento *trojí trest*:

1. tělo jejich bylo neduživo a smrtelné;²⁾
2. rozum jejich byl slabý a vůle zlá;³⁾

¹⁾ 1. Mojž. 2, 16.

²⁾ Evě řekl Bůh: „Rozmnožím bídu a bolesti tvé.“ Adamovi pak: „V potu tváří své jísti budeš chleb, dokud se nenavrátiš do země, z nížto vzat jsi.“ (1. Mojž. 3, 16. 19.)

³⁾ Domnívali se, že se mohou ukrýti před Bohem a vinili jeden druhého. (1. Mojž. 3, 8. 12.)

3. duše jejich byla zbavena svatosti a proto neměli naděje k nebi. ¹⁾)

První lidé *uškodili* však netoliko sobě, ale i všem *ostatním lidem*. Hříchem jejich pošpiněna jest duše každého člověka, když se narodí. ²⁾)

Proto, že hřích ten dědíme, nazývá se také *hřích dědičný*.

Následky hříchu dědičného jsou *i pro nás* tyto:

1. tělo naše jest neduživo a smrtelno; ³⁾)

2. rozum náš jest slabý a vůle zlá; ⁴⁾)

3. duše naše jest zbavena svatosti a pošpiněna hříchem, když na svět přicházíme. ⁵⁾)

8. Zaslíbení Vykupitele.

První lidé byli *docela nešťastní*, když je Bůh vyhnal z ráje. Od té doby namahavě pracovali, mnoho trpěli a konečně umřeli.

Když pak umřeli, *nemohli do nebe vejít*, proto že byli pro hřích svůj Bohu nemili. Ale ani jejich děti a potomci nemohli do nebe vejít, proto že všickni měli na sobě hřích dědičný.

I *smíloval se* Bůh nad lidmi hříšnými a chtěl je aspoň potěšiti. Proto slíbil hned v ráji, že pošle Vykupitele neb Mesiaše, který je hříchu očistí a trestu věčného vysvobodí.

Pravil v ráji ďáblu: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi pokolením tvým a pokolením jejím; ona potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její.“ ⁶⁾)

⁶⁾ 1. Mojž. 3, 15.

¹⁾ „Poznalit, že jsou nazi,“ že totiž nemají ani oděvu na těle ani již původní svatosti na duši. Proto se i styděli i báli. (1. Mojž. 3, 10.)

²⁾ Svatý Pavel píše: „Jako skrze jednoho člověka (Adama) hřích na tento svět přišel a skrze hřích smrt, tak na všechny lidi smrt přešla, proto že v něm všickni zhřešili.“ (Řím. 5, 12.)

³⁾ Písmo svaté praví: „Jho těžké tíží syny Adamovy ode dne narození jejich až do dne pochování.“ (Sir. 40, 1.)

⁴⁾ Písmo svaté dí: „Smyslové i myšlení srdce lidského ke zlu nakloněna jsou od mladosti.“ (1. Mojž. 8, 21.)

⁵⁾ Svatý Pavel píše: „Všickni jsme byli od přirozenosti synové hněvu (Božího).“ (Efes. 2, 3.)

Ochtěltě Bůh říci: Mezi tebou, ďáble, a potomky Evinými bude stálý boj. Kdysi však přijde potomek Evin, který lidi z moci tvé vysvobodí. Ty je potom budeš sice sváděti, ale nebude i možno jim škoditi.

Tento Vykupitel neb Mesiaš jest *Ježíš Kristus*, Syn Boží. Bůh však ho neposlal hned, nýbrž teprv *za čtyři tisíce let*.

Lidé měli dříve poznati, že *hřích d' dičný je učinil nešťastný* a že nikdo je vysvoboditi nemůže, leč Bůh. I poznali to skutečně lidé, vidouce rozmáhati se nepravost a modlářství, a nevědouce sobě ni rady ni pomoci. Proto také toužili po Vykupiteli.

Aby pak Vykupitele toho lidé poznali, až by přišel, *připravoval* je Bůh na příchod jeho.

Bůh předně pečoval, *aby se mezi lidmi zachovala víra v pravého Boha a naděje v budoucího Vykupitele*. Proto se lidem nábožným častěji zjevoval, jim Vykupitele sliboval, jim dary neb oběti nařídil a potomky Abrahamovy národem svým učinil. Tomuto národu, který se nazýval israelský, dal Bůh desatero přikázání a ustanovil mu krále, kněze a proroky. Králové lid israelský řídili, kněží zaň obětovali a proroci jej učili.

Bůh také skrze proroky *předpověděl tyto známky budoucího Vykupitele*: 1. že se narodí, až přestanou potomci Judovi kralovati; 2. že se narodí v Betlemě z panny královské; 3. že bude králem, knězem a prorokem; 4. že bude prodán, trýzněn a usmrčen; 5. že vstane z mrtvých, vstoupí na nebesa a sešle Ducha svatého.

Prorok Daniel ¹⁾ předpověděl i *rok příchodu* Mesiašova. Pravil, že se ukáže za 69 letotýhodnů čili za 483 let, počítajíc od rozkazu k opětnému vystavění Jerusalema. Rozkaz ten vydal perský král Artaxerxes roku 299. dle počtu římského. Přičítáme-li k těmto 299 oněch 483, máme rok 782. dle počtu římského, čili rok 30. dle počtu našeho, v němžto Mesiaš veřejně vystoupil

Druhý článek víry

zní takto:

I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.

Ježíš znamená Spasitele nebo Vykupitele. Nazývá se tak, proto že nás hříchů očistil a trestu věčného vysvobodil.

Kristus znamená Pomazaného Páně. Nazývá se tak, proto že byl králem, knězem a prorokem, kteřížto slouli Pomazanými Páně.

¹⁾ Dan. 9, 25.

Druhý článek víry *nás učí* o Ježíši Kristu: 1. že jest Syn Boží; 2. že jest pravý Bůh; 3. že jest Pán náš.

1. Ježíš Kristus jest **Syn Boží**, proto že o něm sám Bůh Otec svědčil: „Tentož jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.“ ¹⁾

Totéž *potvrdil Pán Ježíš sám* přísahou, řka Kai-fášovi: „Tys řekl, já jsem“ (Syn Boží). ²⁾

A stejně *učili též svatí apoštolé*. Tak vyznal před ním Petr: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ ³⁾

Jakožto Syn Boží jest Pán Ježíš *druhou božskou osobou* v nejsvětější Trojici.

2. Ježíš Kristus jest také **pravý Bůh**, proto že má *tytéž vlastnosti Boží* jako Bůh Otec, což dokázal svými proroctvími a zázraky.

Totéž *potvrdil Pán Ježíš sám* řka: „Otec a já jsme jedno“, ⁴⁾ to jest jedné podstaty božské.

A stejně *učili též svatí apoštolé*. Tak vyznal před ním Tomáš: „Pán můj a Bůh můj“. ⁵⁾

Jakožto pravý Bůh jest Pán Ježíš *Bohu Otci roven* a proto ho sluší tak ctíti jako Otce.

3. Ježíš Kristus jest i **Pán náš**, proto že nás krví svou z otroctví ďábla vykoupil. ⁶⁾

Jakožto Pán náš *žádá od nás*, abychom ho tak poslouchali, jako Otce.

Pán Ježíš jest skutečně *slíbený Vykupitel neb Mesias*, proto že se na něm vyplnilo, co proroci o Mesias předpověděli a čím byl Mesias předobrazem.

Pán Ježíš *byl předobrazem* osobami i věcmi. Obrazem jeho úřadu proročského byl Mojžíš, a jeho úřadu kněžského i královského Melchisedech. Obrazem jeho utrpení a smrti byl Abel, Izak, Josef, David, beránek velikonoční, had mředěný a oběti smírné. Obrazem jeho z mrtvých vstání byl Jonaš v břiše velryby.

¹⁾ Mat. 3, 17. — ²⁾ Mat. 26, 64. — ³⁾ Mat. 16, 16. —

⁴⁾ Jan 10, 30. — ⁵⁾ Jan 20, 28..

⁶⁾ Svatý Petr píše: „Nejste vykoupeni zlatem nebo stříbrem, nýbrž drahou krví Ježíše Krista.“ (1. Petr. 1, 18.)

Třetí článek víry

zní takto:

Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie panny.

Třetí článek víry *nás učí* o Ježíši Kristu: 1. že se počal z Ducha svatého; 2. že se narodil z Marie panny; 3. že působil jako Mesiáš.

1. Vtělení a narození Páně.

Pán Ježíš *se počal z Ducha svatého* znamená, že se působením Ducha svatého vtělil nebo člověkem stal.

On *se stal člověkem*, aby nás mohl smrtí svou vykoupiti a spasiti.¹⁾

Pán Ježíš jest i pravý Bůh i *pravý člověk*²⁾. Ale jest Bůh a člověk v jedné toliko osobě božské.

Jakožto Bůh má Pán Ježíš na nebi *Otce nebeského*, ale nemá matky.

Jakožto člověk měl na zemi *matku Marii*, ale neměl otce. Svatý Josef byl toliko pěstounem jeho.

Pán Ježíš se narodil z Marie panny *v Betlemě*, ve chlévě, když byl Augustus císařem římským a Herodes králem judským.

Proto že Maria porodila Syna Božího, nazývá se *matkou Boží* a Bůh ji jedinou ochránil všelikého hříchu.³⁾

2. Mládí Páně.

Narození Syna Božího bylo ihned zvěstováno skrze anděla *pastýřům betlemským*. I přišli tito a klaněli se jemu.

¹⁾ Pán Ježíš sám praví: „Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby život svůj dal na vykoupění za mnohé.“ (Mat. 20, 28.)

²⁾ Svatý Petr napsal: „Hříchy naše sám na svém těle vznesl na dřevo kříže.“ A Pán Ježíš sám pravil: „Smutna jest duše má až ku smrti.“ (1. Petr 2, 24. Mat. 26, 38.)

³⁾ Písmo svaté ji chválí slovy: „Všecka jsi krásná a poskvrny není na tobě.“ Anděl pak pozdravil ji: „Zdrávas milosti plná Pán s tebou.“ (Šal. 4, 7. Luk. 1, 28.)

Osmého dne po narození dostal Syn Boží jméno *Ježíš*. A když měl čtyřicet dní, byl v chrámě jeruzalémském obětován.

Narození Pána Ježíše bylo také zvěstováno skrze podivnou hvězdu *třem kralům* na východě. I přišli tito, klaněli se jemu a donesli mu zlato, kadidlo a myrrhu.

Sotva odešli králové, chtěl *Herodes* Pána Ježíše zabiti. Proto s ním utekli rodiče do Egypta. Když pak Herodes umřel, vrátili se do Nazareta a tam byl Pán Ježíš vychován.

Když měl Pán Ježíš *dvánácte let*, putoval se svými rodiči do Jeruzalema a byl tam tři dni ve chrámě mezi učiteli. Pak se vrátil domů a zůstal u rodičů do třicátého roku svého.

3. Veřejné působení Páně.

V třicátém roce svém odebral se Pán Ježíš k řece Jordanu a *byl pokřtěn* od Jana. I sestoupil tu Duch svatý v podobě holubice na něho a Bůh Otec volal: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.“ ¹⁾

Po křtu svém odešel Pán Ježíš *na poušť* a postiv se tam čtyřicet dní a nocí byl třikráte pokoušen od ďábla.

Z pouště vrátil se Pán Ježíš opět k Jordanu. Brzy však odešel *do vši krajiny židovské* a působil jako *Mesiaš*.

Pán Ježíš *působil jako Mesiaš*, když konal úřad královský, kněžský a prorocký.

Jakožto *král* založil duchovní království, totiž církev. Jakožto *kněz* ustanovil řád kněžský a obětoval se za nás. Jakožto *prorok* učil lidi.

Kdož učení Pána Ježíše věřili, nazývali se věřící. Z těchto pak vyvolil sobě 12 *apoštolů* a 72 *učenníků*.

Jména apoštolů jsou: Ondřej, Jan, Šimon Petr, Filip, Bartoloměj, Jakub; jiný Šimon, jiný Jakub, Matouš, Tomáš, Juda, Jidaš.

Tito apoštolé všecko viděli a slyšeli, co Pán Ježíš činil a učil.

¹⁾ Mat. 3, 17.

Pán Ježíš učil *o sobě*, že jest přislíbený Mesiaš, kterého Bůh na svět poslal.

Pán Ježíš učil *o Bohu*, kdo jest a jak se k němu chovati máme. Učil i pravdám, které máme věřiti, i cnostem a dobrým skutkům, které máme konati.

Lidé *mohli věřiti*, co Pán Ježíš učil, proto že přesvatě žil, budoucí věci předpovídal a zázraky činil.

Život jeho byl tak svatý a příkladný, že mohl i nepřátel se tázati: „Kdo z vás může mne vinit z hříchu?“ ¹⁾

On *předpověděl* zradu Jidašovu, zapření Petrovo, své vzkříšení, na nebe vstoupení, seslání Ducha svatého a mnoho jiného.

On činil *zázraky* na přírodě, na nemocných, na posedlých a na mrtvých.

Pán Ježíš učil *lidí po tři leta*. Mnozí věřili slovům a skutkům jeho. Ale pyšní farisei a zákonníci mu nevěřili a hleděli ho usmrtiti.

Pán Ježíš *to věděl* a mohl tomu zabrániti, ale nechtěl. Právě apoštolům, že chce za lidi trpěti a umřiti.

Čtvrtý článek víry

zní takto:

Trpěl pod pontským Pilatem, ukřižován umřel i pohřben jest.

Čtvrtý článek víry *nás učí* o Ježíši Kristu: 1. že za nás trpěl; 2. že na kříži umřel; 3. že pochován byl.

1. Utrpení a smrt Páně.

Pán Ježíš *trpěl jako člověk* a nikoli jako Bůh. Trpěl pak na duši, na cti a na těle.

Utrpení to *připravili mu* nepřátelé jeho farisei a zákonníci. Dopustil pak to pontský Pilat, který byl v Judsku vladařem římského císaře Tiberia.

Pán Ježíš *vyvolil k utrpení svému* město Jeruzalem a dobu svátků velikonočních, když měl věku 33 let.

¹⁾ Jan 8, 46.

V *neděli* před velikonocí ubíral se Pán Ježíš slavně do Jeruzalema a lidé ho všude radostně vítali.

V *pondělí* a v *úterý* učil Pán Ježíš v chrámě a ve *středu* byl Jidašem apoštolem zaprodán.

Ve *čtvrtek* slavil Pán Ježíš s apoštoly svými poslední večeři. Po večeři myl apoštolům nohy a ustanovil nejsvětější svátost oltářní. Na to se rozloučil s apoštoly a odebral se na horu olivetskou.

Na *hoře olivetské* trpěl Pán Ježíš (na duši) velikou úzkost a zármutek, až i krví se potil. Tam také byl od Jidáše zrazen, od apoštolů opuštěn a k veleknězi Anašovi odveden. Bylať hodina osmá večerní.

Anaš poslal ještě v noci Pána Ježíše k *veleknězi Kaifašovi*. Tam trpěl (na cti) mnoho potupy a hany: byl pomlouván, posmíván a rouhán. Tam také byl ke smrti odsouzen a od Petra zapřen.

V *pátek* ráno přivedli nepřatelé Pána Ježíše k Pilatovi. Tam trpěl (na těle) mnoho ran a bolestí: byl bičován, trním korunován a konečně na ukřižování vydán.

Pán Ježíš *byl ukřižován* na hoře Kalvarii u Jeruzalema v pátek okolo hodiny dvanácté. A promluviv sedmkrát s kříže umřel odpoledne o hodině třetí.

Pán Ježíš *skutečně umřel*, proto že „nakloiv hlavu vypustil duši.“¹⁾ Také byla smrt jeho zjištěna tím, že bok jeho proboden kopím a z rány té vytékla krev a voda.

Téhož dne u večer byl Pán Ježíš také *pochován*. Josef z Arimathie a Nikodem položili tělo jeho do hrobu nového, ve skále vytesaného.

2. Účinky smrti Páně.

Pán Ježíš trpěl a umřel, aby Bohu *dosti učinil* a tím nás vykoupil a spasil.

On Bohu *dosti učinil* znamená, že napravil urážku, kterou lidé Bohu učinili a vytrpěl tresty, které lidé zasloužili.

On nás *vykoupil* znamená, že nás s Bohem smířil, hříchů očistil a trestu věčného vysvobodil.²⁾

¹⁾ Mat. 27, 50.

²⁾ Onť jest, jak dí písmo „beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ „Protož není již žádného zatracení těm, kdož jsou v Kristu Ježíši a nechodí podle těla.“ (Jan 1, 29; Řim. 8, 1.)

On nás *spasil* znamená, že nám dobyl spasení věčného a milostí k tomu potřebných.¹⁾

Pán Ježíš *dobyl všem lidem* spasení věčného, ale přece nebývají všickni spaseni.

Kdo spasení věčného *dojítí chce*, musí: 1. učení jeho věřiti; 2. přikázání jeho zachovávat; 3. prostředků milosti užívat.

Pátý článek víry

zní takto:

Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.

Pátý článek víry *nás učí* o Ježíši Kristu: 1. že sestoupil do předpekli; 2. že třetího dne vstal z mrtvých.

Jen *duše Pána Ježíše* sestoupila do předpekli, když svaté tělo jeho spočívalo ve hrobě.

Předpekli bylo místo, kde duše spravedlivých bez bolesti očekávaly zaslíbené vykoupení.²⁾

Duše Pána Ježíše *sestoupila do předpekli*, aby oněm spravedlivým vykoupení jich oznámila a je potěšila.³⁾

Duše Pána Ježíše *nezůstala v předpekli*, aniž tělo jeho ve hrobě. Onať se opět spojila s tělem jeho a Pán Ježíš *vstal třetího dne z mrtvých*.

Víme to: 1. z veškera jednání nepřátel jeho fariseů a zákonníků; 2. ze svědectví apoštolů, kteříž lehkověrní nebyli a přece za tuto pravdu život položili.

Pán Ježíš vstal z mrtvých *svou vlastní mocí*, maje tělo nesmrtelné a oslavené.

Jeho *tělo oslavené* bylo jasné jako slunce, rychlé jako myšlenka a pronikavé jako duch.

¹⁾ Písmo svaté praví: „Máme naději ke vjití do svatyně (nebeské) skrze krev Kristovu.“ „Z plnosti jeho všickni jsme vzali a milost nad milost.“ (Žid. 10, 19. Jan 1, 16.)

²⁾ Pravíť Pán Ježíš lotru na kříži: „Amen pravím tobě: Dnes ještě budeš se mnou v ráji.“ (Luk. 23, 43.)

³⁾ Svatý Petr píše: „Pán Ježíš byl usmrcen podle těla, ale obživen podle ducha, ve kterémž těm duchům, kteříž byli v žaláři, přišel kázal (jich vykoupení).“ (1. Petr. 3, 19.)

Pán Ježíš *vstal z mrtvých*:

1. aby vyplnil proroctví o vzkříšení svém; ¹⁾
2. aby dokázal, že byl od Boha poslán a pravdivě učil; ²⁾
3. aby nás ujistil, že vstaneme též z mrtvých. ³⁾

Šestý článek víry

zní takto:

Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího.

Šestý článek víry *nás učí* o Ježíši Kristu: 1. že vstoupil na nebesa; 2. že sedí na pravici Boží.

Pán Ježíš *vstoupil na nebesa* na hoře Olivetské čtyřicátého dne po vzkříšení svém. ⁴⁾

On vystoupil svou *vlastní mocí*, s *tělem i s duší* a pojal sebou duše z předpekli. ⁵⁾

Pán Ježíš vstoupil na nebesa: 1. aby se vrátil do slávy své; 2. aby seslal Ducha svatého; 3. aby za nás u Otce orodoval; 4. aby námi na nebi místo připravil.

Pán Ježíš *sedí na pravici Boží* znamená, že i jako člověk došel nejvyšší slávy a moci, kterou sobě zasloužil svou obětí na zemi. ⁶⁾

¹⁾ Písmo svaté jej uvádí i kroucího: „Nezanecháš duše mé ve hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení.“ A on sám pravil: „Zrušte chrám tento a ve třech dnech opět vzdělám jej.“ (Žalm. 15, 10. Jan 2, 19.)

²⁾ Svatý Pavel praví: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, jest marné kázání naše a marná i víra naše.“ (1. Kor. 15, 14.)

³⁾ Svatý Pavel ujišťuje: „Jako skrze Adama všickni umírají, tak i skrze Krista všickni obživení budou.“ (1. Kor. 15, 22.)

⁴⁾ Svatý Marek píše: „Když Pán Ježíš apoštolům odmluvil, vzat jest do nebe a sedí na pravici Boží.“ (Mar. 16, 19.)

⁵⁾ Svatý Pavel o něm praví: „Vstoupiv na výsost, játe vedl vězně.“ (Efes. 4, 8.)

⁶⁾ Svatý Pavel píše: „Bůh povýšil ho a dal jemu jméno (důstojnost a slávu), kteréž jest nad všeliké jméno.“ (Filip. 2, 9.)

Sedmý článek víry

zní takto:

Odtud přijde soudit živých i mrtvých.

Sedmý článek víry *nás učí* o Ježíši Kristu: že přijde opět s nebe, soudit živých i mrtvých.¹⁾

Živými rozumíme lidi spravedlivé, *mrtvými* pak hříšníky.

Pán Ježíš přijde soudit *v poslední anebo soudný den* jak Bůh i člověk.

Pán Ježíš bude *sám lidi souditi*, proto že je sám smrtí svou vykoupil a jich sobě dobyl.²⁾

Pán Ježíš bude lidi souditi podle toho, *co dobrého anebo zlého činili*. Spravedlivé odmění životem věčným v nebi a hříšníky bude věčně v pekle trestati.³⁾

Osmý článek víry

zní takto:

Věřím v Ducha svatého.

Osmý článek víry *nás učí* o Duchu svatém: 1. že jest pravý Bůh, jako Otec a Syn; 2. že sestoupil na apoštoly; 3. že nám uděluje milosti Boží.

1. O Duchu svatém.

1. Duch svatý jest **pravý Bůh**, proto že má *tytéž vlastnosti Boží*, jako Bůh Otec a Syn, což dokázal působením svým na apoštoly.

Totéž *potvrdil Pán Ježíš* sám řka apoštolům: „Jdouce, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i *Ducha svatého*.“⁴⁾

¹⁾ Mat. 28, 19.

²⁾ Anděl pravil apoštolům: „Muži galilejští, co tu stojíte hledíce do nebe? Ten Ježíš, kterýž vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jak jste ho viděli jdoucího do nebe.“ (Sk. ap. 1, 11.)

³⁾ Svatý Petr pravil Korneliovi: „Pán Ježíš přikázal nám svědčiti, že on jest, jenž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých. (Sk. ap. 10, 42.)

⁴⁾ Pán Ježíš sám pravil: „I půjdou bezbožní do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.“ (Mat. 25, 46.)

A stejně učili též svatí apoštolé. Tak pravil Petr Ananiašovi: „Proč pokoušel ďábel srdce tvého, abys lhal Duchu svatému? Neselhal jsi lidem, ale Bohu.“ ¹⁾

Duch svatý jest *třetí božská osoba* a roven Bohu Otci i Synu. Proto ho sluší tak ctíti jako Otce a Syna.

2. Duch svatý *sestoupil na apoštoly* v podobě ohnivých jazyků desátého dne po na nebe vstoupení Páně.

On apoštoly rozličným jazykům naučil a duši jejich dary neb *milostmi* ozdobil.

Duch svatý *uděluje i nám* všelikou milost, kterouž nám Pán Ježíš smrtí svou zasloužil.

2. O milosti Boží.

Milost Boží jest dar, který nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista uděluje k našemu spasení.

Milost Boží *jest hlavně dvojí*: 1. milost pomáhající; 2. milost posvěcující.

1. *Milost pomáhající* jest dar, který rozum náš osvětluje a vůli k dobru posiluje.

Milosti pomáhající jest nám *nevyhnutelně třeba*, proto že bez ní nemůžeme nic spasitelného činiti. ²⁾

Milosti pomáhající se *dostává všem lidem tolik*, kolik jim třeba ku spasení. ³⁾ (Podobenství o fíku neplodném.)

Milosti pomáhající *nabýváme*, když o ni pokorně prosíme. ⁴⁾

Aby nám však *prospívala*, nesmíme jí odpírati, ⁵⁾ nýbrž jí dobře užívatí. (Podobenství o hřivnách.)

¹⁾ Sk. ap. 5, 3.

²⁾ Svatý Pavel praví: „Bůh to jest, jenž (milostí svou) působí v nás i chtění i konání.“ (Filip. 2, 13.)

³⁾ Svatý Pavel píše: „Chcet Bůh, aby všickni lidé spaseni byli a ku poznání pravdy přišli.“ (1. Tim. 2, 4.)

⁴⁾ Pán Ježíš sám ujišťuje: „Otec nebeský dá dobrého ducha těm, kdož ho prosí.“ (Luk. 11, 13.)

⁵⁾ Pravil Pán Ježíš: „Jerusaleme, kolikráte jsem chtěl shromážditi syny tvé, jako shromažďuje slepice kuřátka svá pode křídla a *nechtěl* jsi.“ (Mat. 23, 37.)

2. *Milost posvěcující* jest dar, který duši naši hříchů očisťuje a ji svatostí okrašluje. Také nás činí dítky Božími a dědici království nebeského.¹⁾

Milosti posvěcující jest nám *nevyhnutelně třeba*, protože bez ní nejsme schopni spasení věčného. (Podobenství o rouše svatebním.)

Milosti posvěcující *nabýváme*, když svatosti křtu a pokání hodně přijímáme. A ji *rozmnožujeme*, když častěji svatosti hodně přijímáme a dobré skutky konáme.²⁾

Milost posvěcující v sobě *umensňuje*, kdo všedních hříchů se dopouští a dobrých skutků zanedbává. A jí *pozbývá*, kdo smrtelného hříchu se dopouští.³⁾

Devátý článek víry

zní takto:

Svatou církev obecnou, svatých obcování.

Devátý článek víry nás učí: 1. že Pán Ježíš založil svatou církev obecnou; 2. že v církvi té jest obcování svatých.

1. Založení a zřízení církve.

1. Když Pán Ježíš na zemi přebýval, shromáždil okolo sebe společnost věřících, která se nazývala *království Kristovo* anebo *církev Kristova*.

Z počtu věřících vyvolil sobě Pán Ježíš 12 *apostolů* a 72 *učenníků*. Apoštolé byli představení věřících a učenníci byli pomocníci jejich.

Apoštolům dal Pán Ježíš *tutéž moc*, jakou měl sám a spolu jim svěřil trojí úřad svůj. Pravit jim: „*Jako mne poslal Otec, i já posílám vás.*“⁴⁾

¹⁾ Jan 20, 21.

²⁾ Svätý Pavel píše: „Posvěcení a ospravedlnění jste v Duchu Boha našeho.“ (1. Kor. 6, 11.)

³⁾ Písmo svaté říká: „Kdo jest spravedlivý, ospravedlniž se ještě a svätý posvětiž se ještě.“ (Zjev. 22, 11.)

⁴⁾ Svätý Pavel napomíná: „Kdo se domnívá, že stojí, hlediž, aby nepadl.“ (1. Kor. 10, 12.)

Pán Ježíš jim svěřil: 1. *úřad učitelský*: aby učení jeho všude hlásali a neporušeno zachovali; 2. *úřad kněžský*: aby mši svatou obětovali a věřícím svátostmi přisluhovali; 3. *úřad pastýřský*: aby věřící zákony svými spravovali.¹⁾

Apoštolé úřad Kristův také konali. Kdož pak jim uvěřili a pokřtěni byli, nazývali se *křesťané*.

Takto povstaly všude společnosti křesťanů, které se nazývaly *církev křesťanská*. A všechny církve spolu tvořily *církev obecnou* čili *katolickou*.

2. Jednotlivé církve křesťanské řídili buď apoštolé sami, anebo *biskupové* a *kněží*, které apoštolé po vůli Pána Ježíše posvětili a duchovní mocí obdarili.

Pán Ježíš *chtěl*, aby apoštolé *světili*, proto že netoliko jim, ale i nástupcům jejich pomoc přislíbil, aby úřad jeho ustavičně konali. Pravil jim: „Já jsem s vámi až do *skonání světa*.“²⁾

Biskupové světili opět k rozkazu apoštolů³⁾ jiné muže na *kněze* a *jáhny* a totéž se děje až podnes.

Biskupové mají *celou* moc apoštolskou; kněží a jáhnové mají *toliko díl* *moci* této.

3. Všecky církve křesťanské řídil *svatý Petr*, jehož Pán Ježíš hlavou věřících i apoštolů učinil a nejvyšší mocí obdaril.

Pravil jemu: „Pas beránky mé, pas ovce mé!“ Buď pastýřem věřících i apoštolů!⁴⁾ „Cožkoli ty svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“⁵⁾

Přednost a nejvyšší moc Petrova *nepominula smrti jeho*, nýbrž přechází ustavičně na jeho nástupce, aby se zachovala jednotu v církvi.

Tuto přednost a nejvyšší moc Petrovu zdědil a posud dědí každý *biskup římský*, kterýžto se nazývá *svatý otec* nebo *papež*.

²⁾ Mat. 28, 20. — ⁴⁾ Jan 21, 15—17. — ⁵⁾ Mat. 16, 19.

¹⁾ Pravil jim: „Jdouce do celého světa učte všechny národy, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.“ — „To čiňte na mou památku!“ — „Kterým odpustíte hříchy odpouštějí se jim a kterým zadržíte, zadržány jsou.“ — „Cožkoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 28, 19; Luk. 22, 19; Jan 20, 23; Mat. 18, 18.)

³⁾ Svatý Pavel psal Titovi: „Zanechal jsem tebe v Kretě, abys ustanovil po městech kněží.“ (Tit. 1, 5.)

Římský papež jest nástupcem sv. Petra, náměstem Kristovým a hlavou celé církve katolické.

Církev katolická jest viditelná společnost všech pravověřících křesťanů.

Pravověřící křesťané jsou, kdož pravé učení Kristovo mají, všech jeho svátostí užívají a římského papeže za hlavu svou uznávají.

2. Znamky pravé církve.

Pán Ježíš založil *jenom jednu církev*. Proto může jenom jedna pravou církví Kristovou býti.

Pravá církev Kristova se poznává *po čtyřech znamkách*. Ona musí býti: 1. jedna, 2. svatá, 3. obecná, 4. apoštolská.

Pravá církev musí být *jedna* neb jednotná, proto že se Pán Ježíš modlil za věřící, aby byli jedno.

Pravá církev musí býti *svatá*, proto že ji Pán Ježíš ku posvěcení lidskému ustanovil.

Pravá církev musí býti *obecná*, proto že ji Pán Ježíš pro všechny lidi ustanovil.

Pravá církev musí býti *apoštolská*, proto že jí Pán Ježíš apoštoly za představené dal.

3. Církev katolická jest pravá církev Kristova.

Jediná církev katolická jest pravou církví Kristovou, proto že jest: 1. jedna, 2. svatá, 3. obecná, 4. apoštolská.

Církev katolická jest jedna neb jednotná: 1. proto že má všude totéž učení; 2. proto že má všude tutéž obět a tytéž svátosti; 3. proto že má všude tutéž viditelnou hlavu.

Církev katolická jest svatá: 1. proto že má svatého zakladatele; 2. proto že má všechny prostředky k posvěcení věřících; 3. proto že má svaté údy, jichžto svatost Bůh zázraky potvrdil.

Církev katolická jest obecná: 1. proto že veškerou učení Kristovo hlásá; 2. proto že od svého počátku po všechen čas trvá; 3. proto že na všech místech rozšířena jest.

Církev katolická jest apoštolská: 1. proto že apoštolé ji rozšiřovali; 2. proto že stále věří a učí, co apoštolé kázali; 3. proto že její biskupové úřad svůj od apoštolů zdědili.

Církev katolická slove také *římská*, protože římský papež její viditelnou hlavou jest.

Neviditelnou hlavou církve římsko-katolické jest Pán Ježíš sám.

Církev římsko-katolická se dělí na *kněze* a *nekněze*.

Kněží slovou *církev učící*, proto že jsou povinni vyučovati. Nekněží slovou *církev slyšící*, proto že jsou povinni, učení to poslouchati nebo slyšeti.

4. Účel a působnost církve.

Pán Ježíš církev svou založil a zřídil, aby všickni lidé dojíti mohli *pravého učení a posvěcení* k životu věčnému.

V církvi Kristově *můžeme dojíti* pravého učení a posvěcení, proto že se v ní posud koná Kristův úřad učitelský, kněžský a pastýřský.

Tento trojí úřad konají nyní *nástupci apoštolů*, totiž biskupové a kněží. Proto slovou *duchovní vrchnost*.

Duchovní vrchnost koná *úřad učitelský*, když učení Pána Ježíše všude hlásá a neporušeno zachovává.

Duchovní vrchnost koná *úřad kněžský*, když mši svatou obětuje a věřícím svátostmi přisluhuje.

Duchovní vrchnost koná *úřad pastýřský*, když věřící zákony svými spravuje.

Z té příčiny jest *každému člověku třeba*, aby křtem svatým do církve katolické vešel.

Kdo křtem svatým do církve katolické vešel, nazývá se *katolickým křesťanem a viditelným údem církve*.

5. Prameny, z nichžto církev čerpá učení své.

Církev katolická čerpá učení své ze dvou pramenů:

1. z písma svatého; 2. z ústního podání.

I. *Písmem svatým* čili *bibli* rozumíme sbírku knih, které svatí mužové z vnuknutí Ducha svatého sepsali a které církev za knihy svaté prohlásila.

Písmo svaté dělíme na písmo svaté *starého zákona* a písmo svaté *nového zákona*.

1. *Písmo svaté starého zákona* sestává z knih, které svatí mužové před narozením Pána Ježíše sepsali. Takových knih jest 45 a to: 21 dějepisných, 7 učebných a 17 prorockých.

Knihy *dějepisné* jsou: Mojžíšovy (5), Josue, Soudců, Ruth, Králův (4), Paralipomenon (2), Ezdraše (2), Tobiaše, Judith, Esther, Makabejské (2).

Knihy *učebné* jsou: Jobova, Žalmů, Přísloví, Kazatel, Šalomounova, Moudrosti, Sirach.

Knihy *prorocké* jsou: a) Izaiáše, Jeremiaše (s Baruchem), Ezechiele, Daniele; b) Ozeáše, Joele, Amosa, Abdiáše, Jonaše, Micheáše, Nahuma, Habakuka, Sofoniaše, Aggea, Zachariaše, Malachiaše.

2. *Písmo svaté nového zákona* sestává z knih, které svatí apoštolé a učenníci po smrti Pána Ježíše sepsali. Takových knih jest 27 a to: 5 dějepisných, 21 učebných a 1 prorocká.

Knihy *dějepisné* jsou: 4 evangelií (dle Matouše, Marka, Lukáše a Jana) a 1 kniha skutkův apoštolských od Lukáše.

Knihy *učebné* jsou: 14 epištol Pavlových: ku Římanům, ke Korintským (2), ku Galatským, ku Efesským, ku Filipenským, ke Kolosenským, ku Tessalonickým (2), ku Timotheovi (2), ku Titovi, ku Filemonovi, ku Židům. Pak 7 epištol jiných apoštolů, totiž: Jakubova, Petrova (2), Janovy (3) a Judova.

Kniha *prorocká* jest: tajné zjevení svatého Jana, jež měl na ostrově Pathmos.

Písmo svaté jest víry hodno: 1. proto že bylo sepsáno z vnuknutí Božího; 2. proto že se na ně Pán Ježíš sám odvolával; 3. proto že spisovatelé pravdivě psátí mohli, chtěli, ba musili.

Písmo svaté nemohlo býti porušeno: 1. proto že je Bůh sám porušení chránil; 2. proto že bylo všude příliš známo a rozšířeno; 3. proto že křesťané raději umřeli, než by je vydali.

V písmě svatém *není vše obsaženo*, co Bůh zjevil. Proto čerpá církev učení své též z ústního podání.

Že v písmě svatém *není veškeré zjevení obsaženo*, vysvítá z rozkazu Páně, aby apoštolé učení jeho toliko *hlásali*.¹⁾ Také víme, že jenom *někteří* apoštolé psali, že ani *všech činů* Páně nepoznámali²⁾ a že se též na svá *kázání* odvolávali.³⁾

II. *Ústním podáním* čili *tradicí* rozumíme ony články víry a mravů, které svatí apoštolé z vnuknutí Ducha svatého ústně hlásali, ale jich nenapsali.

¹⁾ Pán Ježíš pravil: „Jdouce učte všechny národy.“ (Mat. 28, 19.)

²⁾ Svatý Jan dí: „Mnohé zajisté i jiné *divy* činil Pán Ježíš před obličejem učenníků svých, které *nejsou psány* v knize této.“ (Jan 20, 30.)

³⁾ Svatý Pavel psal věřícím: „Zachovávejte ustanovení, kterým jste se naučili buďto *skrze naši řeč* anebo *skrze list náš*.“ (2. Tess. 2, 14.)

Učení to slove *ústní podání*, proto že se ústním vypravováním podávalo od pokolení ku pokolení, jako příkladem učení o očistci, o úctě svatých, o odpustcích, o sedmeru svátosti, o slušnosti přísahy, o potřebě křtu dítek.

Ústní podání *obsaženo jest hlavně*: 1. ve spisech otcův a učitelů církevních; 2. v usnešeních sněmů církevních.

Otcové a učitelé církevní jsou spisovatelé církevní, které církev pro jich svatost a učenost jménem tím vyznamenala. *Otci* církevními jsou hlavně: Klement, Ignac, Polykarp; Justin, Irenej, Cyprian. *Učitelé* církevními jsou hlavně: z východu: Athanáš, Basil, Rehoř Nazianzenský a Jan zlatoustý; ze západu: Ambrož, Jeroným, Augustín a Řehoř veliký.

Sněm církevní jest sbor biskupů z celého světa, které papež svolává, aby o věcech víry a mravů se radili a usnášeli. Posud bylo 20 obecných sněmů církevních. První byl v Nicei (325) a poslední v Římě (1870).

6. Církev katolická jest neomylna.

Církev katolická *jest v učení svém neomylna*, proto že jí Pán Ježíš dar neomylnosti propůjčil.

Darem neomylnosti rozumíme zvláštní pomoc Dacha svatého, která působí, že církev u věcech víry a mravů nic jiného mčiti nemůže, leč co učil Pán Ježíš a svatí apoštolé.

Dar neomylnosti má v církvi *papež se sborem biskupů*, kdykoli tito na sněmu anebo mimo sněm o věcech víry a mravů se usnášejí.

Pravilť Pán Ježíš apoštolům: „Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.“¹⁾ „A já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, *Ducha pravdy*, aby s vámi zůstával na věky.“²⁾

Dar neomylnosti má v církvi *papež sám*, kdykoli jakožto hlava církve mocí apoštolskou o učení víry a mravů pro celou církev závazně rozhoduje.

Pravilť Pán Ježíš Petrovi: „Já prosil jsem za tebe, aby nezahynula víra tvá; a ty někdy obrátě se *potvrzuj bratři svých*.“³⁾

Proto že církev katolická neomylnou pravdu učí, nazývá ji svatý Pavel „*sloupem a utvrzením pravdy*.“⁴⁾

Z té příčiny jsou též věřící povinni neomylnému učení církve katolické se podrobiti.

¹⁾ Mat. 28, 20. — ²⁾ Jan 14, 16. — ³⁾ Luk. 22, 32. — ⁴⁾ 1. Tim. 3, 15.

7. Církev katolická jest samospasitelná.

Církev katolická jest *samospasitelná*. To znamená, že ona jediná může člověka jistě ku spasení přivést.

Církev katolická jest *proto* samospasitelná, že ona jediná má *všcky prostředky*, které nás vedou ku spasení.

Tyto *prostředky* jsou: 1. neomylné učení Kristovo; 2. pravá oběť a všechny svátosti od Krista Pána ustanovené; 3. duchovní moc od Krista Pána jí udělená.

Tímto učením *netvrdíme*, že musí každý úd církve spasen býti proto, že k církvi náleží. Chce-liť kdo spasen býti, třeba mu také prostředků ke spasení svému užívat.

Tímto učením také *nezavrhujeme těch*, kdož beze vší vlastní viny církve Kristovy neznají. O nich doufáme, že mohou milosti Boží jinou cestou dojíti, pokud Boha upřímně hledají a vůli jeho svědomitě plní.

8. Obcování svatých.

Ku pravé církvi *náleží netoliko věřící na zemi*, ale též duše v očistci a svatí v nebi.

Tito údové církve nalézají se *ve trojím stavu*: jedni na zemi ještě *bojují*, jiní na věčnosti *trpí* a opět jiní na věčnosti *plesají*.

Věřící na zemi jsou *údové církve bojující*, duše v očistci jsou *údové církve trpící* a svatí v nebi jsou *údové církve plesající*.

Všickni údové církve jsou s Pánem Ježíšem a vespolek *duchovně spojeni* jako údové jednoho těla.

Duchovní spojení všech údů církve s Pánem Ježíšem a vespolek slove *obcování svatých*.

Slove obcování *svatých*, proto že všickni na křtu posvěceni byli, všickni ku svatosti povoláni jsou a mnozí už svatosti došli.

Obcování svatých *vůbec záleží v tom*, že každý úd církve má užitek z duchovních pokladů celé církve.

Pokladové církve jsou: 1. zásluhy Kristovy a jeho oběť i svátosti; 2. modlitby církve a její žehnání; 3. zásluhy všech údů církve a jejich dobré skutky.

Kdo ve stavu nemilosti se nalézá, jest *mrtvým údem církve*. Takový pozbývá mnohých užitek z pokladů církve, ale dostává přece potřebné milosti k obrácení svému pro zásluhy Kristovy a k přimluvu církve.

V obcování svatých rozeznáváme *troje spojení*: 1. věřících na zemi vespolek; 2. věřících s dušemi v očistci; 3. věřících se svatými v nebi.

Věřící na zemi *jsou vespolek spojeni*, ježto sobě vzájemně prospívají mší svatou a dobrými skutky.

Věřící na zemi *jsou spojeni s dušemi v očistci*, ježto jim pomáhají mší svatou a dobrými skutky.

Věřící na zemi *jsou spojeni se svatými v nebi*, ježto je ctí a vzývají, oni pak za věřící u Boha prosí.

Svatým nazýváme, kdo na světě svatě žil a jehož svatost Bůh zázraky potvrdil. Rozhodovati o tom sluší papeži jakožto hlavě církve.

Papež také *rozhoduje nebo prohlašuje*, kdo v některé krajině za *blahoslaveného* ctěn býti může, anebo kdo v celé církvi za svatého ctěn býti má.

Prvnější prohlášení slove *blahořečením*, poslednější pak *svatořečením*.

Desátý článek víry

zní takto:

Hříchův odpuštění.

Desátý článek víry *nás učí*, že můžeme pro zásluhy Ježíše Krista odpuštění hříchů dojíti.

Odpuštěním hříchů rozumíme, že nám Bůh odpouští hříchy, jakož i tresty těchto hříchů.

Odpuštění hříchů dojíti lze toliko *v církvi katolické*, protože ona jediná má od Krista moc, hříchy odpouštětí. ¹⁾

V církvi katolické mají *biskupové* a *kněží* moc hříchy odpouštětí.

Hříchové se odpouštějí ve svátosti *křtu* a ve svátosti *pokání*.

Jedenáctý článek víry

zní takto:

Těla vzkříšení.

Jedenáctý článek víry *nás učí*, že lidé pomrou, ale těla jejich v den soudný opět vzkříšena budou.

¹⁾ Jan 20, 23.

1. O smrti.

Smrt jest odloučení duše od těla, kteréž proto žiti přestává.

Po smrti klade se *tělo* do hrobu, *duše* pak odchází na věčnost, nebo na onen svět.

Písmo svaté dí: „Navrátí se prach do země, odkud byl, a duch vrátí se k Bohu, kterýž jej dal.“¹⁾

Smrtí *se ukončí* doba, kterou Bůh člověku vyměřil, aby dobýval spasení svého.²⁾

Po smrti nemůže sobě člověk *žádných zásluh získať*, aniž může ztratiti, co sobě na světě zasloužil. (Bohatec.)

Každý člověk umře, proto že každý zdědil hřích prvotný, jehož pokuta jest smrt.³⁾

Šťastně umírá, kdo ve stavu milosti umírá; *nešťastně* pak, kdo ve stavu hříšném umírá.⁴⁾

Nikdo neví, *kdy, kde a jak umře*. Proto má býti každé chvíle na smrt připraven.⁵⁾

Na smrt *jest připraven*, kdo hříchu pečlivě se chrání a přikázání Boží věrně plní.

2. O soudu soukromém.

Po smrti dostaví se duše k soudu, který se nazývá *soukromý soud*.

Svatý Pavel píše: „Uloženo jest lidem kdysi umřiti a potom jest soud.“⁶⁾

Na soudu tom *soudí Pán Ježíš* duši každého člověka dle toho, jak s milostí jeho se přičinila o spasení své.

¹⁾ Kaz. 13, 17. — ²⁾ Žid. 9, 27.

³⁾ Pán Ježíš sám pravi: „Přijde noc, kdežto žádný nemůže dělati.“ (Jan 9, 4.)

⁴⁾ Svatoý Pavel píše: „Na všechny lidi smrt přešla, protože všickni v Adamovi zhřešili.“ (Řím. 5, 12.)

⁵⁾ Žalmista Páně dí: „Drahá jest před očima Hospodiny výma smrt svatých jeho.“ „Nejhorší jest smrt hříšnika.“ (Žalm 116, 15.; 33, 22.)

⁶⁾ Pán Ježíš sám dí: „Bdětež, neboť nevíte (smrti své) ani dne ani hodiny.“ (Mat. 25, 13.)

Na soudu tom se také *rozhoduje*, má-li duše *zavržena*, anebo k blaženosti *připuštěna* býti.

Blaženosti pak *dochází duše* buďto hned, anebo po vytrpěných trestech v očištění.

3. O očištění.

Očistec jest místo, kde trpí duše *spravedlivých* časné pokuty za hříchy své.

Že *očistec jest*, potvrzuje písmo svaté i církev, protože za mrtvé se modlí a obětuje.

Pán Ježíš pravil: „Kdo by mluvil proti Duchu svatému, neodpustí se jemu ani v tomto věku ani v budoucím.“¹⁾ Chtělte říci: Ačkoli se v budoucím věku (v očištění) hříchy některé odpouštějí, neodpouštějí se přece hříchy těžké, tím méně které proti Duchu svatému.

Do *očistce se dostane*, kdo v milosti Boží zemřel, ale za spáchané hříchy na světě dosti neučinil.

Duše v očištění *mají trápení* větší, nežli jest jakékoli trápení *vezdejší*. Trápí je: 1. stálá touha po blaženosti věčné; 2. veliké tresty, které jim Bůh usoudil.

Tyto tresty *nejdou stejně veliké*, aniž trvají stejně dlouho. Kdo více Boha urazil, tím více trestán bývá. Až pak úplně se očistí, *vchází do nebe*.

Duším v očištění *můžeme pomoci*, když za ně mši svatou obětujeme a dobré skutky konáme.²⁾

Máme pomáhati všem duším v očištění, ale hlavně duším rodičů, příbuzných a dobrodinců.

Očistec *potrvá až do konce světa*.

4. O konci světa.

Nynější svět *viditelný pomine kdysi* a proměněn bude ve svět nový a nepomíjející.

Svatý Petr píše: „Nového nebe a nové země podle zaslíbení Božího čekáme, ve kterých *spravedlnost přebývá*.“³⁾

Kdy nastane konec tohoto světa, *nevíme*.⁴⁾ Budou však ho předcházeti *znamení tato*:

¹⁾ Mat. 12, 31. — ²⁾ 2. Petr. 3, 13.

³⁾ Písmo svaté dí: „Svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modlití, aby hříchů sprostěni byli.“ (2. Mak. 12, 43.)

⁴⁾ Pán Ježíš sám dí: „O tom dni a hodině *nižádný neví*, ani andělé nebesí, jedině Otec.“ (Mat. 24, 36.)

1. rozšíření víry Kristovy po veškeré zemi; ¹⁾
2. objevení se lichých proroků, odpadnutí mnohých lidí od víry a všeobecná znemravnělost; ²⁾
3. strašlivá znamení na nebi a na zemi; ³⁾
4. příchod Antikrista, jenž mnoho lidí svede, ale posléze zničen bude. ⁴⁾

V poslední den tohoto světa nastane *vzkříšení těl z mrtvých*.

5. O vzkříšení těla.

Těla mrtvých *nezůstanou ve hrobě*, ale budou vzkříšena v den poslední nebo soudný.

Tímto *vzkříšením rozumíme*, že Bůh spojí duši každého člověka opět s tělem jeho, načež povstanou lidé z mrtvých.

Bůh *může lidi vzkřísiti*, proto že všemohoucí jest a podobnými úkazy v přírodě to potvrzuje.

Zrno se zasívá, v zemi jako ve hrobě setlí, ale opět v novou bylinu vzrůstá. Housenka se po zemi vleče, v pupě jako ve hrobě leží, ale opět ve krásného motýla se mění. Celá příroda na podzim jako umírá, v zimě jako ve hrobě leží, ale na jaře opět obživuje.

Bůh *lidi jistě vzkřísí*, proto že to Pán Ježíš učil a svým příkladem potvrdil.

Pravil Pán Ježíš: „Všickni, jižto ve hrobech jsou, uslyší hlas Syna Božího a vyjdou, kteří dobře činili na vzkříšení života, kteří však zlé věci páchali, na vzkříšení soudu.“ ⁵⁾

Lidé povstanou z mrtvých *s těmiž těly*, která za živa měli, aby i těla jejich došla buď odplaty anebo trestu. ⁶⁾

⁵⁾ Jan 5, 28.

¹⁾ Pán Ježíš praví: „Budeť kázáno evangelium po všem světě a tehdy přijde skonání.“ (Mat. 24, 14.)

²⁾ Pán Ježíš dí: „A mnozí falešní proroci povstanou a svedou mnohé. A že se rozmnoží nepravost, ustydne láska mnohých.“ (Mat. 24, 11. 12.)

³⁾ Pán Ježíš praví: „Slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého a hvězdy nebeské budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati.“ (Mat. 24, 29.)

⁴⁾ Svatý Pavel píše: „Nenastane den Páně, leč prvé přijde odstoupení (od víry) a zjeven bude člověk hříchu, syn zatracení.“ (2. Tess. 2, 3.)

⁶⁾ Nábožný Job dí: „Vím, že v poslední den ze země vstanu a zase oblečen budu koží svou a v těle mém uzřím Boha svého.“ (Job 19, 26.)

Ale *nebudou těla všech stejná*. Jenom těla spravedlivých budou oslavena, jako bylo oslaveno tělo Pána Ježíše.

6. O soudu obecném.

Po vzkříšení bude Pán Ježíš *všecky lidi souditi*. Soud ten slove poslední neb *obecný soud*.

Pán Ježíš praví: „Syn člověka přijde ve slávě Otce svého a tehdaž odplatí jednomu každému podle skutků jeho.“ ¹⁾

Pán Ježíš bude lidi *veřejně souditi*, aby se před celým světem ukázala moudrost a spravedlnost Boží.

Pán Ježíš přijde k soudu *s anděly svými*. I shromáždí před trůnem svým všechny lidi a postaví dobré na pravici, zlé pak na levici. ²⁾

Při soudu tom *objeví se* myšlení, řeči a skutky každého člověka, jakož i následky těchto skutků. I bude každý účtovat z toho, co činil dobrého anebo zlého. ³⁾

Na to vynese Pán Ježíš *rozsudek*. Spravedlivým řekne: „Pojďte, požehnaní Otce mého, a vládněte královstvím, vám připraveným od ustanovení světa.“ Bezbožným pak řekne: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ ⁴⁾

Rozsudek Pána Ježíše *se ihned vyplní*. Spravedliví půjdou do radosti věčné v nebi, bezbožní pak do trápení věčného v pekle.

Po soudě *přestane očištec* a zůstane jenom peklo a nebe.

Dvanáctý článek víry

zní takto:

Život věčný.

Dvanáctý článek víry *nás učí*, že na onom světě nastane člověku život věčný.

¹⁾ Mat. 16, 27. — ⁴⁾ Mat. 25, 34. 41.

²⁾ On sám dí: „Když přijde Syn člověka a všickni andělé s ním, tedy se posadí na trůnu velebnosti své a shromáždění budou před něj všickni národové. I postaví ovce na pravici, kozly pak na levici.“ (Mat 25, 31–33.)

³⁾ Písmo svaté praví: „Všecko co se děje, přivede Bůh na soud, buď že by to dobré bylo aneb zlé.“ (Kaz. 12, 14.)

Bude pak život tento buď věčně nešťastný *v pekle* anebo věčně blažený *v nebi*.

1. O pekle.

Peklo jest místo, kde zavrženci věčné tresty trpí. Do pekla *se dostane*, kdo ve smrtelném hříchu zemřel.

Tresty zavrženců *záleží v tom*: 1. že jsou od Boha odloučeni; 2. že jim snášeti jest muky nevýslovné; 3. že nemají naděje na vykoupení aneb ulehčení.

Písmo svaté *naznačuje peklo* ohněm věčným, červem nezmírajícím a místem strašného trápení.

Pán Ježíš dí: „Lépeť tobě jednookému vjíti do království Božího, nežli dvě oči majícimu uvrženu býti do ohně pekelného, kdežto červ jejich neumírá a oheň nehasne.“ ¹⁾

Tresty zavrženců *jsou věčné* a horší, než stále umírání. Proto slove stav jejich „smrtí věčnou.“

Tresty zavrženců *nejdou stejné*. Kdo více hříchů a těžší hříchy spáchal, také přísněji trestán bývá. ²⁾

Mezi zavrženci v pekle a údy církve *není žádného obcování* více. ³⁾

2. O nebi.

Nebe jest místo, kde svatí věčné blaženosti požívají.

Do nebe *se dostane*, kdo v milosti Boží zemřel a za hříchy své buďto na zemi anebo v očistci vytrpěl.

Blaženost svatých *záleží v tom*: 1. že nemají trápení a pokušení; 2. že se radují s Pánem Ježíšem a s nebeštany; 3. že patří na Boha a sdílejí slávu jeho.

Blaženost nebeská *jest nevýslovná*.

Svatý Pavel píše: „Ani oko nevidalo, ani ucho neslychalo, aniž na srdce lidské vstoupilo, co Bůh připravil těm, kteříž ho milují.“ ⁴⁾

¹⁾ Mar. 9, 46. Též: Mat. 25, 41. Luk. 16, 24. Jan 15, 6.

²⁾ Písmo svaté dí: „Mocní mocné muky trpěti budou.“ (Moudr. 6, 7.)

³⁾ Luk. 16, 26. — ⁴⁾ I. Kor. 2, 9.

Blaženost nebeská *jest věčná*. Proto jí písmo svaté nazývá „dědictvím neporušitelným“ ¹⁾ a „životem věčným.“ ²⁾

Blaženost nebeská *není u všech stejná*. Kdo více dobra a těžší dobro konal, také více odměněn bývá. ³⁾

Smrt, soud, peklo a nebe nazývají se *poslední věci člověka*. ⁴⁾

Apoštolské vyznání víry *končíme slovem Amen*, jímžto obvykle se něco potvrzuje.

Potvrzujeme slovem Amen, že všechno *za pravdu máme*, co v apoštolském vyznání víry se obsahuje.

¹⁾ I. Petr 1, 4. — ²⁾ Mat. 25, 46.

³⁾ Svatý Pavel píše: „Jedenkaždý vezme odplatu podle své práce.“ (1. Kor. 3, 8.)

⁴⁾ Písmo svaté dří: „Ve všech skutcích svých pamětliv buď na poslední věci své a na věky nezhřešíš.“ (Sir. 7, 40.)

Díl II.

O přikázáních.

Kdo chce spasen býti, musí netoliko věřiti, co Bůh zjevil, ale také *činiti, což poručil.*

Co Bůh poručil, obsaženo jest: 1. v desateru *přikázání Božích*; 2. v pateru *přikázání církevních.*

V každém přikázání se něco dobrého *velí* a něco zlého *zapovídá.*

Kdo dle učení Kristova zla se varuje a dobro činí, slove *křesťansky spravedlivý.*

Díl druhý jest tedy: 1. o přikázáních Božích; 2. o přikázáních církevních; 3. o křesťanské spravedlivosti.

Oddíl prvý.

O přikázáních Božích.

Bůh dal desatero přikázání *lidu izraelskému* na hoře Sinaji. ¹⁾

Desatero přikázání Božích jest:

1. *V jediného Boha věřiti budeš.*
2. *Nevezmeš jména Božího nadarmo.*
3. *Pomni, abys den sváteční světil.*
4. *Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.*
5. *Nezubiješ.*
6. *Nesesmilníš.*
7. *Nepokradeš.*
8. *Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.*
9. *Nepožádáš manželky bližního svého.*
10. *Aniž požádáš statku jeho.*

¹⁾ 2. Mojž. 19 a 20.

Přikázání Boží *jsme též povinni zachovávat*, proto že tak Pán Ježíš poručil, řka: „Chceš-li do života věčného vejiti, ostříhej přikázání.“¹⁾

Přikázání Boží *můžeme zachovávat*, proto že nás Bůh potřebnou milostí posiluje.²⁾

První tři přikázání obsahují *povinnosti k Bohu* a ostatních sedm *povinnosti k bližnímu*.

Slovem *bližní* rozumí se každý člověk, přítel i nepřítel. (Milosrdný samaritán.)

Krátký obsah přikázání Božích nalézáme ve dvou přikázáních lásky.

První přikázání lásky zní: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vši duše své a ze vši mysli své a ze vši síly své.³⁾

Druhé přikázání lásky zní: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.⁴⁾

Bližního milovati jest: bližnímu všechno dobré přát i dle možnosti činiti.⁵⁾

Kristus Pán *vysvětlil přikázání lásky* k bližnímu těmito slovy: „Všecko cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim.“⁶⁾

O prvním přikázání Božím.

První přikázání Boží

zní takto:

V jediného Boha věřití budeš.

I. Prvním přikázáním Božím *se velí*, abychom v jediného Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jej také zevně ctili.

Kdo v Boha toliko věří, v něho doufá a jej miluje, *ctí Boha vnitřně*.

¹⁾ Mat. 17, 19. — ²⁾ Mat. 22, 37. — ³⁾ Mat. 22, 39. —

⁴⁾ Mat. 7, 12.

⁵⁾ Svatý Pavel píše: „Všecko mohu skrze toho (Boha), jenž mne posiluje.“ (Filip. 4, 13.)

⁶⁾ Svatý Pavel píše: „Láska trpělivá a dobrotivá jest; láska nezávidí a nehledá, což jejího jest.“ (I. Kor. 13, 4.)

Kdo Bohu také slovem a skutkem náležitou čest prokazuje, *etí Boha zevně.*

II. Prvním přikázáním Božím *se zapovídá* všeliký hřích proti víře, naději, lásce a zevní účtě Boží.

1. O víře.

I. *Křesťansky věřiti* jest: všechno za pravdu míti, co Bůh zjevil a nám církví svou oznamuje.

Věříme, *co nám Bůh zjevil*, protože Bůh věčná pravda jest a tedy nás oklamati nemůže. ¹⁾

Věříme, *co nám církev oznamuje*, proto že církev neomylna jest a Kristus Pán jí poslouchati poručil. ²⁾

Víry jest ku spasení *nevyhnutelně třeba*. Písmo svaté dí: „Bez víry nemožno jest líbiti se Bohu.“ ³⁾

Víra naše *má býti*: 1. obecná, 2. stálá, 3. činná. ⁴⁾

Víru *obecnou* má, kdo všemu věří, co Bůh zjevil a věřiti ukládá. (Abraham.)

Víru *stálou* má, kdo ani při posměchu a potupě, ani v protivenství věřiti nepřestává. (Mučenníci.)

Víru *činnou* *neb živou* má, kdo tak činí neb žije, jak mu víra jeho velí. (Tobiáš v zajetí.)

* Každému člověku jest *nevyhnutelně třeba tyto pravdy věřiti*: 1. že Bůh jeden jest; 2. že Bůh spravedlivý soudce jest; 3. že jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch svatý; 4. že Syn Boží se vtělil, aby nás smrtí svou vykoupil; že duše lidská nesmrtelná jest; 6. že milost Boží ke spasení potřebna jest.

II. *Hříchové proti víře* jsou: 1. pověra, hádání a kouzelnictví; 2. pochybování a netečnost u víře; 3. ka-círství, nevěra a odpadlictví.

Pověrou hřeší, kdo od nějaké věci očekává účinků, jakých věc ta nemá ani přirozeností svou ani z vůle Boží. (Planetáři.)

Hádáním hřeší, kdo zvěděti chce tajné nebo budoucí věci ze znamení malicherných, kteréž nic toho neukazují. (Ochoziáš. ⁵⁾)

³⁾ Žid. 11, 6. — ⁵⁾ 4. Král. 1, 3.

¹⁾ Žalmista Páně dí: „Počátek (čili základ) slov tvých jest pravda. (Žalm 118, 160.)“

²⁾ Pán Ježíš dí: „Kdo církve neuposlechně, budiž tobě jako pohan a publikán.“ (Mat. 18, 17.)

⁴⁾ Pán Ježíš dí: „Učte se zachovávatí všechno, cozkoli jsem přikázal vám.“ A svatý Pavel napomíná: „Vítež, aby nebylo v někom z vás nevěrné srdce, jež by odstupovalo od Boha živého.“ A svatý Jakub zase píše: „Jako tělo bez ducha mrtvo jest, tak i víra beze skutků jest mrtva.“ (Mat. 28, 20; Žid. 3, 12; Jak. 2, 26.)

Kouzelnictvím hřeší, kdo chce pomocí ďábla podivné věci vykonati aneb lidem a dobytku škoditi. (Elimaš. ¹⁾)

Pochybováním o víře hřeší, kdo svévolně pochybuje o pravdách svaté víry. ²⁾)

Netečností u víře hřeší, kdo sobě nevšímá pravé víry a její milosti a se domnívá, že jest víra jako víra. ³⁾)

Kacířstvím hřeší, kdo vědomě a zatvrzele se drží učení bludného, od církve zavrženého. (Bludaři.)

Nevěrou hřeší, kdo schválně věřiti nechce v Boha nebo ve zjevení jeho. (Farao.)

Odpadlictvím hřeší, kdo zjevně se odřiká víry a vystupuje z církve. ⁴⁾)

Abychom víru *zachovali*, máme: 1. o víře všetečně nehloubati a cnostně žíti; 2. špatných knih a nevěrců se varovati; 3. za dar víry prositi a ji vzbuzovati.

* Víru *vzbuzujeme* krátce takto: O Bože můj! Věřím v tebe! Věřím všecko, co mi svou svatou katolickou církví věřiti ukládáš, proto že Ty's to zjevití ráčil, jenž věčná a neomylná pravda jsi. O Bože, rozmnož víru mou!

2. 0 naději.

1. *Křesťansky doufati* jest: od Boha důvěrně očekávati, co nám slíbil pro zásluhy Ježíše Krista.

Od Boha *máme doufati*: 1. odpuštění hříchů; 2. potřebnou milost; 3. věčnou blaženost. ⁵⁾)

Od Boha *můžeme též doufati*: 1. statky vezdejší, jestliže jsou nám potřebny a spasení našemu neškodny; 2. odvrácení zla, jestliže spasení našemu překáží. ⁶⁾)

Od Boha *doufáme, co nám slíbil*: 1. proto že jest všemohoucí a dobrotivý a tudy dáti může a chce, co slíbil; 2. proto že nám Pán Ježíš u Boha zasloužil, čeho sami hodni nejsme. ⁷⁾)

¹⁾ Sk. ap. 13, 11. — ²⁾ Řím. 4, 20. 22. — ³⁾ Zjev. 3, 16. ⁴⁾ Žid. 3, 12.

⁵⁾ Patrně z podobenství Páně o synu marnotratném, o hřívnách a ze slov jeho: „Tak Bůh miloval svět, že dal Syna svého na svět, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 13, 16.)

⁶⁾ Pán Ježíš dí: „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a ostatní bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.)

⁷⁾ On sám praví: „Žáden nepřichází k Otci, jediné skrze mne.“ (Jan 14, 6.)

Naděje jest ku spasení *nevyhnutelně třeba*. Písmo svaté dí: „V naději spasení jsme.“ ¹⁾

Naděje naše *má býti*: 1. pokorná; 2. stálá; 3. činná. ²⁾

Naději *pokornou* má, kdo doufá nikoli pro zásluhy své, nýbrž pro zásluhy Kristovy. (Dismas.) ³⁾

Naději *stálou* má, kdo ani při množství hříchů, ani u velikém neštěstí doufati nepřestává. (Job.)

Naději *činnou* má, kdo též sám koná, co ku spasení jeho pomáhá. (Magdalena)

II. *Hříchové proti naději* jsou: 1. opovážlivé spoléhání na Boha; 2. nedůvěra v Boha; 3. zoufanlivost.

Opovážlivým spoléháním hřeší, kdo bez pravé kajcnosti doufá v odpuštění hříchů. (Amon. ³⁾)

Nedůvěrou hřeší, kdo pochybuje, může-li a chce-li mu Bůh pomoci. (Mojžiš. ⁴⁾)

Zoufanlivostí hřeší, kdo přestal doufati, že by ho Bůh spasiti chtěl. (Kain. Jidaš.)

Abychom naději *zachovali*, máme: 1. zaslíbení Boží častěji uvažovati; 2. všecko k vůli odplatě věčné činiti; 3. za dar naděje prositi a ji vzbuzovati.

* Naději *vzbuzujeme* krátce takto: O Bože můj! Doufám v Tebe! Doufám od Tebe život věčný a všecko, co k němu potřebno jest, proto že Ty's to přislíbili ráčil, jenž všemohoucí a nejvyšší dobrotivý jsi. O Bože, posilniž naději mou!

3. O lásce.

I. *Křesťansky milovati* jest: v Bohu největší zalíbení míti a se přičiniti, abychom také jemu se zalíbili.

Boha *máme milovati*: 1. protože sám o sobě milování nejhodnější jest; 2. protože i k nám nejvyšší dobrotiv jest. ⁵⁾

¹⁾ Řím. 8, 24. — ²⁾ 4. Král. 21, 20. — ³⁾ 4. Mojž. 20, 10.

⁴⁾ Pán Ježíš dí: „Když učiníte vše, co vám přikázáno. rcete: Služebníci neužiteční jsme.“ A žalmista Páně volá k Bohu: „Bycht chodil uprostřed stínu smrti, nebudu se báti, nebo ty se mnou jsi.“ A opět jinde dí: „Doufej v Hospodina a čin dobře.“ (Luk. 17, 10; Žalm 22, 4; 36, 3.)

⁵⁾ Svatý Jan praví: „Milujme Boha, nebo Bůh prvé miloval nás.“ (1. Jan 4, 19.)

Lásky jest ku spasení *nevyhnutelně třeba*. Písmo svaté dí: „Kdo nemiluje, zůstává ve smrti.“ ¹⁾

Láska naše *má býti*: 1. nade všecko; 2. stálá; 3. činná. ²⁾

Lásku *nade všecko* má, kdo Boha více sobě váží, než čehokoli jiného na světě. (Abraham.)

Lásku *stálou* má, kdo ani ve štěstí ani v neštěstí Boha milovati nepřestává. (Mučenníci.)

Lásku *činnou* má, kdo všecko ochotně činí, co Bůh velí a všeho se varuje, co zapovídá. (Svatí.)

II. *Hříchové proti lásce* jsou: 1. nezřízená láska ke tvorům; 2. lhostejnost k Bohu; 3. nenávidění Boha.

Nezřízenou láskou hřeší, kdo sebe a věci stvořené více miluje nežli Boha. ³⁾

Lhostejností k Bohu hřeší, kdo přízně Boží sobě nevšímá a o milosti jeho nestojí. ⁴⁾

Nenáviděním Boha hřeší, kdo na Boha se hněvá a sobě přeje, aby ho nebylo. (Farisei.)

Abychom lásku k Bohu *zachovali*, máme: 1. dokonalost a lásku Boží častěji uvažovati; 2. svaté svátosti často a hodně přijímati; 3. za dar lásky prositi a ji vzbuzovati.

* Lásku *vzbuzujeme* krátce takto: O Bože můj! Miluji Tě! Miluji tě z celého srdce nade všecko, protože nejlepším otcem a lásky nejhodnějším dobrem jsi. Z lásky k tobě chci i bližního svého jako sebe sama milovati. O Bože, rozněcuj lásku mou!

4. O zevní úctě Boží.

I. Jsme povinni Boha *také zevně ctíti*:

1. proto že nejen duši ale i tělo naše k úctě své stvořil;

2. protože nás nutí sama přirozenost naše, abychom vnitřnou úctu svou projevíli;

¹⁾ 1. Jan 3, 14. — ²⁾ Mat. 7, 37. — ³⁾ Zjev. 3, 16.

⁴⁾ Pán Ježíš dí: „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden.“ A svatý Pavel píše: „Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Zdali soužení aneb úzkost anebo hlad? Zdali protivensství čili meč?“ A opět Pán Ježíš dí: „Kdo má přikázání zachovává, tenť jest, kterýž mne miluje.“ (Mat. 7, 37; Řím. 8, 35; Jan 14, 21.)

3. proto že zevní účta také ku povzbuzení bližního potřebna jest.

II. Hříchové *proti zevní účtě Boží* jsou: 1. modlářství; 2. svatokrádež; 3. svatokupectví.

Modlářstvím hřeší, kdo se klaní věcem stvořeným jako Bohu. (Zlaté tele.)

Svatokrádeží hřeší, kdo zneuctívá Bohu posvěcených osob, věci anebo míst. (Baltazar.¹⁾)

Svatokupectvím hřeší, kdo duchovní věci neb úřady za peníze dává nebo kupuje. (Šimon.²⁾)

5. O účtě svatých.

Boha také zevně ctíme *uctíváním svatých*, proto že tím vyznáváme, že Bůh sám ony svaté milostmi a zázraky oslavil.

Uctívání svatých *nepřičí se účtě Boží*, proto že je toliko ctíme, Bohu pak se koříme čili klaníme.

Bohu *se klaníme*: 1. proto že jest nejvyšší Pán náš; 2. proto že jest nejvš dokonalý a tedy účty nejhodnější.

Svaté ctíme: 1. proto že jsou služebníci a přátelé Boží; 2. proto že se proslavili svatým životem svým.

Svaté *ctíme obzvláště tím*: 1. že o přimluvu je vyzýváme; 2. že obrazy a ostatky jejich v uctivosti máme.

Vyzýváme svaté, proto že za nás u Boha prosí a Bůh tutu prosbu milácků svých vyslyšeti hotov jest.³⁾

Ctíme *obrazy svaté*, proto že představují něco cti-hodného, totiž osobu božskou, anděla nebo svatého. Tato pocta nevztahuje se k obrazu, nýbrž ku tomu, kdo se obrazem představuje.

Ctíme *ostatky svatých*: 1. proto že jsou zbytky těl, kterými svatí Bohu sloužili; 2. proto že tyto ostatky Bůh sám již oslavil a také kdysi věčně oslaví. (Krev Januaria. Jazyk Jana Nepomuckého.)

Uctívání svatých *jest nám užitečno*, protože jím na příklad svatých se pamatujeme a k následování jich se povzbuzujeme

¹⁾ Dan. 5, 3. — ²⁾ Sk. ap. 8, 18.

³⁾ Praví písmo svaté o Jeremiašovi: „Tent jest, kterýž se mnoho modlí za lid.“ A svatý Jakub dí: „Mnohoť zajisté může modlitba spravedlivého ustavičná.“ (2. Mak. 15, 14; Jak. 5, 16.)

Nade všechny svaté *sluší ctíti Marii pannu*: 1. proto že všechny svaté slávou a milostí převyšuje; 2. proto že přímluva její u Boha nejmocnější jest. ¹⁾

O druhém přikázání Božím.

Druhé přikázání Boží

zní takto:

Nevezmeš jmena Božího nadarmo.

I. Druhým přikázáním Božím *se velí*, abychom jmeno Boží světili.

Jménem Božím rozumí se Bůh sám, jeho vlastnosti, slova a skutky.

Jméno Boží světíme: 1. uctívým vzýváním téhož jména; 2. vyznáním víry; 3. horlením o čest Boží; 4. náležitou přísahou; 5. plněním slibů.

Jméno Boží uctivě vzýváme, když Boha v duchovních a tělesných potřebách za pomoc žádáme a všechno ke cti Boží konáme. (David.)

Víru vyznáváme každým znamením, slovem nebo skutkem, z něhož se poznává, že jsme katoličtí křesťané. ²⁾

Víru vyznáváme zvláště znamením svatého kříže, proto že jím vyjadřujeme tajemství nejsvětější Trojice Boží a tajemství vykoupení lidského na kříži.

Víru svou máme vyznati: 1. když řádnou vrchností na víru svou tážáni jsme; 2. když vyznáním svým slabého u víře posilniti můžeme; 3. když by se mlčení naše zapřením víry uznávalo.

O čest Boží horlíme, když slovem a skutkem o to dbáme, aby Bůh ode všech lidí poznán a ctěn byl. (Štěpán.)

Přisahati jest: Boha za svědka bráti, že pravdu mluvíme anebo slib daný splníme. ³⁾

¹⁾ Jestliť Maria matkou Syna Božího a tent' zajisté přímluvy její neoslyší. Právem tudý nazývá se Maria „matkou krásného milování a svatě naděje.“ (Sir. 24, 24.)

²⁾ Pán Ježíš praví: „Kdo mne vyzná před lidmi, vyznámt' i já ho před Otcem nebeským.“ (Mat. 10, 32.)

³⁾ Pán Ježíš dí: „Pravím vám, abyste nepřisáhali. Řeč vaše budiž: ano, ano, ne, ne! Což pak nad to více jest, ode zla jest.“ (Mat. 5, 37.)

Pán Ježíš *přísahy nezapověděl*, ale učil, že křesťané mají tak pravdomluvně býti, aby přísahy ani třeba nebylo.

Náležitou přísahu skládáme, když přísaháme „v pravdě, v soudu a ve spravedlnosti.“¹⁾

V pravdě přísaháme, když přísaháme na věc, kterou jistě víme aneb jistě splniti chceme.

V soudu přísaháme, když přísaháme k rozkazu řádné vrchnosti.

Ve spravedlnosti přísaháme, když přísaháme na věc mravně dovolenou.

Náležitou přísahou *prokazujeme Bohu čest*, proto že jí na jevo dáváme svou víru v Boha vševědoucího, spravedlivého a všemohoucího.

Slibovati jest: Bohu dobrovolně připovídati, že něco dobrého učiníme, k čemuž povinni nejsme.²⁾

Slib jest platný: 1. když osoba slibující v jednání svém svobodna jest; 2. když věc slíbená možna jest a lepší než opak toho.

Sliby sluší *opatrně a rozvážně* činiti. Nejlépe jest, dříve zpovědníka svého se poraditi.³⁾

Plněním *slibu prokazujeme Bohu čest*, proto že jím na jevo dáváme zvláštní horlivost a lásku k Bohu.

II. Druhým přikázáním Božím *se zapovídá*, jméno Boží zlehčovati.

Jméno Boží *se zlehčuje*: 1. neuctivým užíváním téhož jména; 2. zapřením víry; 3. rouháním; 4. hříšnou přísahou; 5. rušením slibů.

Jména Božího neuctivě užívá, kdo je zbytečně, lehkomyslně anebo ve hněvu vyslovuje.⁴⁾

Víru zapírá, kdo za víru svou se stydí a jí hájiti se bojí, anebo kdo tak mluví a se tváří, jako by jiné víry byl.⁵⁾

Rouhá se, kdo o Bohu, o svatých aneb o posvátných věcech potupně mluví. (Kore, Datan, Abiron.)⁶⁾

¹⁾ Jerem. 4, 2. — ²⁾ 4. Mojž. 16, 13.

³⁾ Zalmista Páně dí: „Sliby činite a plňte Hospodinu Pánu svému.“ (Zalm 75, 12.)

⁴⁾ Písno svaté praví: „Mnohem lépe jest neslibovati, než po slibu nesplniti, co bylo připověděno.“ (Kaz. 5, 4.)

⁵⁾ Podobně se věc má s neuctivým užíváním jmen svatých a posvátných věcí.

⁶⁾ Pán Ježíš dí: „Kdožkoli by se styděl za mne, i Syn člověka stydět se bude za něj.“ (Mar. 8, 38.)

Hříšnou přísahu skládá: 1. kdo přísahá bez příčiny a na věci malicherné; 2. kdo přísahá na věci nedovolené a hříšné; 3. kdo přísahá na patrnou nepravdu. (Přísaha křivá.)

Přísaha křivá náleží ke hříchům nejtěžším. Člověk tu Boha samého v posměch uvádí a pomstu Boží na sebe volá. ¹⁾

Slib učiněný není dovoleno zrušiti. Nemůže-li ho kdo splnit, má duchovní vrchnost prositi, aby slib ten záměnila nebo prominula.

O třetím přikázání Božím.

Třetí přikázání Boží

zní takto:

Pomni, abys den sváteční světil.

I. Třetím přikázáním Božím *se velí*, abychom neděli světili. ²⁾

Neděli ustanovili apoštolé za den sváteční na památku, že v neděli Pán Ježíš z mrtvých vstal a Ducha svatého seslal.

Neděli světíme: 1. když od práce služebné odpočíváme; 2. když mši svaté obcujeme; 3. když zbožné skutky konáme.

Práce služebná jest všeliká práce tělesná a namahavá, jižto obyčejně konají dělníci, rolníci a řemeslníci.

Mši svaté jsme povinni každou neděli obcovati. Kdo by ji bez příčiny obmeškal, dopustil by se těžkého hříchu.

Zbožní skutkové, jež máme dle možnosti konati, jsou: slyšení slova Božího, obcování odpoledním službami Božím, duchovní čtení a výkony křesťanské lásky.

Těm, kdož neděli světí, slíbeno jest požehnání Boží. ³⁾

II. Třetím přikázáním Božím *se zapovídá*, neděle zlehčovati.

¹⁾ Bůh sám praví: „Žít jsem já, že přísahu, kterouž pohrdl a smlouvu, kterouž přestoupil, položím na hlavu jeho.“ (Ezech. 17, 19.)

²⁾ V starém zákoně ustanovil Bůh *sobotu* dnem svátečním řka: „Šest dní dělali budete dílo; v den sedmý sobota jest, odpočínutí svaté Hospodinu.“ (2. Moj. 31, 15.)

³⁾ Bůh sám dí: „Kdož by ostříhal sobot mých, jméno věčné dám jim, kteréž nezahyne.“ (Izai. 56, 4. 5.)

Neděle *zlehčuje*: 1. kdo práci služebnou koná aneb jí žádá; 2. kdo mši svatou obmeškává; 3. kdo hříšným zábavám se oddává, anebo klid nedělní ruší.

Práci služebnou smíme v neděli *jen tehda* konati, když ji duchovní vrchnost z důležitých příčin povolí anebo když ji žádá čest Boží, blaho bližního a nevyhnutelná potřeba.

Mši svatou smíme v neděli *jen tehda obmeškati*, když jsme nemocni, anebo když toho žádá služba křesťanské lásky a nevyhnutelná potřeba.

Slušné hry a nevinné zábavy *neděle nezlehčují* a proto se nezapovídají.

Těm, kdož neděle zlehčují, *jest obávati se* přísných trestů. ¹⁾

O čtvrtém přikázání Božím.

Čtvrté přikázání Boží

zní takto:

Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.

I. Čtvrtým přikázáním Božím *se velí*, aby děti rodiče své ctily, milovaly a poslouchaly. ²⁾

Děti *ctí* rodiče, když jich sobě váží a k nim uctivě a zdvořile se chovají. (Josef egyptský.)

Děti *milují* rodiče, když jim přejí a dobře činí, jim radost působí a za ně se modlí. (Tobiaš.)

Děti *poslouchají* rodičů, když jich rozkazy, nejsou-li hříšné, ochotně plní, a jich rady šetří. (Izak.)

Místo rodičů *zastávají* kmotrové, učitelé, poručníci, pěstouni a mistři. Proto je mají děti podobně ctíti, milovati a poslouchati.

Dětem, které přikázání toto zachovávají, *slíben jest* dlouhý život a štěstí. ³⁾ (Josef. Ruth.)

¹⁾ Bůh sám praví: „Kdož by soboty poskrnil, smrtí umře; kdož by dělal v ní dílo, zahyne duše jeho.“ (2. Moj. 31, 14.)

²⁾ Písmo svaté praví: „Skutkem i slovem i se vši trpělivostí cti Otce svého.“ — „Cti dobře rodičům svým, jako i oni tobě činili.“ — „Ditky, poslouchajte rodičům svým ve všech věcech; toť zajisté libo jest Bohu.“ (Sir. 3, 9; Sir. 7, 30; Kolos. 3, 20.)

³⁾ Písmo svaté dí: „Cti otce svého, aby došlo na tě požehnání jeho. Požehnání otcovo utvrzuje domy synů, zlořečení pak matčino z kořene je vyvrací.“ (Sir. 3, 10. 11.)

II. Čtvrtým přikázáním Božím *se zapovídá*, rodičů nectíti, nemilovati a neposlouchati. ¹⁾

Rodičů *nectí*, kdo jich sobě neváží a k nim neslušně a hrubě se chová. (Cham.)

Rodičů *nemiluje*, kdo jim nepřeje a zle činí, jim hanbu působí a za ně se nemodlí. (Absolon.)

Rodičů *neposlouchá*, kdo jich rozkazům se protiví a jich radou pohrdá. (Synové Heliho.)

Totéž zapovídá se dětem *i ohledně osob*, které zastávají místo rodičů.

Dětem, které přikázání toho nezachovávají, *jest obávati se* časných a věčných trestů. ²⁾ (Absolon.)

III. Čtvrté přikázání týká se též *rodičů, představených a podřízených*.

Rodiče jsou povinni o časné a věčné blaho dětí svých pečovati. ³⁾ (Elkana a Anna.)

Rodiče pečují o *časné blaho* dětí svých, když je živí, šatí, ošetřují a zaopatřují.

Rodiče pečují o *věčné blaho* dětí svých, když je křesťansky vychovávají a jich mravní náказы chrání.

Představení jsou povinni, podřízené své v nábožnosti zachovati, k blahu jejich přispívati, spravedlivě s nimi nakládati a všelikého bezpráví je chrániti. ⁴⁾ (Setník v Kafarnan.)

Osoby podřízené mají vůbec tytéž povinnosti ke svým představeným, jako děti ke svým rodičům. Mimo to mají však i zvláštní povinnosti. ⁵⁾

¹⁾ Písmo svaté praví: „Okolo, které se posmívá otci a pohrdá matkou, ať vyklinou krkavci a snědí je mláďata orlice.“ — „Kdo by zlořečil otci svému neb matce, smrtí ať umře.“ — „Má-li kdo syna zpuřného, jenž by nechtěl poslouchati, kamením jej uhází lid a umře.“ (Přís. 30, 17; 2. Moj. 21, 17; 5. Moj. 21, 18. 21.)

²⁾ Písmo svaté dí: „Zlořečený, jenž nectí otce svého a matky. I řekne veškeren lid: Amen.“ (5. Moj. 27, 16.)

³⁾ Svatý Pavel píše: „Kdo o své a obzvláště o domácí péči nemá, jest horší nežli nevěřící.“ — „Otcové, vychovávejte syny své v kázni a v trestání Páně.“ (1. Tím. 6, 8; Efes. 6, 4.)

⁴⁾ Svatý Pavel dí: „Páni, prokazujte služebníkům, což jest spravedlivého a slušného, vědouce, že i vy Pána máte na nebi.“ (Kolos. 4, 1.)

⁵⁾ Svatý Pavel napomíná: „Poslušni buďte správců svých; oniť zajisté bdějí nad vámi, jako mající počet vydati za duše vaše.“ (Žid. 13, 17.)

Služební jsou povinni pánům svým pilně a svědomitě pracovatí a jim ve všem věrni býti. (Eliezer.)

Věřící jsou povinni duchovní představené své za náměstky Kristovy považovati, jich sobě co nejvíce vážití a k výživě jejich ochotně přispívati. (Galatští. ¹⁾)

Poddaní jsou povinni, světské představené za vrchnost Bohem ustanovenou považovati, zeměpánu věrni býti, zákonům občanským, nejsou-li hříšné, se podrobiti a vlast i národ svůj milovati. (První křesťané.)

Mladší lidé jsou povinni starcům sobě vážití, jich nedostatkům a chybám shovívati a jim ku pomoci býti. (Eliseus a děti.)

O pátém přikázání Božím.

Páté přikázání Boží

zní takto:

Nezabiješ.

I. Pátým přikázáním Božím *se velí*, abychom o duši a o tělo své i bližního pečovali.

1. *O duši svou* pečujeme, když hledíme potřebného vzdělání nabytí a v milosti Boží se zachovati. (Josef egyptský.)

O tělo své pečujeme, když zdraví svého šetříme a v nemoci uzdravení svého dbáme. (Naaman. ²⁾)

Zdraví svého šetří, kdo opatrně, střídme, čistotně a pokojně žije a sobě potřebného pokrmu i zotavení přeje.

2. *O duši bližního* pečujeme, když ho slovem nebo příkladem k dobru povzbuzujeme a skutky duchovního milosrdenství jemu prokazujeme. (Král v Ninive. ³⁾)

* *Skutky duchovního milosrdenství* jsou: 1. hřešící napomínati; 2. neumělé učiti; 3. pochybujícím dobře raditi; 4. zarmoucené těšiti; 5. křivdy trpělivě snášeti; 6. ubližujícím odpouštěti; 7. za živé i za mrtvé se modliti.

O tělo bližního pečujeme, když zdraví jeho šetříme a skutky tělesného milosrdenství jemu prokazujeme. (Tobiáš v zajetí.)

Zdraví bližního šetří, kdo s ním pokojně a svorně žije a jej všeho chrání, čím by na zdraví utrpěl.

* *Skutky tělesného milosrdenství* jsou: 1. lačné krmiti; 2. žíznivé napájeti; 3. pocestné do domu přijímati; 4. nahé odí-

¹⁾ Gal. 4, 15. — ²⁾ 4. Král. 5. — ³⁾ Jon. 3, 6.

vati; 6. nemocné navštěvovati; 7. vězně vysvobozovati; 7. mrtvé uctivě pochovávat.

II. Pátým přikázáním Božím *se zapovídá*: duši a tělu svému nebo bližního škoditi.

1. *Duši své* škodí, kdo potřebného vzdělání zanedbává a hříchem o milost Boží se připravuje.

Tělu svému škodí, kdo zdraví své podřívá, zbytečně v nebezpečí se vydává, anebo zúmyslně sebe vraždí. (Saul. Jidaš.)

Zdraví své podřívá, kdo neopatrně, nestřídmě a nečistotně žije, anebo sobě potřebného pokrmu a zotavení nepřeje.

Život směje v nebezpečí vydati, když toho žádá povolání naše a když víry a cnosti jinak zachovati nelze.

Sebevrah těžce hřeší: 1. proto že sáhá drze ve práva Boží; 2. proto že duši svou v záhubu uvádí; 3. proto že svým příbuzným hanbu a žalost působí.¹⁾

Církev *trestá sebevraha* tím, že mu křesťanský pohřeb odpírá.

2. *Duši bližního* škodí, kdo ho slovem nebo příkladem ke hříchu svádí čili pohoršuje. (Kainité.)

Pohoršitel *těžce hřeší* a jest vinen i těmi hříchy, jichžto příčinou byl. Proto volá Pán Ježíš: „Běda člověku, z něhož pohoršení pochází.“²⁾

Pohoršitel *jest povinen* pohoršení dané odstraniti a zlé jeho následky dle možnosti napravit. (Magdalena.)

Tělu bližního škodí, kdo zdraví jeho podřívá, jej poraňuje anebo bezprávně vraždí. (Kain. Herodes.)

Zdraví bližního podřívá, kdo jej hněvá a různice působí, jemu příkoří činí a přílišné práce ukládá, jemu pokrmu ujímá anebo jej k nestřídmosti svádí.

Vrah těžce hřeší: 1. proto že sáhá drze ve práva Boží; 2. proto že odnímá bližnímu nejdražší statek; 3. proto že působí i jiným lidem škodu a zarmutek.³⁾

Bůh *trestá vraha* již na světě, ježto působí, aby vyžrazen a pokutován byl.

¹⁾ Mat. 18, 7.

²⁾ Svatý Pavel píše: „Žádný z nás není sobě živ a žádný sobě neumírá; ale buď že živi jsme, buď že umíráme, Páně jsme.“ (Řím. 14, 7. 8.)

³⁾ Písmo svaté dí: „Kdož by vylil krev lidskou, vylita bude krev jeho.“ (1. Moj. 9, 6.)

Kdo bližnímu na těle uškodil, aneb jej *bezprávně* usmrtil, *jest povinen*, škodu tím způsobenou dle možnosti nahraditi.

Usmrčení bližního *není bezprávné* a tudy ani hříšné, děje-li se: 1. ku potrestání zločince řádnou vrchností; 2. k zákonitě obraně vlasti ve válce; 3. k uhájení vlastního života.

Páté přikázání *nám též připomíná*, že nemáme ani na zvířatech se prohřešiti.

Na zvířatech *se prohřešuje*, kdo je hladem moří, prací přetěžuje, necitelně bije, trýzní a bez potřeby zabíjí. (Oslice Balaamova. ¹⁾)

O šestém přikázání Božím.

Šesté přikázání Boží

zní takto:

Nesesmilniš.

I. Šestým přikázáním Božím *se velí*, abychom čistotu zachovali.

Čistotu zachováváme, když si vše ošklivíme a všeho se varujeme, zač by se nám styděti bylo.

Zač se nám *styděti jest*, poznáváme citem stydlivosti, kterýžto působí, že se rdíme studem i při nejmenší myšlence nečisté.

Člověk *čistotný* slove též stydlivým, nevinným a mravopochestným; *nečistotný* pak slove nestydatým, smilným, chlipným a oplzlým.

Máme *čistotu zachovati*: 1. proto že nás činí Bohu a lidem obzvláště milými a andělům podobnými; 2. proto že nám zasluhuje mnoho milostí na světě a zvláštní odměnu v nebi. ²⁾)

Abychom *čistotu zachovali*, máme svaté svátosti častěji přijímati, obzvláště rodičku Boží a svatého Aloisia vzývati, na poslední věci pamatovati a zlé příležitosti se varovati.

Takovou *příležitostí jest*: zahálčivost a nestřídmost, nestydatost v oděvu a způsobech, všetečné pohlížení na neslušné věci, čtení oplzlých knih a společnost nestydatých lidí.

¹⁾ 4. Moj. 22, 27.

²⁾ Písmo svaté dí: „O jak krásné jest plémě čistotné ve skvělosti své; nesmrtelná jest památka jeho, neboť u Boha známo (čili ve cti) jest i u lidí.“ — „Čistotní následují beránka (Božího), kamkoli jde.“ (Moudr. 4. 1; Zjev. 14, 4.)

II. Šestým přikázáním Božím *se zapovídá* všeliký hřích nečistoty.

Hřichu nečistoty *se dopouští*: 1. kdo v nečistých myšlenkách a žádostech sobě libuje; 2. kdo nestydaté řeči mluví anebo poslouchá; 3. kdo hanebné věci sám nebo s jinými páse.

Hřichu nečistoty máme se *pečlivě chrániti*, proto že hřichem těžkým, velmi ohavným a záhubným jest. ¹⁾ (Potopa. Sodoma.)

Každý druh nečistoty jest *hřichem těžkým*, páse-li se vědomě a svévolně. A bývá zvětšen okolnostmi osoby, místa a času.

Hřích nečistoty jest *hřichem velmi ohavným*, proto že tělo i duši poskvňuje a člověka k nečistému zvířeti snižuje.

Hřích nečistoty jest *hřichem velmi záhubným*, proto že člověku hanbu přivozuje, jej zaslepuje a od Boha odvádí.

Abychom *pokoušení k nečistotě překonali*, máme každé myšlence nečisté hned z počátku a vši silou odpírati, Boha za pomoc prositi a příležitost ke hřichu ihned opustiti. (Josef eg.)

O sedmém přikázání Božím.

Sedmé přikázání Boží

zní takto:

Nepokradeš.

I. Sedmým přikázáním Božím *se velí*, abychom o statek vlastní a bližního pečovali.

1. O **statek vlastní** *pečujeme*, když ho poctivě dobýváme, rozumně šetříme a dobře užíváme. ²⁾

Statku *poctivě dobýváme*, když ho nabýváme pilností, darem anebo dědictvím. (Svatý Pavel.)

¹⁾ Svatý Pavel píše: „Pro tyto věci přichází hněv Boží na syny nevěry.“ Protož „všeliká nečistota nebuď ani jmenována mezi vámi, jako sluší na svaté.“ „Věztež zajisté, že žádný smilník anebo nečistý nemá dědictví v království Božím.“ (Efes. 5, 6; 5, 3; 5, 5.)

²⁾ Písmo svaté dí: „Z práce rukou svých jísti budeš.“ A jinde: „Pamatuji na chudobu v čas hojnosti.“ A opět jinde: „Cti Boha ze statku svého.“ (Žalm 127, 2; Sir. 18, 25; Přís. 3, 9.)

Statku *rozumně šetríme*, když ho vynakládáme jenom na věci potřebné a užitečné. (Josef eg.)

Statku *dobře užíváme*, když ho užíváme ke cti Boží a ku svému nebo bližního prospěchu. (Tobiaš.)

2. O *statek bližního pečujeme*, když mu v poctivém dobývání statku pomáháme a nepřekážíme.

II. Sedmým přikázáním Božím *se zapovídá*, na statku vlastním se prohřešiti, anebo statku cizímu ublížiti.

1. Na statku **vlastním** *se prohřešuje*: 1. zaháleč; 2. marnotratník; 3. lakomec. ¹⁾

Zaháleč hřeší proto, že nedbá, aby potřebného statku nabyl. (Esau. ³⁾)

Marnotratník hřeší proto, že statek vynakládá na věci nepotřebné, neužitečné a hříšné. (Syn marnotratný.)

Lakomec hřeší proto, že statek nemírně miluje a ho k dobru neužívá. (Jidaš.)

2. Statku **cizímu** *se ubližuje*: 1. krádeží a loupeží; 2. podvodem a lichvou; 3. zadržováním cizího statku a ujímáním povinné mzdy; 4. poškozením cizího statku a práv. ³⁾

Krádeží hřeší, kdo bere bližnímu statek bez jeho vědomí a vůle. (Achan. ⁴⁾)

Krádež slove svatokrádeží, bere-li se věc svatá aneb na místě svatém. (Nabuchodonosor. ⁵⁾)

Krádeží spoluvinen jest, kdo zlodějům pomáhá a jich ukradené věci kupuje, prodává aneb ukrývá.

Dětem není dovoleno statek rodičů bráti, aniž *služebným* ze statku pánův dávati, leč by tito o tom věděli.

Loupeží hřeší, kdo bere bližnímu statek veřejně a násilně. (Achab. ⁶⁾)

Podvodem hřeší, kdo lstivě bližního šidí buď mírou a vahou anebo špatným zbožím, penězi a hrou. ⁷⁾

²⁾ 1. Moj. 25, 34. — ⁴⁾ Jos. 7, 21.

¹⁾ Písmo svaté praví: „Každý lenoch vždycky v nouzi jest.“ A jinde: „Kdo miluje hodování, bude v chudobě.“ A opět jinde: „Kdo miluje zlato, nebude spravedliv.“ (Přisl. 21, 4; Přisl. 21, 17; Šir. 31, 5.)

³⁾ Svatý Pavel píše: „Ani zloději ani dráči nebudou královstvím Božím vládnouti.“ (1. Kor. 6, 10.)

⁵⁾ Dan. 5, 2. — ⁶⁾ 3. Král. 21, 16. — ⁷⁾ 3. Moj. 19, 36.

Lichvou hřeší, kdo bližnímu na přílišné úroky peníze půjčuje aneb jinak nouze jeho k svému zisku zneužívá. ¹⁾

Zadržováním cizího statku hřeší, kdo věci nalezené, vypůjčené anebo svěřené bezprávně zadržuje. ²⁾

Nalezenou věc *smíme podržeti*, když nález byl náležitě oznámen a majitele věci té vypátrati nelze.

Ujímáním povinné mzdy hřeší, kdo dělníkům zaslouženou mzdu zkracuje neb zadržuje. ³⁾

Poškozením cizího statku a práv hřeší, kdo bližnímu povinné práce nekoná aneb ji špatně koná, jeho statek kazí a hubí a s ním nespravedlivě se soudí. ⁴⁾

Kdo bližního na statku poškodil, jest povinen zase *ho odškodniti* navrácením věci a náhradou škody. A nemůže-li to vinník, jest to povinen účastník. (Zacheus.)

Nelze-li vlastníka nalézti, anebo není-li ho již na živu, mají se odškodniti *dědicové jeho*. A není-li ani těchto, má se cizí statek obrátiti na dobré skutky.

Kdo nemůže odškodniti *všeho anebo najednou*, má odškodniti aspoň co může a po částech.

O osmém přikázání Božím.

Osmé přikázání Boží

zní takto:

Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.

I. Osmým přikázáním Božím *se velí*, abychom o čest vlastní a bližního pečovali.

Cti nebo dobrým jménem rozumíme dobré mínění jiných o hodnotě naší.

O čest *máme pečovati*, proto že člověk beze cti se podobá mrtvému údu na těle.

1. O *čest vlastní pečujeme*: 1. když se všeho varujeme, coby čest naši pokálilo; 2. když cti své slušně hájíme; 3. když pravdomluvní a upřímní jsme. ⁵⁾

¹⁾ Ezech. 18, 13. — ²⁾ 3. Moj. 6, 5. — ³⁾ Jerem. 22, 13.

⁴⁾ 3. Moj. 19, 15.

⁵⁾ Písmo svaté praví: „Měj péči o jméno dobré, neboť to zůstane tobě spíše než tisíce pokladů velikých a drahých.“ (Sir. 41, 15.)

Pravdomluvní jsme, když mluvíme, co za pravdu máme. *Upřímní* jsme, když se tak tváříme, jak v srdci smýšlíme.

2. O **čest bližního pečujeme**: 1. když o něm dobře smýšlíme a mluvíme; 2. když jeho chyby omlouváme; 3. když jeho cti hájíme, kdykoli se zlehčuje.¹⁾

II. Osmým přikázáním Božím *se zapovídá*, čest vlastní zlehčovati, aneb cti bližního škoditi.

1. **Čest vlastní se zlehčuje**: 1. nestoudností; 2. ctižádostí; 3. všelikou lží a přetvářkou.

Nestoudností hřeší, kdo nic nedbá, co lidé o jeho zlých mravech soudí a mluví.²⁾

Ctižádostí hřeší, kdo po cti nemírně baží, aneb cti žádá, jaká mu nenáleží. (Fariseové.)

Lží hřeší, kdo zúmýslně mluví, co za pravdu nemá. (Ananiaš a Safira.³⁾)

Lež slove *žertovná*, když někdo lže, aby bližního obveselil. Slove *služebná*, když někdo lže, aby sobě nebo bližnímu službu prokázal. A slove *zlomyslná*, když někdo lže, aby bližnímu uškodil.⁴⁾

Přetvářkou hřeší, kdo jinak se tváří, nežli v srdci smýšlí. (Herodes. Jidaš.)

2. **Cti bližního se škodí**: 1. křivým podezřením a opovázlivým posuzováním; 2. pomluvou a na cti utrhaním; 3. osočením a pohaněním; 4. křivou žalobou a křivým svěděním.

Křivým podezřením hřeší, kdo bez dostatečné příčiny o bližním zle smýšlí. (Heli o Anně.)

Opovázlivým posuzováním hřeší, kdo bez dostatečné příčiny o bližním něco zlého na jisto tvrdí. (Sofar o Jobu.⁵⁾)

Pomluvou hřeší, kdo o bližním vymyšlené chyby roznáší, aneb jeho skutečné chyby zveličuje. (Absolon o otci.)

Na cti utrhaním hřeší, kdo skutečné ale skryté chyby bližního bez potřeby vyjevuje. (Aron a Maria.⁶⁾)

Chyby bližního *jme povinni vyjeviti*: 1. jsme-li od jeho představených tázáni; 2. slouží-li to k jeho polepsení; 3. můžeme-li tím velikou škodu zameziti.

¹⁾ Gamaliel zastával apoštoly v radě židovské fka: „Odstupte od lidí těchto a nechte jich. Nebo jestliže z lidí jest dílo jejich, rozpadnet se; pakliž z Boha jest, nebudete ho moci zrušiti. (Sk. ap. 5, 38.)

²⁾ Řím. 12, 17. — ³⁾ Sk. ap. 2. — ⁵⁾ Job. 11, 6. — ⁶⁾ 4. Moj. 12, 1.

⁴⁾ Každá lež hříšna jest. Praví písmo svaté: „Ústa, která lhou, zabijí duši.“ (Moudr. 1, 11.)

Osočením hřeší, kdo bližnímu donáší, co jiný proti němu mluvil aneb činil, aby tím povstaly různice. (Farisei Pána Ježíše. ¹⁾)

Pohaněním hřeší, kdo bližnímu potupná jména dává, aneb mu něco nectného do očí a veřejně vytýká. (Farisei Pánu Ježíši. ²⁾)

Křivou žalobou hřeší, kdo bližního u představených ze skutku zlého nepravě viní. (Putifarka.)

Křivým svěděním hřeší, kdo křivou žalobu dotvrzuje, ač dobře ví, že nepravá jest. (Starcové o Suzanně.)

Těchto hříchů též *účastna se činí*, kdo jakékoli zlehčování bližního buď rád slýchá a přijímá, aneb tomu nebrání, ač by mohl a měl.

Byl-li bližní *na cti poškozen*, jest původce toho povinen o napravení jeho cti pečovati.

Kdo bližního pomlouval, aneb na něho křivě žaloval a svědčil, *musí odvolati*, co mluvil.

Kdo bližnímu na cti utrhal, *musí chyby jeho omlouvati* a spolu říci, co o něm dobrého ví.

Pošla-li bližnímu také škoda na statku, anebo na právech jeho, musí původce toho i tuto *škodu dle možnosti napravit*.

O devátém a desátém přikázání Božím.

Deváté a desáté přikázání Boží

zní takto:

Nepožádaš manželky bližního svého.

Aniž požádaš statku jeho.

I. Devátým přikázáním Božím *se velí*, abychom se obírali myšlenkami a žádostmi toliko slušnými a svatými.

Devátým přikázáním Božím *se zapovídá* dobrovolné zalíbení v nečistých myšlenkách a žádostech. ³⁾

II. Desátým přikázáním Božím *se velí*, abychom bližnímu statku přáli a se svým spokojeni byli.

Desátým přikázáním Božím *se zapovídá* dobrovolná žádost po statku cizím. ⁴⁾

¹⁾ Luk. 20, 20. — ²⁾ Jan 8, 48.

³⁾ Písmo svaté dí: „Bůh nenávidí srdce, kteréž chová myšlení zlé.“ (Přís. 6, 18.)

⁴⁾ Písmo svaté napomíná: „Nenásleduj v síle své žádosti srdce svého.“ (Sir. 5, 2.)

Zlé myšlenky a žádosti *nepočítají se člověku za hřích*, jestliže jich svévolně neprobouzí, v nich vědomě se nekochá a je přemáhá.

Bůh i myšlenky a žádosti *zákonu podrobil*, aby ukázal:

1. že ho není tajno, co se v srdci člověka děje; ¹⁾
2. že se člověk hříšného skutku neuchrání, neodporuje-li zlé myšlence a žádosti. ²⁾

Oddíl druhý.

O přikázaních církevních.

Kromě desatera přikázání Božích máme také *patero přikázání církevních*.

Nazývají se přikázání *církevní*, proto že je dali představení církve, totiž papež a biskupové.

Představení církve *mají právo* přikázání dávat, proto že Pán Ježíš pravil apoštolům: „Cožkoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi.“ ³⁾

Přikázání církevní *jsme povinni zachovávat*, proto že Pán Ježíš přikázal, abychom církve poslouchali.

Pravil apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ ⁴⁾ A jinde řekl: „Kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a zjevný hříšník.“ ⁵⁾

Patero přikázání církevních jest:

1. Svátky zasvěcené světiti.
2. V zasvěcený svátek celé mši svaté pobožně obcovati.
3. Ustanovené posty zachovávat.
4. Aspoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční svátost oltářní přijímat.
5. V zapovězený čas svatebního veselí nedržeti.

¹⁾ Kniha přísloví dí: „Onť zpytuje srdce a rozum tomu (co se v něm děje).“ Přisl. 24, 12.

²⁾ Svatý Jakub píše: „Každý pokoušín bývá od žádosti své a žádost, když počne, porodí hřích.“ (Jak. 1, 14. 15.)

³⁾ Mat. 18, 18. — ⁴⁾ Luk. 10, 16. — ⁵⁾ Mat. 18, 17.

O prvním přikázání církevním.

První přikázání církevní

zní takto:

Svátky zasvěcené světiti.

Prvním přikázáním církevním *se velí*, abychom svátky zasvěcené jako neděle světili a jich nezlehčovali.

Svátky zasvěcenými rozumíme takové svátky, které ke službě Boží obzvláště určeny jsou. ¹⁾

Rozeznáváme zasvěcené svátky *Páně*, panny *Marie* a *svatých*.

Zasvěcené *svátky Páně* jsou: hod vánoční, velikonoční a svatodušní, obřezání a zjevení *Páně*, na nebe vstoupení *Páně* a Božího *Těla*.

Svátky *Páně jsou ustanoveny*: 1. abychom se na příslušná tajemství ze života *Páně* vděčně upamatovali; 2. abychom svěcením těchto svátků potřebných milostí sobě zasloužili.

Zasvěcené *svátky Marie panny* jsou: nepoškvrněné početí, narození, zvěstování, očišťování (hromnic) a na nebe vzetí panny *Marie*.

Zasvěcené *svátky svatých* jsou: svátek všech *svatých*, *svatého Petra* a *Pavla*, *svatého Štěpána* a svátky *patronů* *zemských* a *kostelních*.

Svátky *Marie panny* a *svatých jsou ustanoveny*: 1. abychom *Bohu* za milosti jím prokázané děkovali; 2. abychom je vzývali a k následování jich se povzbudili.

Souhrn všech svátků, které během jednoho roku světíme, slove *rok církevní*.

Rok církevní *počíná* první nedělí *adventní* a *končí* se poslední nedělí *svatodušní*. I dělí se: 1. na dobu *vánoční*; 2. na dobu *velikonoční*; 3. na dobu *svatodušní*.

Doba vánoční počíná první nedělí *adventní* a končí se poslední nedělí po zjevení *Páně*.

¹⁾ Již v starém zákoně ustanovil Bůh svátky a slíbil požehnání těm, kdož je budou světiti. Pravidl: „Třikráte svátky na každý rok slaviti mi budete. A třikráte v roce ukáže se každý mužského pohlaví před Pánem Bohem svým. I budete mi takto sloužiti, abych požehnal chlebům vašim i vodám a odjal nemoc z prostřed vás.“ (2. Moj. 23, 14. 17. 25.)

Doba velikonoční počíná nedělí devítníkem a končí se svátkem na nebe vstoupení Páně.

Doba svatodušní počíná po svátku na nebe vstoupení Páně a sáhá až k první neděli adventní.

O druhém přikázání církevním.

Druhé přikázání církevní

zní takto:

V zasvěcený svátek celé mši svaté pobožně obcovati.

Druhým přikázáním církevním *se velí*, abychom v zasvěcený svátek celé mši svaté a to pobožně obcovali.

Celé mši svaté obcujeme, když žádného dílu mše svaté vlastní vinou nezanedbáváme.

Pobožně mši svaté obcujeme, když díly mše svaté bedlivě uvažujeme a s Bohem se obíráme.¹⁾

Hlavní dílové mše svaté jsou: evangelium, obětování, pozdvihování a přijímání.

Při evangeliu čte kněz část písma svatého o životě aneb o učení Kristovu. Máme tu povstati a svatým křížem se žehnati na znamení, že učení Kristova si vážíme a dle něho se zachováváme.

Při obětování obětuje kněz chléb a víno. Máme tu Bohu též se obětovati čili slíbiti, že všeliké myšlení, řeči a skutky své dle vůle jeho zařídíme.

Při pozdvihování proměňuje kněz chléb a víno v tělo a krev Pána Ježíše, říká slova jeho. Máme tu Pánu Ježíši se klaněti a hříchů želeti říkajíce: „O Ježíši, v tebe věřím, v tebe doufám, tebe miluji a hříchů svých lituji.“

Při přijímání požívá kněz tělo a krev Páně. Máme tu po hodném přijímání toužiti a říkati: „O Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rcí slovem a uzdravena bude duše má.“

¹⁾ Považme, „že Hospodin tu jest ve svatém chrámě svém“ a že nás Pán Ježíš sám volá, řka: „Pojďte ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, jáť občerstvím vás.“ (Hab. 2, 20.; Mat. 11, 28.)

Kdo by v zasvěcený svátek mše svaté *bez potřeby obmeškal*, dopustil by se těžkého hříchu. Kdo jí však z důležité příčiny *zanedbatí nucen jest*, má dle možnosti modlitby mešní doma říkati a je s modlitbami věřících spojit.

Mimo mši svatou *sluší též kázání slyšeti*:

1. proto že se při něm slovo Boží hlásá a vysvětluje;
2. proto že člověk snadno zapomíná, čemu se byl z náboženství naučil;
3. protože každý člověk časem dobrého napomenutí potřebuje. ¹⁾

Kdo z kázání *užitek mítí chce*, musí: 1. kázání to pokorně a pozorně poslouchati; 2. je na sebe a nikoli na jiné obracet; 3. sobě umíniti, že se dle něho též zachová. ²⁾

O třetím přikázání církevním.

Třetí přikázání církevní

zní takto:

Ustanovené posty zachovávat.

Třetím přikázáním církevním *se velí*, abychom posty od církve ustanovené zachovávali.

Církev *ustanovila* posty: 1. proto že je Bůh sám žádá a Syn Boží příkladem i slovem schvaluje; 2. proto že se jimi tresty Boží vzdalují, zlé žádosti krotí a kajicnost rozmáhá. ³⁾ (Ninivité.)

Církev ustanovila *tyto posty*: 1. posty čtyřicetidenní; 2. posty kvatembrové čili čtvera suchých dnů; 3. posty svatvečerní čili vigilie; 4. posty středové, páteční a sobotní.

Posty čtyřicetidenní před velikonocí jsou ustanoveny, abychom se na půst Pána Ježíše upamatovali a k hořké velikonočnímu připravili.

¹⁾ Pán Ježíš pravil fariseům: „Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší; protož vy neslyšíte, že z Boha nejste.“ (Jan 8, 47.)

²⁾ Pán Ježíš dí: „Blahoslavení, kteříž slyší slovo Boží a ostříhají ho.“ (Luk. 11, 28.)

³⁾ Pán Bůh dí: „Obratť se ke mně celým srdcem svým, s postem, s pláčem a s kvílením.“ A Pán Ježíš praví: „Pokolení ďábelské nevymítá se leč skrze modlitbu a půst.“ (Joel 2, 12.; Mat. 17, 20.)

Posty kvatembrové jsou ustanoveny, abychom v každém čtvrtletí Bohu za přijatá dobrodíní děkovali a za hříchy spáchané se káli.

Tyto posty jsou: 1. po třetí neděli adventní; 2. po první neděli postní; 3. po hodů svatodušním; 4. po svátku pozdvižení svatého kříže.

Posty svatvečerní před velkými svátky jsou ustanoveny, abychom se k těmto svátkům slušně připravili.

Posty středové, páteční a sobotní jsou ustanoveny, abychom se upamatovali, že Pán Ježíš ve středu Jidašem zaprodán byl, v pátek za nás umřel a v sobotu ve hrobě odpočíval.

Církev ustanovila také *trojí způsob postu*: 1. zdrželivost; 2. ujmu; 3. přísný půst.

Zdrželivost záleží v tom, že se všelikých masitých pokrmů zdržeti máme.

Tomuto postu *podléhá každý křesťan* po 7. roce svém, leč by nemocen byl, anebo od zpovědníka povolení měl.

Ujma v jídle záleží v tom, že jenom jednou za den se nasytiti máme.

Tomuto postu *podléhá každý křesťan* po 21. roce svém, leč by nemocen byl, aneb těžkou práci konal.

Přísný půst záleží v tom, že masitých pokrmů se zdržeti a jenom jednou za den se nasytiti máme.

Dnové zdrželivosti jsou pátky celého roku, leč by v pátek byl hod vánoční.

Dnové ujmy jsou (na Moravě): každý den čtyřicetidenního postu mimo neděle, pak středy, pátky a soboty adventní a kvatembrové a vigilie těchto svátků: svatého Petra a Pavla, na nebe vzetí Marie panny a všech svatých.

Dnové přísného postu jsou (na Moravě): vigilie hodu vánočního, tři dni před hodem velikonočním, vigilie hodu svatodušního, středa popelečná a středy kvatembrové.

Ostatné dlužno věřícím *šetřiti postního nařízení* vlastního biskupa, kteréž se každoročně oznamuje.

Kdo zúmyslně *církevních postů nezachovává*, hřeší proto, že církve neposlušen jest a nikoli proto, že by který pokrm hříšný byl. ¹⁾

¹⁾ Pán Ježíš praví: „Co z úst pochází, jde ze srdce a to poskvňuje člověka.“ A svatý Pavel píše: „Všeliké stvoření Boží jest dobré a nic nemá býti zamítáno (čili za nečisté považováno).“ (Mat. 15, 18.; 1. Tim. 4, 4.)

O čtvrtém přikázání církevním.

Čtvrté přikázání církevní

zní takto:

Aspoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční svátost oltářní přijímati.

Čtvrtým přikázáním církevním *se velí*, abychom každého roku se zpovíдали a v čas velikonoční svátost oltářní přijímali.

Časem velikonočním tu rozumíme dobu od neděle smrtné až do svátku nejsvětější Trojice.

Máme *každého roku* se zpovídati, proto že bychom odkládající pokání snadno v nekajcnosti zahynouti mohli.

Máme *zřízenému knězi* se zpovídati, totiž takovému, jenž od svého biskupa ke slyšení zpovědi ustanoven jest.

Máme svátost oltářní *v čas velikonoční přijímati*, protože ji Pán Ježíš o velikonoci ustanovil.

Máme svátost oltářní *ve vlastním kostele* přijímati, proto že tím vyznáváme své spojení s vlastním pastýřem duchovním a spoluvěřícími.

Kdo přikázání toho *zúmyslně nezachovává*, těžce hřeší a církev mu vyhrožuje odepřením církevního pohřbu.

Abychom však úmyslu církve vyhověli, máme za *rok častěji se zpovídati a přijímati*: 1. proto že nám častějšího očistění od hříchů třeba jest; 2. proto že svátost oltářní pokrmem duše jest. ¹⁾ (První křesťané.)

O pátém přikázání církevním.

Páté přikázání církevní

zní takto:

V zapovězený čas svatebního veselí nadržeti.

Pátým přikázáním církevním *se velí*, abychom v zapovězený čas ani svatebního veselí, aniž jiného veřejného a hlučného veselí neodbývali.

¹⁾ Pán Ježíš sám dí: „Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. (Jan 6, 56.)

Časem zapovězeným rozumíme dobu od první neděle adventní až do svátku svatých tří králů, a od středy popelečné až do neděle provodní.

Církev *dala toto přikázání*, aby nás upamatovala, že posvátné doby v pobožnosti a kajcnosti, a nikoli v roztržitostech a veselostech trávit máme.

Oddíl třetí.

● křesťanské spravedlivosti.

Křesťanská spravedlivost *záleží v tom*, že křesťan dle učení Kristova zla se varuje a dobro činí. ¹⁾

I. O zlu.

Zlo jest, cokoli se Bohu nelíbí a člověku od Boha odvádí. Takovým zlem jest hlavně hřích. ²⁾

1. O hříchu vůbec.

Hřích jest vědomé a svévolné přestoupení zákona Božího. (Pád prvních lidí.)

Hřích *jest dvojí*: 1. hřích dědičný, 2. hřích osobní.

Hřích *dědičný* jest onen hřích, ježž každý člověk po Adamu dědí.

Hřích *osobní* jest onen hřích, jehož se každý člověk osobně dopouští.

Člověk se dopouští hříchu *osobního dvojím způsobem*: 1. když nečiní, co Bůh velí; 2. když činí (mluví, myslí a žádá) co Bůh zapovídá. ³⁾

Hříchy osobní *se rozdělují*: 1. na hříchy smrtelné nebo těžké; 2. na hříchy všední nebo lehké. ⁴⁾

¹⁾ Proto napomíná svatý Petr: „Uchyl se od zlého a čin dobré.“ (1. Petr. 3, 11.)

²⁾ Proto pravil Josef Patiforce: „Kterak mohu zlo takové učiniti a hřešiti proti Bohu svému?“ (1. Moj. 39, 9.)

³⁾ Svatý Jakub dí: „Kdo umí dobře činiti a nečiní, má hřích.“ A svatý Jan píše: „Kdo činí hřích, činí nepravost.“ (Jak. 4, 17.; 1. Jan 3, 4.)

⁴⁾ Pán Ježíš nazývá sám některé hříchy *břevnem* a jiné *mrvou*. (Mat. 7, 3.)

2. O hříchu smrtelném a všedním.

1. **Hřích smrtelný** jest těžké přestoupení zákona Božího.

Hřích ten slove *smrtelný*, proto že duši smrt věčnou připravuje. A slove *těžký*, proto že Boha těžce uráží.

Člověk se *dopouští hříchu smrtelného*, přestupuje-li zákon Boží u věci důležité a jsa dostatečně sebe vědom i úplně svoboden.

Hříchu smrtelného třeba *se co nejvíce chrániti*, protože před Bohem nejvyšš ohavný a pro člověka nejvyšš záhubný jest. ¹⁾

Hřích smrtelný jest před Bohem *nejvyšš ohavný*, proto že hříšník proti Bohu se vzpouzí, jím pohrdá a jemu nevděkem splácí.

Hřích smrtelný jest pro člověka *nejvyšš záhubný*: 1. proto že ho zbavuje milosti Boží, zásluh pro nebe a pokojného svědomí; 2. proto že ho činí otrokem ďábla a hříchu a jemu připravuje věčné zatracení.

2. **Hřích všední** jest lehké přestoupení zákona Božího.

Hřích ten slove *všední*, proto že se ho člověk všedně nebo všelikého dne dopouští. A slove *lehký*, proto že lehce i beze zpo-
vědi odpuštěn býti může.

Člověk se *dopouští hříchu všedního*, přestupuje-li zákon Boží u věci méně důležité a nejsa dostatečně sebe vědom, aniž úplně svoboden.

Hříchu všedního třeba *se též bedlivě chrániti*, proto že též ohavný a záhubný jest. ²⁾

Jestli *ohavný a záhubný*, proto že Boha uráží, v duši člověka milost Boží umenšuje, jej k větším hříchům naklání a jemu časné tresty připravuje.

3. O pramenech a vzrůstu hříchu.

Člověka *vede ke hříchu*: 1. pokušení; 2. příležitost.

1. **Pokušením** rozumíme všeliké ponoukání nebo vábení ke hříchu. ³⁾

¹⁾ Písmo svaté dí: „Jako před hadem utíkej před hříchem.“ Onť „když jest vykonán, zplozuje smrt“ a „bídne činí národy.“ (Sir. 21, 2.; Jak. 1, 15.; Př. 14, 34.)

²⁾ Písmo svaté praví: „Každý kdož činí hřích, nepřitelem jest duše své.“ (Tob. 12, 10.)

³⁾ Svatý Pavel dí: „Kdož chtějí pobožně živi býti, protivství (čili pokušení) trpěti budou.“ (2. Tim. 3, 12.)

Člověk bývá pokoušen:

1. *od těla*, jež baží po nádheře, nestřídmosti a jiných rozkoších hříšných; (David. ¹⁾)

2. *od světa* nebo zlých lidí, jižto slovem a příkladem pohoršení dávají; (Šalomoun. ²⁾)

3. *od ďábla*, jenž myšlení a žádosti zlé budí a rozum člověka mate, líče mu hřích krásným a cnost odpornou. (Ďábel v ráji.)

Pokoušení *vede takto ke hříchu*: Nejprve přichází pomýšlení na zlo, a toho-li člověk neodvrátí, povstává *zalíbení* ve zlu, pak *žádost* zla a konečně *svolení* ve zlo, čímž se hřích v duši dokonává, třebas by zevnější skutek nenásledoval.

Abychom *pokoušení odolali*, máme nad každým hnutím srdce svého bdíti, Boha o pomoc vzývati a příležitosti ke hříchu se vystříhati. ³⁾)

Můžeme *každému pokoušení odolati*: 1. proto že Bůh nedopouští, bychom nad síly své byli pokoušeni; 2. proto že nám pomoci přispívá, bychom pokoušení své překonali. ⁴⁾)

2. **Příležitosti ke hříchu** rozumíme osoby, místa a doby, jimiž člověk snadno ke hříchu sveden býti může. ⁵⁾)

O hříšné příležitosti *velí Bůh*: 1. bychom jí nehledali a se do ní nevydávali; 2. bychom jí opustili, když bychom do ní mimovolně přišli; 3. bychom se přemáhali, když bychom jí nemohli opustiti. (Josef. Suzanna.)

Kdo pokoušením nebo příležitostmi ke hříchu svésti se dal, upadá ve stav hříšný a tu *se rozmáhá hřích v duši jeho* pořád více a více, nehledí-li záhy milosti Boží nabyti. (Podobenství o duchu nečistém. ⁶⁾)

Nejprve povstává ze hříchu opakovaného *hříšný zvyk*, tak že hříšník bez bázně hřeší, pokání odkládá aneb je ledabylo a proto bez užitku koná.

¹⁾ 2. Král. 11, 2. — ²⁾ 3. Král. 11, 4. — ⁶⁾ Luk. 11, 24.

³⁾ Pán Ježíš sám dí: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 41.)

⁴⁾ Svatý Pavel píše: „Bůh nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete snést; ale učiní s pokoušením také prospěch, abyste je mohli snést.“ (I. Kor. 10, 13.)

⁵⁾ Písmo svaté praví: „Kdo miluje nebezpečnost, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.)

Kdo se hříšnému zvyku poddává, upadá *ve stav nepravosti*, kde jest otrokem hříchu a prost vši lásky k Bohu, k sobě a ku bližnímu.

Kdo pak ze stavu nepravosti násilně a upřímným pokáním se nevybaví, stává se *zatvrzelým a nekajícím hříšníkem*.

4. Druhé hříchy.

Rozdílní *drukové hříchy osobních* jsou: 1. sedmero hlavních hříchů; 2. šestero hříchů proti Duchu svatému; 3. čtvero hříchů do nebe volajících; 4. devatero cizích hříchů.

a) O sedmeru hlavních hříchů.

Sedmero hlavních hříchů jest: 1. pýcha; 2. lakomství; 3. smilstvo; 4. závist; 5. obžerství; 6. hněv; 7. lenost.

Pýcha jest nezřízené bažení po cti a slávě před lidmi. (Fariseus. ¹⁾)

Lakomství jest nezřízené bažení po statcích vezdejších. (Giezi. ²⁾)

Smilstvo jest nezřízené bažení po rozkošech tělesných. (Sodomité. ³⁾)

Závist jest truchlení nad prospěchem a štěstím bližního. (Saul. ⁴⁾)

Obžerství jest nemírné požívání pokrmu a nápoje. (Holofernes. ⁵⁾)

Hněv jest nespravedlivé rozhořčení na bližního. (Esau. ⁶⁾)

Lenost jest omrzelost ve všem, co se týká Boha a spasení duše. (Lenivý služebník. ⁷⁾)

Tito hříchy slovy *hříchy hlavní*, proto že jsou hlavou čili pramenem skoro všech nepravostí.

b) O šesteru hříchů proti Duchu svatému.

Šestero hříchů proti Duchu svatému jest:

1. Na milosrdenství Boží zúmyslně hřešiti.

Tak činí, kdo bez bázně hřeší spolehaje, že mu Bůh jistě odpustí. (Amon. ⁸⁾)

¹⁾ Luk. 18, 11. — ²⁾ 4. Král. 5. — ³⁾ 1. Moj. 19, 5. —

⁴⁾ 1. Král. 18, 8. — ⁵⁾ Judith 13, 4. — ⁶⁾ 1. Moj. 27, 41. —

⁷⁾ Luk. 19, 23. — ⁸⁾ 4. Kr. 21, 20.

2. Nad milosrdenstvím Božím zoufati.

Tak činí, kdo se vši naděje zřiká, že by mu Bůh odpustil.
(Jidaš. ¹⁾)

3. Poznané křesťanské pravdě odpírati.

Tak činí, kdo se pravé víře protiví, ačkoli se přesvědčil, že pravá jest. (Farisei. ²⁾)

4. Bližnímu milosti Boží záviděti.

Tak činí, kdo se mrzí pro cnosti a milesti, jakých bližní nabyl. (Kain. ³⁾)

5. Ke spasitelnému napomínání srdce zatvrzovati.

Tak činí, kdo se ničím od hříšného života odvrátiti nedá.
(Farao. ⁴⁾)

6. V životě nekajícím zúmyslně do konce setrvati.

Tak činí, kdo stále hřeší a si umiňuje, že se nikdy nepolepší. (Lotr na levici. ⁵⁾)

Tito hříchové slovou hříchové *proti Duchu svatému*, proto že takový hříšník odpírá Duchu svatému pohrdaje milostí jeho.

O těchto hříších *praví Pán Ježíš*, že se neodpouštějí ⁶⁾, proto že se žádný hřích neodpustí bez pokání, jehož však činiti nemůže, kdo milostí Boží pohrdá.

c) O čtveru hříchů do nebe volajících.

Čtvero hříchů do nebe volajících jest:

1. Zúmyslná vražda.

Bůh řekl Kainovi: „Hlas krve bratra tvého volá ke mně ze země.“ ⁷⁾

2. Němý neb sodomský hřích.

Bůh řekl: „Křik Sodomských rozmnožen jest a hřích jejich veliký jest příliš.“ ⁸⁾

3. Utiskování chudých lidí, vdov a sirotků.

Bůh řekl: „Uražíte-li vdovy a sirotky, budou volati ke mně a já budu slyšeti křik jejich.“ ⁹⁾

4. Zadržování neb ujímání mzdy dělníkům.

Písmo svaté dí: „Nezapřeš mzdy chudého bratra svého, aby nevolal proti tobě k Hospodinu.“ ¹⁰⁾

¹⁾ Mat. 27, 5. — ²⁾ Sk. ap. 7, 51. — ³⁾ 1. Moj. 4, 5. — ⁴⁾ 2. Moj. 7, 13. — ⁵⁾ Luk. 23, 39. — ⁶⁾ Mat. 12, 31. — ⁷⁾ 1. Moj. 4, 10. — ⁸⁾ 1. Moj. 18, 20. — ⁹⁾ 2. Moj. 22, 23. — ¹⁰⁾ 5. Moj. 24, 14.

Tito hříchové slovou hříchové *do nebe volající*, protože dle písma svatého do nebe o pomstu volají čili spravedlnost Boží ku trestání vyzývají.

d) **O devateru cizích hříchů.**

Devatero cizích hříchů jest:

Před skutkem:

1. Ke hřichu raditi.

Kaifáš řekl lidu: „Užitečno jest vám, aby jeden člověk umřel za lid a ne aby všecken národ zahynul.“¹⁾

2. Hřichu veleti.

David napsal list Joabovi: „Postavte Uriáše v předu boje a opusťte ho, aby zahynul.“²⁾

3. Ke hřichu ponoukati.

Jeroboam dal udělati dvě zlatých telat a řekl lidu: „Hle, bohové tvoji, Izraeli, kteříž tě vyvedli z Egypta.“³⁾

Za skutku:

4. Ke hřichu svoliti.

Šavel svolil k usmrcení svatého Štěpána.⁴⁾

5. Hřichu tajiti.

Petr řekl Safíře: „Pověz mi, ženo, za tolik-li jste prodali pole? A ona řekla: Ano za tolik.“⁵⁾

6. Hřichu netrestati.

Bůh řekl: „Souditi budu dům Heliho, poněvadž věděl, že nešlechtně činí synové jeho a netrestal jich.“⁶⁾

Po skutku:

7. Hřích vychvalovati.

Židé vychvalovali Heroda, že apoštola Jakuba usmrtili dal.⁷⁾

8. Ve hřichu díl míti.

Baltazar poručil při hostině, aby se pilo z nádob zlatých a stříbrných, jež ukradl Nabuchodonosor z chrámu.⁸⁾

9. Hřichu hájiti.

Farizei navedli strážce hrobu Páně ke lži a slíbili jim, že jich budou hájiti před vladařem.⁹⁾

Tito hříchové slovou *hříchové cizí*, proto že hřichu bližního vinen a účasten jest, kdo se takto prohřešuje.

¹⁾ Jan 11, 50. — ²⁾ 2. Král. 11, 15. — ³⁾ 3. Král. 12, 28.

⁴⁾ Sk. ap. 7, 59. — ⁵⁾ Sk. ap. 5, 8. — ⁶⁾ 1. Král. 3, 13. —

⁷⁾ Sk. ap. 12, 3. — ⁸⁾ Dan. 5, 2. — ⁹⁾ Mat. 28, 14.

II. O dobru.

Dobro jest, cokoli se Bohu líbí a člověka k Bohu vede. Takovým dobrem jsou hlavně: 1. ctnosti; 2. dobré skutky.

1. O cnosti vůbec.

Cnost jest pevná vůle a stálé snažení o to, co se Bohu líbí.

Ku cnosti *přichází člověk* milostí Boží, která ho činí schopna a ochotna, aby konal, co se Bohu líbí. ¹⁾

Ve cnosti *prosívá člověk* vlastním přičiněním, když všechno z lásky k Bohu a stále koná, co se Bohu líbí. ²⁾

Pochybí-li časem člověk, *nepřestává cnostným býti*, jestliže ihned chyb svých želí, je napraví a v cnosti pokračuje.

Cnost toliko *jedna jest*, ale ukazuje se plněním rozličných povinností. Proto mluvíme o rozličných cnostech.

Cnosti jsou hlavně *dvojího druhu*: 1. božské cnosti
2. mravné cnosti.

2. O božských cnostech.

Božské cnosti slovou ony cnosti, které Bůh sám vřduši naši na křtu svatém vštěpuje a které nás jistě k Bohu vedou.

Božské ctnosti *jsou tyto tři*: 1. víra, 2. naděje, 3. láska. ³⁾

Víra jest božská cnost, která nás činí spůsobilý, abychom všechno za pravdu měli, co Bůh zjevil a co nám církví svou oznamuje.

Naděje jest božská cnost, která nás činí spůsobilý, abychom od Boha důvěrně očekávali, co nám slíbil pro zásluhy Ježíše Krista.

Láska jest božská cnost, která nás činí spůsobilý, abychom v Bohu největší zalíbení měli a se přičinili také jemu se zalíbiti.

¹⁾ Svatý Pavel píše: „Milostí Boží jsem co jsem a milost jeho ve mně marna nebyla.“ (1. Kor. 15, 10.)

²⁾ Pán Ježíš dí: „Království Boží násilí trpí a kdož sobě násilí činí, uchvacují ho.“ (Mat. 11, 20.)

³⁾ Svatý Pavel píše: „Nyní zůstávají víra, naděje a láska, tyto tři (cnosti); ale největší z nich jest láska.“ (1. Kor. 13, 13.)

Bez těchto tří božských ctností *nelze života věčného dojíti*. Proto máme o ně prositi a je častěji vzbuzovati.

Tři božské ctnosti *jsme povinni vzbuzovati*: 1. když službám Božím obcujeme anebo svatě svátosti přijímáme; 2. když u velikém pokušení ke hříchu anebo v nebezpečí života se nacházíme.

3. O mravných cnostech.

Mravné cnosti slovou ony cnosti, které naše mravné chování tak zřizují, že se Bohu líbíme.

K mravným cnostem *náleží*: 1. čtvero základních cností; 2. sedmero hlavních cností; 3. osmero blahoslavenství.

a) O čtveru základních cností.

Čtvero základních cností jest: 1. opatrnost, 2. mírnost, 3. spravedlnost, 4. statečnost.

Opatrným jest, kdo spasení své na zřeteli má a k dosažení jeho nejlepších prostředků užívá. (Moudré panny. ¹⁾)

Mírným jest, kdo zlé žádosti své krotí a statků vezdejších beze škody duše užívá. (Jan Křtitel. ²⁾)

Spravedlivým jest, kdo každému svědomitě dává a nechává, což jeho jest. (Tobiaš. ³⁾)

Statečným jest, kdo se žádnou překážkou od konání dobra odstrašiti nedá. (Eleazar. ⁴⁾)

b) O sedmeru hlavních cností.

Sedmero hlavních cností jest: 1. pokora, 2. štědrota, 3. čistota, 4. příznivost, 5. strídmost, 6. trpělivost, 7. horlivost.

Pokorným jest, kdo své slabosti poznává a pro ně se ponizuje. (Publikán. ⁵⁾)

Štědrým jest, kdo ze statku svého nuzným ochotně uděluje. (Tobiaš. ⁶⁾)

¹⁾ Mat. 25, 1. — ²⁾ Mat. 3, 4. — ³⁾ Job. 2, 21. — ⁴⁾ 2. Mak. 6, 18. — ⁵⁾ Luk 18, 13. — ⁶⁾ Job. 1, 19.

Čistotným jest, kdo si vše oškliví a všeho se varuje, zač by se mu styděti bylo. (Josef eg.¹⁾)

Priznivým jest, kdo ze štěstí bližního se raduje a k němu napomáhá. (Booz.²⁾)

Střídým jest, kdo pokrmu a nápoje mírně užívá. (Mládenci babyl.³⁾)

Trpělivým jest, kdo všeliké protivenství oddaně snáší. (David.)⁴⁾

Horlivým jest, kdo ochotně koná, co se Boha a spasení jeho týká. (Mathatias.⁵⁾)

Nejdůležitější z těchto cností jest *pokora*, proto že jest základem všeho spravedlivého života.

c) O osmeru blahoslavenství.

Osmero blahoslavenství jest:

1. Blahoslavení *chudí duchem*: nebo jejich jest království nebeské.

Takoví jsou, kdož na bohatství sobě nezakládají a skromně o sobě smýšlejí. (První křestané.⁶⁾)

2. Blahoslavení *tiší*: nebo oni zemí vládnouti budou.

Takoví jsou, kdož všeliké křivdy bližního klidně snášejí. (Jakub.⁷⁾)

3. Blahoslavení *lkající*: nebo oni potěšeni budou.

Takoví jsou, kdož hříchů vlastních aneb hříchů bližního oplakávají. (Petr.⁸⁾)

4. Blahoslavení, kteří *lačněji a žízněji po spravedlnosti*: nebo oni nasyceni budou.

Takoví jsou, kdož se přičiňují, aby co den spravedlivějšími se stali. (David.⁹⁾)

5. Blahoslavení *milosrdní*: nebo oni milosrdenství dojdou.

Takoví jsou, kdož bližnímu v tělesných a duševních potřebách pomáhají. (Tobias.¹⁰⁾)

6. Blahoslavení *čistého srdce*: nebo oni Boha viděti budou.

Takoví jsou, kdož ani myšlením ani žádostmi nehřeší, aneb ze hříchu ihned se očisťují. (Sv. Alois.)

¹⁾ 1. Moj. 39, 10. — ²⁾ Ruth 2, 16. — ³⁾ Dan. 1, 12. —

⁴⁾ 1. Král. 26, 11. — ⁵⁾ 1. Mak. 2, 26. — ⁶⁾ Sk. ap. 2, 45. —

⁷⁾ 1. Moj. 29, 23. — ⁸⁾ Mar. 14, 72. — ⁹⁾ Žalm 41, 2. — ¹⁰⁾ Tob. 4, 8.

7. Blahoslavení *pokojní*: nebo oni synové Boží slouti budou.

Takoví jsou, kdož i při vlastní škodě s bližním pokoj zachovati usilují. (Abraham. ¹⁾)

8. Blahoslavení, kteří *protivenství trpí pro spravedlnost*: nebo jejich jest království nebeské.

Takoví jsou, kdož pro víru a bohumilý život příkoří snášejí. (Mučenníci.)

Tyto cnosti slovou *blahoslavenství*, proto že Pán Ježíš věčné blahoslavenství slíbil těm, kdož je konají. ²⁾)

4. O dobrých skutcích.

Dobří skutkové jsou takové myšlenky, žádosti, řeči a činy, které se Bohu líbí.

Dobří skutkové jsou *ku spasení potřební*, proto že Pán Ježíš dí: „Všeliký strom, který nenese dobrého ovoce, vyřat bude a na oheň uvržen. ³⁾)

Dobří skutkové jsou *nám užiteční*: 1. proto že nám rozmnožují milost posvěcující; 2. protože nám zaslужují odplatu věčnou a někdy i časnou. (Podobenství o hřívnách a o dělnících. ⁴⁾)

Aby nám dobří skutkové odplatu věčnou zasloužili, *máme je konati*: 1. ve stavu milosti Boží; 2. s dobrým úmyslem, totiž z lásky k Bohu. ⁵⁾)

Dobří skutkové, jež křesťan ve stavu milosti vykonal, ale *hříchem těžkým umrtvil*, stávají se opět pro nebe záslužnými, jestliže křesťan do stavu milosti se navrátí.

Dobří skutkové, jež křesťan *ve stavu nemilosti koná*, jsou mrtvi a nikoli záslužní pro nebe; ale pomáhají křesťanu k pravému pokání a přivozují mu odplatu časnou.

Dobrý úmysl máme každodenně takto vzbuditi: „O Bože můj! Všecko, co dnes mysliti, mluviti a konati budu, obětuji ku tvé cti a chvále a ku spasení duše své.“

Dobrých skutků *nemůžeme sami ze sebe konati*, ale jest nám třeba k tomu milosti pomahající. ⁶⁾)

¹⁾ 1. Moj. 13, 8. — ²⁾ Mat. 5, 3. — ³⁾ Mat. 7, 19. — ⁴⁾ Mat. 20, 8.

⁵⁾ Pán Ježíš dí: „Jako ratolesť nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu: tak ani vy, leč zůstanete ve mně.“ A svatý Pavel píše: „Buďte že jíte nebo pijete, nebo cokoli jiného činíte, všechno ke slávě Boží činíte.“ (Jan 15, 4.; 1. Kor. 10, 31.)

⁶⁾ Filip. 2, 13.

Nejpřednější dobří skutkové jsou: 1. modlitba, 2. půst, 3. almužna.¹⁾

Modlitbou rozumíme všeliké spůsoby pobožnosti, jimiž Boha a svaté ctíme.

Postem rozumíme všeliké odpírání sobě toho, co smyslnost naši ke zlu dráždí.

Almužnou rozumíme všeliké skutky duchovního i tělesného milosrdenství.

Skutky *duchovního milosrdenství* jsou: 1. hřešící napomínati; 2. neumělé učiti; 3. pochybujícím dobře raditi; 4. zarmoucené těšiti; 5. křivdy trpělivě snášeti; 6. ubližujícím odpouštěti; 7. za živé i za mrtvé se modliti.

Skutky *tělesného milosrdenství* jsou: 1. lačné krmiti; 2. žíznivé napájeti; 3. pocestné do domu přijímati; 4. nahé odívati; 5. nemocné navštěvovati; 6. vězně vysvobozovati; 7. mrtvé uctivě pochovávat.

5. O křesťanské dokonalosti.

Kdo cnosti a dobré skutky horlivě a stále koná, dospěje až ku *křesťanské dokonalosti*.

Křesťansky dokonalý jest, kdo Boha tak miluje, že nejen přikázání jeho zachovává, ale též nad to dle možnosti koná, co mu spasitelné a Bohu milo jest.

Máme *o dokonalost se snažiti*: 1. proto že tomu Kristus Pán zřejmě učí; 2. proto že takto tím větší odměny v nebi dojdeme; 3. proto že jenom takto neochabneme a v dobrou setrváme.²⁾

Prostředkové ku dosažení dokonalosti jsou: 1. horlivá a stálá modlitba; 2. časté obcování mši svaté a přijímání svátostí; 3. zbožné užívání svátostí; 4. ustavičné sebe zapírání.

K dosažení dokonalosti doporučil Pán Ježíš také zvláštní prostředky, které slovy *evangelické rady*.

Evangelické rady jsou tyto tři: 1. dobrovolná chudoba, 2. ustavičná čistota, 3. dokonalá poslušnost svého správce duchovního.

¹⁾ Písmo svaté dí: „Modlitba s postem a almužnou lepší jest, nežli poklady zlata schovávat. (Tob. 12, 8.)

²⁾ Pravit Pán Ježíš: „Buďte dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest.“ (Mat. 5, 48.)

*Dobrovolnou chudobu zachovává, kdo se odříká všech statků vezdejších a žádosti po nich.*¹⁾

*Ustavičnou čistotu zachovává, kdo trvá úmyslně ve stavu svobodném, aby Bohu celým srdcem sloužiti mohl.*²⁾

*Dokonalou poslušnost zachovává, kdo se ochotně podrobuje vůli svého správce duchovního, není-li tato proti vůli Boží.*³⁾

Evangelické rady jsou *nejkratší cestou k dokonalosti*, proto že přetínají trojí kořen všeho zla, totiž žádost očí, žádost těla a pýchu života.⁴⁾

Slovou *evangelické rady*, proto že je Pán Ježíš ve svatém evangeliu jednotlivým osobám toliko radil.

Evangelické rady jest *povinen zachovávat*, kdo se k tomu platným slibem Bohu zavázal.

¹⁾ Pán Ježíš ji radí řka: „Chceš-li dokonalým býti, prodej co máš a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi.“ (Mat. 19, 21.)

²⁾ Pán Ježíš ji radí řka: „Jsouť panicové, kteříž se sami v panictví oddali pro království Boží. Kdo může pochopiti, pochop.“ (Mat. 19, 12.)

³⁾ Pán Ježíš radí zřici se vůle své řka: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne.“ (Mat. 16, 24.)

⁴⁾ 1. Jan 2, 16.

Díl III.

O prostředcích milosti.

Kdo chce spasen býti, musí netoliko přikázání zachovávat, ale též *prostředků milosti* užívat.

Milosti Boží se nám dostává *dvojm prostředkem*:
1. modlitbou; 2. svátostmi.

Modlitba nám milosti Boží *vyprošuje*, svátosti pak milost tu *působí*.

Modlitbou nabýváme *různých milostí*, ale nikoli oněch, jichž toliko svátostmi dosíci lze.

Svátostmi nabýváme jenom *takových milostí*, pro něž svátosti ustanoveny jsou.

Díl třetí jest tedy: 1. o *modlitbě*; 2. o *svátostech*.

Oddíl prvý.

O m o d l i t b ě.

Modlitba jest pozdvižení mysli k Bohu a rozmluva s Bohem.

Kdo na Boha toliko myslí, modlí se *v duchu*. Kdo pak s Bohem také rozmlouvá, modlí se *ústně*.

Kdo by slova modlitby jenom říkal, ale při tom na Boha nemyslí, konal by modlitbu pouze *retnou*, kteráž Bohu se nelíbí a platna není.¹⁾

Povinni jsme se modliti, protože nám modlitby třeba jest a Pán Ježíš jí výslovně žádá.²⁾

Modlíme se *na čtvrtý úmysl*:

1. abychom Boha povinně uctili a chválili; (Zachariaš nabyv řeči.)

¹⁾ O takových lidech dí Bůh: „Tento lid ctí mne toliko ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne.“ (Mat. 15, 8.)

²⁾ Modlitby *jest nám třeba*, protože bychom bez ní nedostali mnohých milostí potřebných. A Pán Ježíš jí *žádá* slovy: „Potřebí jest vždycky se modliti a neustávat.“ (Luk. 18, 1.)

2. abychom Bohu za přijatá dobrodiní děkovali; (Tobiaš prozřev.)

3. abychom na Bohu potřebných milostí vyprosili; (Šalomoun o moudrost.)

4. abychom Boha za hříchy své smířili. (Velekněz v den smíření.)

Máme se modliti *nejprvé o to*, co ke cti Boží a ku spasení duše slouží a pak teprv o potřeby časné. ¹⁾

Máme se modliti *za sebe a za ostatní lidi* živé i zemřelé, zvláště pak za rodiče a dobrodince. ²⁾

Máme se *vždycky* modliti ³⁾, ale hlavně ráno a večer, před jídlem a po jídle, při službách Božích, v čas pokušení a nebezpečí smrti.

Máme se *všude* modliti a to nejen soukromě, nýbrž i *společně*, proto že taková modlitba mocnější jest. ⁴⁾

Vždy a všude se modlí, kdo mysl svou neustále k Bohu obrací a jemu všechny své práce, radosti a žalosti obětuje.

Vlastnosti modlitby.

Aby nám modlitba *prospěla*, máme se modliti: 1. ve jménu Ježíše Krista; 2. vroucně; 3. pokorně; 4. důvěrně; 5. vytrvale.

Ve jménu Ježíše Krista se modlíme, když na paměti máme, že nás Bůh vyslyší toliko pro zásluhy Kristovy. ⁵⁾

Vroucně se modlíme, když slova modlitby nejen říkáme, ale též pozorně uvažujeme. ⁶⁾

Pokorně se modlíme, když na myslí máme, že nehodní a hříšní jsme. (Publikan.)

Důvěrně se modlíme, když pevně doufáme, že nás Bůh vyslyší. (Žena nemocná.)

Vytrvale se modlíme, když neustáváme prositi, byť nás Bůh ihned nevyslyšel. (Přítel nezbytný.)

¹⁾ Mat. 6, 33. — ²⁾ Jak. 5, 16. — ³⁾ 1. Tess. 5, 16. — ⁴⁾ Mat. 6, 6; 18, 20.

⁵⁾ Pán Ježíš dí: „Bude-li zač prositi Otce ve jménu mém, dám vám.“ (Jan 16, 23.)

⁶⁾ Svatý Anselm praví: „Považ, jak mluvíti máš s Bohem, s nejvyšším to králem, s nejpřísnějším soudcem a s nejlepším otcem.“

Taková modlitba *vyprošuje nám* pomoci v potřebách, útěchy v soužení a ochrany v pokušení. (Judas v Masfě. Matka Samuelova. Josef egyptský.)

Někdy Bůh *modlitby naše oslychává*, proto že se buď nedobře modlíme, aneb za věci škodlivé prosíme. ¹⁾

O modlitbě Páně.

Nejkrásnější modlitba jest *Otčenáš*. Nazývá se *modlitba Páně*, proto že nás jí Kristus Pán naučil. ²⁾

Zní takto:

Otče náš, jenž jsi na nebesích. 1. *Posvěť se jméno Tvé.* 2. *Přijď království Tvé.* 3. *Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.* 4. *Chléb náš vezdejší dej nám dnes.* 5. *A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.* 6. *A neuvoď nás v pokušení.* 7. *Ale zbav nás od zlého. Amen.*

Modlitba Páně *obsahuje všechno*, zač modliti se máme. ³⁾

Sestává z *předmluvy a ze sedmi proseb.*

1. O předmluvě.

Předmluva zní takto: *Otče náš, jenž jsi na nebesích.*

Těmito slovy *voláme k Bohu*, jenž otcem všech lidí a zvláště otcem naším jest. ⁴⁾

Boha nazýváme otcem *všech lidí*, proto že je k obrazu svému stvořil a otcovsky o ně pečuje. ⁵⁾

Boha nazýváme otcem *naším*, proto že nás na křtu svatém učinil dítky a dědici svými a spoludědici Kristovými. ⁶⁾

Říkáme „*jenž jsi na nebesích*“, proto že Bůh zvláště na nebesích přebývá, kde naň vyvolení patří a v něm se radují. ⁷⁾

¹⁾ Jak. 4, 3. — ²⁾ Mat. 6, 9—13. — ³⁾ Mat. 23, 9. — ⁴⁾ Mat. 6, 32. — ⁵⁾ Řím. 8, 17. — ⁶⁾ 2. Par. 6, 21.

⁷⁾ Modlitba ta jest *nejmocnější*; neboť vyslyšel-li David ženu, když ho prosila za Absolona slovy miláčka jeho Joaba: vyslyšit Bůh i nás, když ho budeme prositi slovy miláčka jeho Pána Ježíše. (2. Král. 14.)

2. O sedmi prosbách otčenáše.

1. *První* prosba zní takto: *Posvěť se jméno Tvé.*

První prosbou *žádáme*: 1. aby Bůh všude chválen byl a nikde hříchem zlehčován nebyl; 2. aby hříšníci k Bohu se obrátili a pokání činili.

2. *Druhá* prosba zní takto: *Přijď království Tvé.*

Druhou prosbou *žádáme*: 1. aby Bůh království církve své rozšířil; 2. aby nám po smrti království nebeské daroval.

3. *Třetí* prosba zní takto: *Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.*

Třetí prosbou *žádáme*: 1. aby nám Bůh pomáhal, bychom jeho vůli tak plnili, jako ji plní andělé a svatí v nebi; 2. aby od nás odvrátil, co by nám překáželo jeho vůli čili přikázání zachovávat.

4. *Čtvrtá* prosba zní takto: *Chléb náš vezdejší dej nám dnes.*

Čtvrtou prosbou *žádáme*: 1. aby nám Bůh udělil, čeho nám třeba k duchovnímu i tělesnému životu; 2. aby od nás odvrátil hlad a všeliký nedostatek.

5. *Pátá* prosba zní takto: *Odpusť nám naše viny jakož i my odpouštíme našim vinníkům.*

Pátou prosbou *žádáme*: aby nám Bůh hříchy naše odpustil, jakož i my těm ze srdce odpouštíme, kteří nás urazili.

6. *Šestá* prosba zní takto: *A neuvoď nás v pokušení.*

Šestou prosbou *žádáme*: 1. aby Bůh nedopustil, bychom nad síly své byli pokoušeni; 2. aby nám pomocí přispěl, bychom pokušení své překonali.

7. *Sedmá* prosba zní takto: *Ale zbav nás od zlého.*

Sedmou prosbou *žádáme*: 1. aby nás Bůh zbavil všeho hříchu, jenž největším a jediným zlem jest; 2. aby od nás odvrátil všeliké nehody, leč by prospívaly k našemu spasení.

O pozdravení andělském.

Katoličtí křesťané připojují obyčejně k modlitbě Páně *pozdravení andělské*.

Pozdravení andělské jest modlitba, kterouž *Marii pannu* ctíme a vzýváme.

Zníť takto:

Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého, Ježíš. Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen.

Pozdravení andělské skládá se ze *tří dílů*, ježto jsou: 1. slova anděla Gabriela; 2. slova Alžběty; 3. slova církve.

Slova *anděla Gabriela* jsou: Zdrávas milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami.

Slova *Alžběty* jsou: Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého.

Slova *církve* jsou: Ježíš. Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen.

Říkáme: „*Zdrávas Maria*“, proto že Maria po Bohu nejvíce zasluhuje, abychom ji pozdravovali a velebili.

Říkáme: „*milosti plná*“, proto že Maria jediná v milosti Boží počata byla a také v ní setrvala.

Říkáme: „*Pán s tebou*“, proto že Maria s Pánem Bohem co nejúžeji spojena byla a trůnu jeho nejbližší stojí.

Říkáme: „*požehnaná ty mezi ženami*“, proto že Maria mezi všemi ženami za matku Syna Božího vyvolena byla.

Říkáme: „*požehnaný plod života tvého Ježíš*“, proto že Maria obzvláště pro Syna svého Ježíše Krista ctěna býti zasluhuje.

Říkáme: „*Svatá Maria, matko Boží*“, proto že nám jako matka Syna Božího přímluvou svou nejvíce pomoci může.

Říkáme: „*pros za nás hříšné*“, proto že se přímluvy Marie jistěji nadíti můžeme, když hříšnost svou vyznáváme.

Říkáme: „*pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší*“, proto že nám přímluvy Marie vždy třeba jest, ale zvláště v hodinu smrti.

O církevních modlitbách a pobožnostech.

1. O modlitbě „Anděl Páně“.

„*Anděl Páně*“ jest modlitba, kterouž Marii Pannu ctíme a spolu vtělení Syna Božího sobě připomínáme.

Modlitba ta slove „*Anděl Páně*“, proto že takto začíná. A slove též *klekání*, proto že klekáme, říkájce: „A Slovo tělem učiněno jest.“

Modlitbu tuto *říkáme*, když se ráno, o poledni a večer ku modlení zvoní.

2. O růženci.

Růženec jest modlitba, kterouž Marii pannu ctíme a spolu život, utrpení a oslavení Pána Ježíše a panny Marie rozjímáme.

Modlitba tato slove *růženec* nebo růžový věnec, proto že se podobá věnci z duchovních růží, totiž z modliteb a z tajemství naší víry.

Růženec se skládá z apoštolského vyznání víry, z modlitby Páně a z pozdravení andělského, jemuž se připojuje některé tajemství ke slovu „Ježíš“.

Rozeznáváme *troji růženec*: 1. radostný, 2. žalostný, 3. slavný.

V růženci *radostném* rozjímáme vtělení, narození a mládí Pána Ježíše. Modlíváme se ho od adventu do postu.

V růženci *žalostném* rozjímáme utrpení a smrt Pána Ježíše. Modlíváme se ho v čase postním.

V růženci *slavném* rozjímáme oslavení Pána Ježíše a panny Marie. Modlíváme se ho od velikonoce do adventu.

Bratrstvo *živého růžence* jest spolek 15. osob, z nichžto každá se modlí denně jeden desátek s příslušným tajemstvím, které se mění každého měsíce.

3. O křížové cestě.

Křížová cesta jest pobožnost, při nížto rozjímáme utrpení Páně před 14 obrazy, které nám představují cestu Pána Ježíše z domu Pilatova na horu Kalvarii, jakož i smrt a pochování jeho.

Pobožnost křížové cesty konáme obzvláště *v čase postním*, abychom se živě upamatovali, co Pán Ježíš za nás trpěl a tím důstojně se připravili k hodu velikonočnímu.

4. O svatém požehnání.

Svaté požehnání jest pobožnost, při nížto se říkají nešpory anebo litanie a uděluje se věřícím velebnou svátostí požehnání.

Nešpory neb hodinky jsou žalmy, zpěvy a modliby k rozličným dobám roku církevního.

Litanie jsou vroucí prosby k Bohu anebo ku svatým, které říká lid střídavě s knězem.

Nejhlavnější *litanie* jsou: 1. litanie k nejsladšímu jménu Pána Ježíše; 2. litanie lauretanská k panně Marii; 3. litanie ke všem svatým.

5. O procesích.

Procesí jsou veřejné a společné průvody kněží a věřících.

Obyčejné *průvody* jsou: 1. o hromnicích; 2. o neděli květné; 3. o vzkříšení na bílou sobotu; 4. o svatém Marku a o křížových dnech; 5. o Božím Těle.

Průvod *o hromnicích* konáme na památku, že Panna Maria nesla Syna Božího do Jeruzalema, aby ho obětovala.

Průvod *o neděli květné* konáme na památku, že Pán Ježíš naposledy slavně do Jeruzalema jel.

Průvod *o vzkříšení* na bílou sobotu konáme, abychom radostně a veřejně oslavili Pána Ježíše z hrobu povstalého.

Průvod *o svatém Marku a o křížových dnech* konáme, abychom na Bohu úrody zemské vyprosili.

Průvod *o Božím Těle* konáme, abychom Pánu Ježíši veřejně se klaněli a slavně vyznali, že ve svátosti oltární přítomen jest.

6. O poutích.

Poutě jsou průvody věřících na místa památná, kdež se chovají svaté ostatky, anebo kde se staly zázraky.

Poutě nám připomínají: 1. že na zemi nemáme stálého pobytu, ale že putujeme do vlasti nebeské; 2. že se do této vlasti nebeské dostaneme, budeme-li následovati Ježíše Krista, jehož obraz o pouti v předu se nese.

Aby poutě *prospěšny byly*, mají se konati: 1. s dobrým úmyslem, totiž pro čest a chválu Boží; 2. s náležitou pobožností a bez všelikých neslušností.

Oddíl druhý.

O svátostech.

Svátost jest znamení zevnější, od Krista Pána ustanovené, kterým nabýváme milosti Boží.

K podstatě svátostí náleží tři částky: 1. znamení zevnější, 2. milost Boží, 3. ustanovení Ježíše Krista.

Pán Ježíš ustanovil *sedmero svátostí*: 1. křest, 2. biřmování, 3. svátost oltářní, 4. pokání, 5. poslední pomazání, 6. svěcení kněžstva, 7. stav manželský.

Pán Ježíš ustanovil svaté svátosti, abychom jimi *posvěceni byli*.

Každou svátostí býváme posvěceni, ale *nestejně*. Některou svátostí se nám milost posvěcující *uděluje* a některou se nám milost ta *rozmnožuje*.

Milost posvěcující se nám svátostmi *křtu* a *pokání* uděluje, ostatními pak rozmnožuje.

Mimo to nabýváme každou svátostí ještě zvláštní *milosti svátostné*.

Svátosti křtu a pokání se nazývají *svátosti mrtvých*, proto že je přijímají duchovně mrtví. Ostatní svátosti se nazývají *svátosti živých*, proto že je přijímají duchovně živí.

Duchovně *mrtev* jest, kdo hřích těžký na sobě má. Duchovně *živ* jest, kdo hříchu těžkého nemá.

Svátosti křtu, biřmování a svěcení kněžstva mohou toliko *jednou přijaty býti*, proto že vtiskují duši znak nezrušitelný.

Znakem nezrušitelným rozumíme zvláštní důstojnost a vznešenost, která duši věčně zůstává.

Svátosti účinkují *z moci Ježíše Krista* a nikoli z moci rozdavače nebo přijímače.

Rozdavačem svátostí jest biskup a kněz. Musí je rozdávat dle úmyslu Kristova a dle řádu církve.

Přijímačem křtu jest člověk ještě nekřtěný a ostatních svátostí toliko křesťan. Musí je přijímat úmyslně a hodně.

Kdo nehodně svátost některou přijímá, dopouští se těžkého hříchu *svatokrádeže*.

O svátosti křtu.

Nejprvnější a nejpotřebnější svátost jest *svatý křest*.

Křest jest svátost, ve které člověk vodou a slovem Božím od hříchu dědičného i od všelikých osobních hříchův očistěn a posvěcen bývá.

Křest se jmenuje *nejprvnější* svátost, poněvadž prvé pokřtěni býti musíme, nežli jinou svátost přijati můžeme.

Křest se jmenuje *nejpotřebnější* svátost, poněvadž beze křtu nikdo spasení dojíti nemůže. ¹⁾

O dítkách, jež *beze křtu umírají*, víme, že patření na Boha nedojdou, ale že přece takových trestů netrpí, jako oni, kdož osobně zhřešili.

Křest svatý *ustanovil Pán Ježíš*, když apoštolům pravil: „Jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“ ²⁾

Křest svatý *má toto znamení zevnější*: Kněz leje křtěnci vodu třikráte na hlavu, říkáje při tom: „Já tě křtím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“

Křtem svatým *nabýváme těchto milostí*:

1. odpouští se nám hřích dědičný a hříchy osobní; ³⁾
2. promíjí se nám trest věčný a tresty časné; ⁴⁾
3. uděluje se nám milost posvěcující a tré božských cností; ⁵⁾
4. vtiskuje se nám znak dítek Božích a údů církve.

Jakožto *dítka Boží* nabýváme práva ku blaženosti věčné, ⁶⁾ a jakožto *údobé církve* nabýváme práva ku pokladům církve.

¹⁾ Pán Ježíš dí: „Nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího.“ (Jan 3, 5.)

²⁾ Mat. 28, 19.

³⁾ Svatý Petr pravil dospělým židům: „Pokřtěn buď jeden každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů svých.“ (Sk. ap. 2, 38.)

⁴⁾ Svatý Pavel dí: „Není již žádného zatracení těm, kteříž jsou v Kristu Ježíši a kteříž nechodí podle těla.“ (Řím. 8, 1.)

⁵⁾ Svatý Pavel píše: „Obmyti jste, posvěcení jste a ospravedlnění jste ve jménu Pána našeho Ježíše Krista.“ (1. Kor. 6, 11.)

⁶⁾ Svatý Pavel dí: „Jestliže jsme synové, tedy i dědicové; dědicové zajisté Boží a spolu dědicové Kristovi. (Řím. 8, 17.)

V čas potřeby *může každý člověk křtiti*; ale kromě potřeby mohou toliko biskupové a kněží a někdy též jahnové křtiti.

Kdo křtí, musí *trojí věci* šetřiti:

1. musí míti úmysl, že tak pokřtí, jak Pán Ježíš tomu chce;
2. musí na křtěnce přirozenou vodu liti;
3. musí při tom říkati: „Já tě křtím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“

Křest svatý *může každý člověk přijati*, ať dospělý jest, nebo ještě dítě.

Křtěnec *dospělý musí*: 1. nejhlavnější články víry znáti a věřiti; 2. úmysl míti, údem církve se státi; 3. hříchů svých upřímně litovati; 4. přislíbiti, že až do smrti křestansky živ bude.

Při křtu svatém *slibuje Bůh* křtěnci život věčný; křtěnec pak *slibuje*, že se odříká ďábla a skutků jeho a že chce v Boha trojjediného věřiti a přikázání jeho zachovávat. Slib tento slove *slib křestní*.

Slib křestní *máme obnoviti*: 1. když rozumem dospějeme; 2. když svaté svátosti přijímáme; 3. když své narozeniny a jmeniny slavíme.

Při křtu dítěte *slibují místo něho kmotrové* a jsou proto se křtěncem duchovně spřízněni.

Kmotrové *mají pečovati*, aby křtěnec ve svatém náboženství dobře vyučen byl.

Za kmotry *nemohou státi*: vlastní rodiče křtěnce, řeholníci, lidé nedospělí a nekatolíci.

Křest vody *může nahražen býti*: 1. křtem žádosti, 2. křtem krve.

Křtu žádosti dochází, kdo křtu upřímně ale marně si žádá a Boha dokonale miluje.¹⁾

Křtu krve dochází, kdo krev a život svůj pro Boha a víru obětuje.²⁾

¹⁾ Svatý Jan píše: „Každý, kdož Boha miluje, z Boha se zrodil.“ (1. Jan 4, 7.)

²⁾ Pán Ježíš dí: „Kdož by život svůj ztratil pro mne, nalezne jej.“ (Mat. 10, 39.)

O svátosti břmování.

Břmování jest svátost, ve které křestan svatým křížmem a slovem Božím od Ducha svatého posilněn bývá, aby víru svou stále vyznával a podle ní živ byl.

Břmování ustanovil Pán Ježíš, proto že apoštolé břmovali, což by nebyli činili bez rozkazu jeho.¹⁾

Břmování má toto znamení zevnější: Biskup klade ruce na břmovance a maže ho svatým křížmem, říká při tom: „Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížmem spasení ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“

Břmováním nabýváme těchto milostí:

1. rozmnožuje se nám milost posvěcující;²⁾
2. udělují se nám dary Ducha svatého;³⁾
3. vtiskuje se nám znak bojovníků Kristových.⁴⁾

Darové Ducha svatého jsou: 1. dar moudrosti, 2. rozumu, 3. rady, 4. síly, 5. umění, 6. pobožnosti, 7. bázně Boží.⁵⁾

Dar moudrosti učí nás spasení věčného více sobě vážit, nežli všelikých statků časných.

Dar rozumu učí nás pravdám Božím náležitě rozumět.

Dar rady učí nás v pochybnostech vždy to vyvolit, co Bohu milo a nám spásitelně jest.

Dar síly učí nás pokušení přemáhati a trápení trpělivě snášeti.

Dar umění učí nás spasení svého nejlepšími prostředky dobývati.

Dar pobožnosti učí nás Bohu se vši horlivostí a ochotností sloužiti.

Dar bázně Boží učí nás i nejmenšího hříchu se varovati, abychom Boha nerozhněvali.

⁵⁾ Izai. 11, 2.

¹⁾ Písmo svaté dí: „Uslyševše apoštolé v Jeruzalemě, že Samarí přijala slovo Boží, poslali k nim Petra a Jana, kteříž přišedše modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého; nebo ještě byl na žádného z nich nepřišel, ale byli toliko ve jménu Pána Ježíše pokřtěni. Tedy (tito) vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha svatého.“ (Sk. ap. 8, 14—17.)

²⁾ Svatý Pavel píše: „Kterýž potvrzuje nás s vámi v Kristu a kterýž pomazal nás, jest Bůh.“ (2. Kor. 1, 21.)

³⁾ Písmo svaté praví o apoštolech: „A naplnění jsou všickni Duchem svatým a počali mluvit rozličnými jazyky, jakž Duch svatý dával jim vymlouvat. (Sk. ap. 2, 4.)

⁴⁾ Svatý Pavel dí: Bůh to jest, „kterýž i poznamenal nás a dal nám závdavek Ducha v srdce naše.“ (2. Kor. 1, 22.)

Břimovati mohou toliko biskupové a někdy s povolením papežovým i kněží.

Od břimovance *se žádá*:

1. aby o víře a zvlášť o svátosti této dobře poučen byl;

2. aby dříve dobře se zpovídal a svátost oltářní přijal;

3. aby mimo to i dobrými skutky se připravil.

Také ku svatému břimování berou se *kmotrové* a jsou proto s břimovancem duchovně spřízněni.

Kmotrové *mají pečovati*, aby břimovanec víru svou vyznával a podle ní živ byl.

Za kmotry *nemohou státi* vlastní rodiče, kmotrové křestní, řeholníci, lidé nebřimovaní a nekatolíci.

Břimování *není sice nevyhnutelně potřebno*, ale prohřešil by se, kdo by ho zúmynlně nepřijal.

O nejsvětější svátosti oltářní.

Nejsvětější svátost oltářní *jest právě tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista ve způsobách chleba a vína.* ¹⁾

Tato svátost nazývá se *nejsvětější svátost*, proto že samého Pána Ježíše obsahuje.

Nazývá se také *svátost oltářní*, proto že se na oltáři koná a chová.

Svátost oltářní *ustanovil Pán Ježíš* při poslední večeři, když chléb a víno v tělo a krev svou proměnil a apoštolům podával. ²⁾

Vzaltě chléb a kalich s vínem, požehnal oboje a řekl nad chlebem: „Totot jest tělo mé“ a nad kalichem: „Tatof jest krev má.“ I dal pak oboje apoštolům požívat.

¹⁾ Svátost tuto *slibil Pán Ježíš*, když 5000 lidí zázračně nasýtil a oni ho hledali, aby jej učinili králem. Tehdáž pravil jim v Kafarnau: „Hledáte mne, proto že jste z chlebů jedli a nasyceni byli. Jáť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sstoupil. Bude-li kdo jísti z chleba tohoto, živ bude na věky: a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest, jež vydám za život světa.“ (Jan 6, 26. 51. 52.)

²⁾ „Když večeřeli, vzal Pán Ježíš chléb a dobrořečil i lál a dával učenníkům svým a řekl: „Vezměte a jezte: totot jest tělo mé. A vzav kalich, díky činil a dal jim řka: „Píte z toho všickni: neb toť jest krev má nového zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpustění hříchů.“ (Mat. 26, 26—28.)

Svátost oltární *má znamení zevnější*, totiž způsoby chleba a vína a slova Kristova: Totot jest tělo mé; tatot jest krev má.

Spůsobami rozumíme podobu, barvu, chuť a vůni chleba a vína. Chléb takový jmenuje se hostie.

Svátostí oltární *nabýváme největší milosti*, proto že v ní sám Pán Ježíš přítomen jest.

Pán Ježíš jest ve svátosti oltární přítomen *jako Bůh a člověk, s tělem i duší*. Proto se mu sluší klaněti.

Pánu Ježíši *se klaníme* ve svátosti oltární, kdykoli do kostela přicházíme, ale zvláště když na oltáři vystaven jest, když ve slavném průvodu se obnáší a když k nemocnému se nese. K jeho cti hoří též před oltářem ustavičné světlo.

Pán Ježíš jest celý přítomen *i ve způsobě chleba i ve způsobě vína*. Ve způsobě chleba jest *živé* tělo Pána Ježíše a tedy i krev jeho. Ve způsobě vína jest *živá* krev Pána Ježíše a tedy i tělo jeho.

Pán Ježíš jest nerozdílně přítomen *i v každé části* té které způsobu. Proto přijímá celého Pána Ježíše, kdo požívá třeba jen částku té způsobu.

Pán Ježíš *zůstává přítomen*, dokud způsobu chleba a vína se nezmění.

Pán Ježíš jest přítomen ve svátosti oltární: 1. aby za nás *při mši svaté* se obětoval; 2. aby nám *při svátém přijímání* pokrmem byl.

1. O oběti mše svaté.

Oběť jest dar, který se Bohu na znamení úcty přináší.

Již v starém zákoně *obětovalo se Bohu*. On sám pak nařídil skrze Mojžíše rozličné oběti.

Tyto oběti *přestaly v novém zákoně*, proto že byly toliko předobrazem oběti kříže.

Tuto oběť dokonalou *přinesl Pán Ježíš*, když sama sebe za nás na kříži obětoval.

Aby pak oběť kříže *stále se obnovovala* a účinky její nám se přivlastňovali, ustanovil Pán Ježíš oběť mše svaté.

Mše svatá jest oběť nového zákona, při nížto se Pán Ježíš ve způsobě chleba a vína Otci nebeskému darem přináší. ¹⁾

¹⁾ Oběť tuto předpověděl Bůh prorokem Malachiasem ika: „Od východu slunce až na západ veliké jest jméno mé mezi národy: a na každém místě kadí se a obětována bývá jménu mému oběť čistá.“ (Malach. 1, 11.)

Pán Ježíš *ustanovil mši svatou* při poslední večeři, když apoštolům přikázal, aby chléb a víno v tělo a v krev jeho proměňovali a je Bohu obětovali.

Pravilť apoštolům, proměniv chléb a víno: „To čiňte na mou památku.“¹⁾ I činili tak apoštolé a posud tak činí jich nástupci, biskupové a kněží.²⁾

Mše svatá jest *táž oběť* a má tutěž cenu, jako oběť kříže, protože se při ní týž Pán Ježíš obětuje.

Obětuje se však *spůsobem rozdílným*. Na kříži obětoval se krvavě, viditelně a jednou toliko; při mši svaté pak obětuje se nekrvavě, neviditelně a ustavičně.

Ačkoliv se při mši svaté Pán Ježíš sám neviditelně obětuje, *koná přece tuto oběť kněz* viditelně.

Kněz koná oběť mše svaté *na čtverý úmysl*:

1. aby Boha povinně uctil a chválil;
2. aby Bohu za přijatá dobrodiní děkoval;
3. aby na Bohu potřebných milostí vyprosil;
4. aby Boha za hříchy smířil.

Mše svatá se může obětovati *toliko Bohu*. Koná se však i na památku i ke cti svatých.

Mše svatá se obětuje *za živé i za mrtvé*, kteří v jednotě církve katolické se nacházejí.

Mše svatá *prospívá vůbec všem údům církve*, proto že se všem přivlastňují účinky smrti Pána Ježíše.

Mše svatá však *prospívá zvláště tomu*: 1. kdo ji obětuje; 2. za koho se obětuje; 3. kdo jí dobře obcuje.

Při mši svaté *nabýváme těchto zvláštních milostí*: 1. rozmnožuje se nám milost posvěcující; 2. odpouštějí se nám hříchy všední a tresty časné; 3. uděluje se nám pomoc v potřebách těla i duše.

¹⁾ Luk. 22, 19.

²⁾ Apoštolé skutečně *proměňovali a obětovali*. Píseť svatý Pavel: „Chléb, kterýž lámeme, zdalíž není účastenství těla Páně? A kalich, kterýž žehnáme, zdalíž není společenství krve Páně?“ (1. Kor. 10, 16.) A jinde píše: „Mámeť oltář, z něhož nemohou jísti (židé), kteříž slouží stánku.“ (Žid. 13, 10.) Podobně činili *těž nástupci apoštolů*. To vysvítá ze spisů svatých otců a z nejstarších mešních modliteb církve na východě i na západě.

2. O svatém přijímání.

Svaté přijímání jest skutečné požívání svátosti oltářní čili těla a krve Páně.

Jsme *povinni přijímati*, proto že Pán Ježíš dí: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a pítí krve jeho, nebudete mítí v sobě života.“ ¹⁾

Hodným přijímáním *nabýváme těchto milostí*:

1. rozmnožuje se nám milost posvěcující a od-pouštějí se nám hříchy všední;

2. oslabují se v nás žádosti zlé a posiluje se duše naše ke všemu dobrému;

3. dostává se nám závdavku slavného vzkříšení a života věčného. ²⁾

Chceme-li svátost oltářní *hodně* přijati, třeba nám k tomu dobře se *připraviti*. ³⁾

Příprava k hodnému přijímání *jest dvojí*; jedna se týká *těla* a druhá *duše*.

Příprava těla žádá, abychom lačni zůstali, slušně oděni byli a co nejuctivěji přijímali.

Příprava duše žádá, abychom čisté svědomí a po-božné srdce měli.

Čisté svědomí má, kdo aspoň bez těžkých hříchů jest. Kdo by přijímal maje těžký hřích, dopustil by se nového hříchu svatokrádeže.

Abychom s čistým svědomím přijímali, máme dříve *dobře se zpovídati*. Kdo pak před přijímáním ještě na hřích těžký se upamatuje, musí zpověď opakovati.

Pobožné srdce má: 1. kdo víru, naději a lásku vzbuzuje; 2. kdo Pánu Ježíši ve svátosti oltářní se klaní; 3. kdo sobě vděčně smrt jeho připomíná.

¹⁾ Jan 6, 54.

²⁾ Tyto účinky obsaženy jsou ve slovech Pána Ježíše: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ „Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé.“ „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím (slavně) v den nejposlednější.“ (Jan 6, 57; 15, 5; 6, 55.)

³⁾ Svatý Pavel píše: „Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez a z kalichu pí. Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje těla Paně.“ (1. Kor. 11, 28. 29.)

Když *před přijímáním* konfiteor čili obecná zpověď se říká, máme ještě jednou hříchů svých želeť. A když nás kněz žehná, máme svatým křížem se požeňnati.

Když kněz svatou *hostií lidu ukazuje*, máme se jí pokorně klaněti a třikráte v prsa bít, pokaždé říkajíce: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má.“

Při přijímání svaté hostie hlavu zdviháme, ústa slušně otvíráme, jazyk na dolejší ret klademe a bílé roucho anebo modlitebnou knihu před sebou držíme, by snad částečka svaté hostie na zem nepadla.

Svatou hostií *požíváme*, aniž bychom ji žvýkali anebo v ústech nad potřebu zdržovali. Stane-li se však, že v ústech se přilepí, máme ji odloupnouti jazykem a nikoli prstem.

Po svatém přijímání máme:

1. Kristu Ježíši v pokoře se *klaněti* a jemu *děkovati*, že k nám přijíti ráčil;

2. jemu všechny potřeby duše i těla *pověditi* a jej spolu *prositi*, aby milostí svou stále v nás přebýval;

3. jemu s tělem i duší se *obětovati* a dobrá předsevzetí svá *obnoviti*.

O svátosti pokání.

Pokání jest svátost, ve které zpovědník na místě Božím hříšníkovu hříchy odpouští, když jich srdečně lituje, z nich skroušeně se zpovídá a za ně dosti učiniti chce.

Svátost pokání ustanovil Pán Ježíš, když apoštolům pravil: „Přijměte Ducha svatého! Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim a kterým zadržíte, zadržány jsou.“¹⁾

Svátost pokání má toto znamení zevnější: Hříšník se skroušeně zpovídá, a kněz mu odpouští hříchy řka: „Já tě rozhřešuji ode hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

¹⁾ Jan 20, 23.

Svátostí pokání *nabýváme těchto milostí:*

1. odpouštějí se nám hříchy osobní; ¹⁾
2. promijí se nám trest věčný; ²⁾
3. uděluje se nám milost posvěcující; ³⁾
4. navrácuje se nám pokoj svědomí. ⁴⁾

Svátosti pokání *jest třeba* všem, kteří po křtu svatém těžce zhřešili. ⁵⁾

Každý hřích, i nejtěžší, může ve svátosti pokání odpuštěn býti. ⁶⁾

Odpuštění některých hříchů velmi těžkých vyhrazuje sobě papež sám anebo také biskup. Takovito hříchové slovou *zadržení pádové*.

Ke svátosti pokání náleží *tři částky*: 1. lítost; 2. zpověď; 3. dostiučinění. (Syn marnotratný)

1. O lítosti.

Lítost jest bolest duše, že jsme Boha urazili a a ošklivost nad hříchem spáchaným, spolu s pravým úmyslem, nikdy více nehřešiti.

Lítosti *jest nevyhnutelně třeba*, proto že bez ní nelze dojíti odpuštění hříchů. ⁷⁾

Lítost musí býti: 1. *vnitřná*, 2. *všeobecná*, 3. *nade všecko*, 4. *nadpřirozená*.

Lítost *vnitřnou* má, kdo v duši toho želí, že Boha rozhněval. (Magdalena.)

¹⁾ Svatý Jan píše: „Vyznáme-li hříchy své, věrnýť jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše.“ (1. Jan 1, 9.)

²⁾ Pán Ježíš dí lotru na kříži: „Amen, pravím tobě: *dnes* budeš se mnou v ráji.“ (Luk. 23, 43.)

³⁾ I řekl otec syna marnotratného: „Rychle přineste *roucho první* a oblečte ho a dejte prsteň na ruku jeho a obuv na nohy jeho.“ (Luk. 15, 22.)

⁴⁾ Hříšník zajisté nemá pokoje, jakož svědčí Job rkoucí: „Kdo se protivil (hříchem) Bohu a měl pokoj?“ (Job 9, 4.)

⁵⁾ Pán Ježíš sám dí: „Nebudete-li pokání činiti, všickni zahynete.“ (Luk. 13, 3.)

⁶⁾ Pán Ježíš praví: „*Všeliký* hřích i rouhání bude lidem (právě kajícím) odpuštěno.“ (Mat. 12, 31.)

⁷⁾ Žalmista Páně dí: „Obět Bohu příjemná jest duch zkořmoucený: srdcem skroušeným a pokorným, Bože, nepobrdneš.“ (Žalm 50, 19.)

Lítost *všeobecnou* má, kdo želí všech hříchů svých, ani jediného nevyjímaje.

Lítost *nade všecko* má, kdo více želí, že Boha urazil, než kdyby byl všecko na světě ztratil.

Lítost *nadpřirozenou* má, kdo hříchů svých želí z příčin nadpřirozených, že totiž nebe ztratil a peklo zasloužil, aneb že rozhněval Boha, nejvyšší dobro.

Kdo by hříchů svých jen proto litoval, že mu z nich *hanba* anebo *škoda* pošla, nemohl by dojíti odpuštění hříchů. (Saul. Antioch.)

Lítost nadpřirozená bývá buď *nedokonalá* nebo *dokonalá*.

Lítost *nedokonalou* má, kdo hříchů svých hlavně proto želí, že jimi nebe ztratil a peklo zasloužil. (Lotr kající.)

Tato lítost *pochází více z bázně* před Bohem, nežli z lásky k Bohu. Jí docházíme sice odpuštění hříchů, když se zpovídáme, ale máme se přičinit, abychom také dokonale litovali.

Lítost *dokonalou* má, kdo hříchů svých hlavně proto želí, že jimi rozhněval Boha, nejvyšší dobrotivého a lásky nejhodnějšího. (Petr zapřev Pána.)

Tato lítost *pochází z lásky* k Bohu. Jí docházíme odpuštění hříchů i tenkrát, když se nemůžeme zpovídati, ač toho toužebně žádáme.

Lítost dokonalou *má člověk častěji vzbuzovati*; obzvláště: 1. když se dopustil hříchu těžkého a nemůže se zpovídati; 2. když jest v nebezpečnství smrti.

Kdo lítost dokonalou *vzbuditi chce*, musí: 1. Boha za dar pravé lítosti prositi; 2. dobře uvážiti, že samého Boha urazil.

* Dokonalou lítost *vzbuzujeme* takto: O Bože můj! Srdečně lituji všech hříchů svých nejen proto, že jsem jimi nebe ztratil a peklo zasloužil, nýbrž hlavně proto, že jsem urazil tebe, svého nejlaskavějšího Otce a svého největšího dobrodince, jehož nade vše miluji. Miním upřímně, život svůj polepšiti a raději umřiti, nežli tebe opět uraziti. Dej mi milost, abych předsevzetí to vyplnil. O to tě žádám pro zásluhy Syna tvého Ježíše Krista. Amen.

K lítosti náleží podstatně *pravý úmysl*.

Pravý úmysl jest upřímná vůle, život svůj polepšiti a nikdy více nehřešiti. ¹⁾

¹⁾ Svatý Pavel píše: „Kterž jsme hříchu zemřeli, kterakž v něm ještě živi budeme?“ (Řím. 6, 9.)

Kdo pravý úmysl má, *musí sobě umíniti*:

1. že se bude varovati všech hříchů, i všech příležitostí ke hříchu;
2. že bude odpírati každé náklonnosti ke hříchu a užívati potřebných k tomu prostředků;
3. že napraví škodu, jižto bližnímu způsobil na těle, na duši, na statku a na cti;
4. že odpustí ze srdce všem nepřátelům a protivníkům svým;
5. že bude bedlivě plniti všechny povinnosti stavu svého.

2. O zpovědi.

Zpověď jest vyznání hříchů, které hříšník činí zpovědníkovi, aby od něho rozhřešení dosáhl.

Zpovědi jest *nevyhnutelně třeba*, proto bez ní nemohl by kněz rozsouditi, zasluhuje-li hříšník rozhřešení čili nic. ¹⁾

Zpověď slove *generální*, jestliže se při ní opakují všechny předešlé zpovědi, neb aspoň více jich. Kdo však ji konati chce, poraď se dříve se svým zpovědníkem.

Aby zpověď *platna byla*, musí se hříšník zpovídati: 1. skroušeně, 2. upřímně, 3. úplně.

Skroušeně se zpovídá, kdo se vyznává z hříchů svých s pravou lítostí a pokorou.

Upřímně se zpovídá, kdo se vyznává z hříchů svých tak, jako by Bohu samému se vyznával.

Úplně se zpovídá, kdo se vyznává aspoň ze všech těžkých hříchů, které po bedlivém zpytování na paměti má.

U každého hříchu těžkého musí kajcník také udati, *kolikrát* asi hřích ten se stal a byl-li jakou *okolností* zvětšen anebo proměněn. Nikdy však nemá kajcník jmenovati *osob spolutvůrných*, aniž udávati, co by bližnímu na cti škodilo.

Kdo hřích těžký *proti své vůli* zapomene, zpovídá se platně; ale musí ze hříchu toho při budoucí zpovědi se vyznati.

¹⁾ Proto žádali již apoštolé, aby se věřící zpovídali. Píšeť svatý Jakub: „Vyznávejte se jedni druhým z hříchů svých, abyste spaseni byli.“ (Jak. 5, 16.)

Kdo však těžký hřích z *přílišné nedbalosti* zapomene anebo *zúmyslně* zamlčí, zpovídá se neplatně a svatokrádežně.

Takový hříšník *jest povinen*:

1. vyznati, v kolika zpovědích onen hřích zamlčel;
2. opakovati ony zpovědi, které byly neplatny;
3. udati, přijal-li v tom stavu i jiné svátosti.

Ze všedních hříchů se zpovídati nejsme povinni. Jest však radno tak učiniti, proto že můžeme snadno těžký hřích za všední považovati.

Při zpovědi nemáme se *ani styděti ani báti*:

1. proto že jsme se nestyděli před Bohem vševědoucím hřešiti, aniž se báli, od něho věčně zavržení býti;
2. proto že lépe jest, hříchy své soukromě knězi vyznati, než v nich nepokojně žíti, nešťastně umřiti a při soudu posledním pro ně před celým světem zahanbenu býti;
3. proto že zpovědník svých vlastních křehkostí sobě vědom jest a tudy s hříšníkem útrpnost má;
4. protože zpovědník ničeho nezjeví, ježto by těžce hřešil a časné i věčné trestán byl.

Při zpovědi máme mluvíti *počestně* a *zřetelně*, ale takovým hlasem, aby nás jen zpovědník slyšel. Kdo by něco z cizí zpovědi slyšel, jest povinen to zatajiti.

Když se zpovídáme, děláme kříž a pravíme:

Prosim vás, ctihodný otče, za svaté požehnání, abych se z hříchů svých dobře vyzpovídati mohl.

Já bídný hříšník zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucímu, Marii jeho důstojné matce, všem milým svatým a vám, otče duchovní, na místě Božím, že jsem ... Pána Boha těmito hříchy rozhněval.

Na to říkáme hříchy a končíme zpověď takto:

Těchto hříchů svých, i všech jiných, na které jsem se snad neupamatoval, srdečně lituji, proto že jsem jimi Boha, jehož nade vše miluji, urazil a rozhněval. Mním opravdu nikdy více nehřešiti a všeliké příležitosti ke hříchu se varovati. Prosim vás, ctihodný otče, za kněžské rozhřešení a za spasitelné pokání.

Po *svaté zpovědi* máme na slova zpovědníkova pozor dáti a když nás rozhřešuje, v prsa se bítí a hříchů svých litovati.

3. O dostiučinění.

Dostiučiněním rozumíme ony skutky kající, které zpovědník hříšníkovi ukládá.

Zpovědník *ukládá skutky kající*: 1. na pokutu za spáchané hříchy; 2. na výstrahu a ku polepšení hříšníka.

Dostiučinění jest *nevyhnutelně třeba*, proto že bez něho by svátost pokání neúplna byla.

Dostiučinění nazýváme též *pokáním*.

Obyčejně se ukládá za pokání *modlitba, půst a almužna*.

Uložené pokání *máme vykonati*: 1. pokorným srdcem; 2. věrně jak uloženo jest; 3. bez odkladu, co nejdříve možná.

Komu se uložené pokání *zdá obtížným býti*, má uvážiti, že mnohem větších trestů zasluhuje. Kdo však vidí, že by je nemohl vykonati, má to zpovědníkovi slušně oznámiti.

Kromě uloženého pokání máme také *dobrovolné skutky kající* konati: 1. abychom zásluh Kristových účastnými se stali; 2. abychom větších trestů Božích se uchránili.¹⁾

Tyto tresty časné *nám ukládá Bůh*, abychom hříchy své odkáli. Proto je máme trpělivě snášeti a o získání *odpuštěk* se přičiniti, jimiž ony tresty se promiňují.

4. O odpustcích.

Odpustky jsou odpuštění časných trestů, které bychom v tomto životě anebo v očistci trpěti měli.

Odpustky *zakládají se* v zásluhách Pána Ježíše a svatých. Tyto zásluhy prospívají i nám, proto že jsme s nimi údové jednoho těla. Církev pak zásluhy ty skrze odpustky nám přivlastňuje a takto Bohu místo nás náhradu dává.

¹⁾ Svatý Pavel píše: „Doplňuji to na těle svém, čeho se nedostává z utrpení Kristových, za jeho tělo, kteréz jest církev.“ (Koloss. 1, 24.)

O odpustcích *věříme*:

1. že Kristus dal církvi moc, odpustky udělovati;
2. že nám spasitelně jest, odpustků získati.

Kristus Pán *dal církvi moc* odpustky udělovati. Pravitel Petrovi: „Tobě dám klíče království nebeského. Cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ A všem apoštolům též pravitel: „Cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“¹⁾

Jest nám též *spasitelně odpustků získati*: 1. proto že nás trestů Božích zbavují a takto uspokojují; 2. proto že nás ku kajivosti a k dobrým skutkům povzbuzují.

Odpustky uděluje *papež* věřícím celé církve a *biskupové* věřícím svých biskupství neb diecesí.

Kdo odpustků *dojít chce*, musí: 1. ve stavu milosti Boží býti; 2. předepsané podmínky vyplniti.

Odpustky *jsou dvojí*: 1. odpustky plnomocné, 2. odpustky neplnomocné.

Odpustky jsou *plnomocné*, když se nám odpouštějí všechny časné tresty, jichžto jsme zasloužili.

Kdo získal odpustků *plnomocných*, zbaven jest všech trestů a jistě by do nebe vešel, kdyby té chvíle zemřel.

Odpustky jsou *neplnomocné*, když se nám odpouští jenom částka oněch trestů časných.

Kdo příkladem získal odpustků *40 dnů*, zbaven jest tolika trestů, kolik by sobě byl v církvi prvotně odkál pokáním čtyřicetidenním.

Odpustky *milostivého leta* čili *jubilejní* jsou odpustky plnomocné, které uděluje papež každý 25. rok, anebo jindy z příčin důležitých a se zvláštními výhodami.

Výhody takové *záleží v tom*, že zpovědník v čas jubilea též od pádů zadržovaných rozhřešiti a sliby v jiné skutky dobré zaměnit může.

Některé odpustky můžeme též *duším v očistci přivlastniti*, když za ně skutky předepsané konáme a Boha prosíme, aby jim ony odpustky udělil, jichžto jsme zasloužili.

5. O přípravě ku svátosti pokání.

Chceme-li ke svátosti pokání *se připraviti*, třeba nám dříve svědomí zpytovat.

Svědomí zpytovat jest, hříchy své sobě připomínati.

¹⁾ Mat. 16, 19; 18, 18.

Abychom na hříchy své sobě zpomněli, máme přede vším *Ducha svatého prositi*, by nám hříchy ty poznati dal.

Při *zpytování* máme se upamatovati *vůbec*:

1. kdy jsme posledně se zpovídali a jak jsme svatou zpověď vykonali;

2. jakými myšlenkami, řečmi nebo skutky jsíme se nejvíce prohřešili.

Kdo hříchu smrtelného se dopustil, musí se též upamatovati na *počet a okolnosti* téhož hříchu.

Ku vyšetření okolností slouží otázky: Kdo? Co? Ói pomoci? Kde? Proč? Jak? Kdy? — že co páchal's?

Při *zpytování* máme se upamatovati *obzvláště*:

1. zdali jsme proti přikázáním Božím a církevním jednali;

2. zdali jsme hříchů vlastních aneb cizích se dopustili;

3. zdali jsme skutky dobré konali;

4. zdali jsme povinnosti stavu plnili.

Máme svědomí *co nejbedlivěji zpytovat*. Kdo ne dbale zpytuje, hřeší, poněvadž se v nebezpečí vydává, že některý těžký hřích zapomene.

Zpytující svědomí *tažme* se asi takto:

Vůbec:

1. Kdy jsem se posledně zpovídal? Jak jsem onu svatou zpověď vykonal?

2. Jakými myšlenkami zlými jsem se nejvíce obíral? Kterého skutku zlého jsem se nejčastěji dopustil?

Obzvláště:

1. Modlival jsem se? — Nebral jsem jména Božího nadarmo? Neklel jsem? Nedušil se? — Byl jsem v neděli a ve svátek mši svaté přítomen? — Ctil a poslouchal jsem rodiče a učitele? — Nebil jsem koho a netrýznil zvířat? — Nečinil jsem co hanebného? — Neukradl jsem co komu? Vrátil jsem nalezenou věc? Neučinil jsem škody? — Nelhal jsem? Nepomlouval jsem bližního? Neposuzoval ho? — Nežádal jsem věcí cizích? — Zachoval jsem ustanovené posty?

2. Nebyl jsem pyšný, lakomý, nestydatý, závistivý, nestřídmý, bněvivý, lenivý? Neradil jsem komu ke hříchu? Nepoukál jsem ho k němu? Netajil jsem jeho hříchu?

Byl jsem štědrý k chudobným a potřebným? Navštěvoval jsem nemocné, když jsem mohl? Pomáhal jsem neumělým spolužákům svým? Odpouštěl jsem křivdy mi činěné?

Byl jsem přítomen školní mši svaté? Modlil jsem se pobožně před učením a po něm? Byl jsem pozorlivý? Učil jsem se úlohám školním?

O svátosti posledního pomazání.

Poslední pomazání jest svátost, ve které nemocný svatým olejem a modlitbou kněžskou nabývá milosti Boží ku prospěchu duše a častěji také těla.

Jmenuje se *poslední pomazání*, poněvadž bývá posledním ze všech pomazání, které Pán Ježíš pro spasení naše ustanovil.

Jmenuje se též pomazání *nemocných*, poněvadž tuto svátost přijímají dospělí věřící, kteří těžce onemocněli.

Poslední pomazání *ustanovil Pán Ježíš*, proto že apoštol Jakub k přijetí svátosti té napomínal, což by nebyl činil bez rozkazu Páně.¹⁾

Poslední pomazání *má toto znamení zevnější*: Kněz maže nemocného na očích, nose, ústech, rukou a nohou, říkáje při tom: „Skrze toto svaté pomazání a své nestíhlé milosrdenství odpustiž tobě Bůh, cokoliv jsi zavinil zrakem, sluchem, čichem, chutí, hmatem anebo chůzí.“

Posledním pomazáním *nabývá nemocný těchto milostí*:

1. rozmnožuje se mu milost posvěcující;
2. navrácuje se mu zdraví tělesné, jest-li to k jeho spasení;
3. dostává se mu posily v bolestech, v bázni a a v pokušení;²⁾

¹⁾ Píše svatý Jakub: „Stůně-li kdo z vás, uveď k sobě kněží církve, ať se modlí nad ním mažíce ho olejem ve jménu Páně.“ (Jak. 5, 14.)

²⁾ Svatý Jakub dí: „Modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí jemu Pán a jestliže ve hříších jest, budou mu odpuštěny.“ (Jak. 5, 16.)

4. odpustějí se mu hříchy, z kterých se nemohl zpovídati;

5. zhlazují se mu zlí ostatkové hříchu, totiž slabost duše a veliká přichylnost ku statkům vezdejším.

Poslední pomazání *může nemocný přijati*, kolikrát-koli těžce nemocní, ale v téže nemoci toliko jednou.

Od nemocného *se žádá*:

1. aby dříve dobře se zpovídal, a nemůže-li, aspoň dokonale hříchů svých litoval;

2. aby víru a naději v Boha vzbudil a do vůle jeho docela se odevzdal.

Poslední pomazání není sice nevyhnutelně potřebno, ale *nemá býti zanedbáno* pro ony milosti, jichžto nemocný jím nabývá.

O svátosti svěcení kněžstva.

Svěcení kněžstva *jest svátost, ve které svěcenci modlitbou a vzkládáním rukou biskupových nabývají duchovní moci a zvláštní milosti, aby úřad svůj řádně a náležitě konali.*

Duchovní *moc kněží* záleží v tom:

1. že mohou oběť mše svaté konati;
2. že mohou věřícím svátostmi přisluhovati;
3. že mohou služby Boží konati, osoby a věci zehnatí a věřící řídit.

Svěcení kněžstva *ustanovil Pán Ježíš*, proto že sám apoštoly kněžími učinil a jim udělil moc, i jiné světiti. ¹⁾

Svěcení kněžstva *má toto znamení zevnější*:

Biskup klade ruce na svěcence, modlí se nad nimi a podává jim posvátné nádoby.

Svěcením kněžstva *nabývají svěcenci těchto milostí*:

1. rozmnožuje se jim milost posvěcující;

¹⁾ Apoštolé skutečně světili. Pišeť svatý Pavel Timotheovi: „Napominám tebe, abys opět vzbudil milost Boží, kteráž jest v tobě skrze vzkládání rukou mých. (2. Tim. 1, 6.) A totéž děje se posud.

2. dostává se jim způsobnosti a pomoci ke službě duchovní; ¹⁾

3. vtiskuje se jim znak služebníkův a náměstků Kristových.

Na kněžství *mohou světit* toliko biskupové, proto že jsou řádní nástupcové svatých apoštolů.

Na kněžství *bývají posvěceni* toliko mužové, kteří potřebnými vědomostmi, dobrými mravy a chvalnou pověstí vykázati se mohou. ²⁾

Úřadu kněžského dochází nekněz po stupních. Nejprve ho přijímá biskup do stavu duchovního obřadem, který slove *tmsura*. Na to dostává čtvero *nižších svěcení* (vrátných, čtenářů, zaklínačů a přísluhovačů), pak dvoje *vyšší svěcení* (podjáhnu a jáhnů) a konečné *svěcení kněžstva*.

O svátosti stavu manželského.

Stav manželský jest svátost, kterou se řádný a nerozlučný sňatek muže a ženy posvěcuje, aby oba nabýli potřebných milostí k životu manželskému.

Sňatek manželský jest *řádný*, když ho snoubenci po zákonu Pána Ježíše a dle řádu církve uzavírají.

Sňatek manželský slove *nerozlučný*, proto že z ustanovení Božího nemůže leč smrtí rozloučen býti. ³⁾

Bůh sice již v ráji stav manželský ustanovil ⁴⁾; ale Pán Ježíš jej posvětil a na *svátost povýšil*, o čemž patrně svědčí apoštol Pavel. ⁵⁾

Svátost manželství *má toto znamení zevnější*: Snoubenci osvědčují řádem od církve ustanoveným, že v stav manželský vstupují.

Manželstvím *nabývají snoubenci těchto milostí*:

1. rozmnožuje se jim milost posvěcující;

¹⁾ 2. Tim. 1, 6.

²⁾ Proto dí svatý Pavel Timotheovi: „Nevzkládej rukou rychle na žádného, aniž buď cizích hříchů účasten.“ (1. Tim. 5, 22.)

³⁾ Pán Ježíš sám dí: „(Manželé) již nejsou dva, ale jedno tělo. A protože, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ (Mat. 19, 6.)

⁴⁾ „Požehnal (Adamovi a Evě) Bůh a řekl: Rosťtež a množte se a naplňte zemi.“ (1. Mojž. 1, 28.)

⁵⁾ Svatý Pavel dí: „Tajemství toto veliké jest, ale já pravím v Kristu a v církvi.“ (Efes. 5, 32.)

2. dostává se jim pomoci, aby spolu svorně a věrně až do smrti setrvali a dítky své ke cti Boží vychovali. ¹⁾

Církev žádá od snoubenců:

1. aby mezi nimi žádné překážky nebylo;

2. aby dříve dobře se zpovídali a svátost oltární přijali;

3. aby sňatek manželský u přítomnosti dvou svědků a před svým duchovním pastýřem uzavřeli a od něho požehnání byli.

O svátostinách.

Svátostem se podobají svátostiny, ač se od nich podstatně liší.

Svátostiny jsou posvátná jednání, která ustanovila církev, aby jimi vyprosila spasitelných účinků. ²⁾

Tyto účinky jsou: 1. odvrácení trestů Božích; 2. dosažení zvláštních milostí Božích; 3. ochrana proti ďáblu a jeho pokušením.

Rozdíl mezi svátostmi a svátostinami jest tento:

1. svátosti ustanovil *Pán Ježíš*; svátostiny toliko církev;

2. svátosti působí *samy ze sebe*, svátostiny toliko na přímluvu církve;

3. svátosti nás *posvěcují*; svátostiny nám toliko jisté milosti udělují;

4. svátosti jsou nevyhnutelně *potřebny*; svátostiny toliko prospěšny.

Svátostiny jsou dvojí: 1. svěcení, 2. žehnání.

Svěcení i žehnání *koná* církev skrze své biskupy a kněze. Tito pak užívají při tom znamení kříže, modlitby, kropení svćenou vodou a někdy mazání svatým olejem.

¹⁾ Efes. 5, 32.

²⁾ Církev tak učinila k rozkazu Páně a po příkladu apoštolů. Právě Pán Ježíš apoštolům: „Vcházejíce do domu, pozdravujte ho řkouce: Pokoj (čili požehnání) domu tomuto. A jestliže bude dům ten hoden toho, pokoj váš přijde naň.“ (Mat. 10, 12. 13.) Apoštolé pak skutečně žehnali a světili. Píšeť svatý Pavel: „Vše-liké stvoření Boží dobré jest; posvěcuje se zajiště skrze slovo Boží a modlitbu.“ (1. Tim. 4, 4. 5.)

1. Církev **světí osoby**, aby je věnovala službě Boží a vyprosila jim ke službě té potřebných milostí.

Nejhlavnější *svěcení osob* jest: svěcení mnichů, jeptíšek a nižších služebníků církevních.

Církev světí *věci*, aby je věnovala službě Boží a vyloučila je z obecného užívání.

Nejhlavnější *svěcení věcí* jest: svěcení kostelů a hřbitovů, zvonů, kalichů a paten, křížů, korouhví, obrazů a soch, vody, olejů a svící, popele, ratolestí, ohně a světla.

2. Církev **žehná osoby**, aby jim vyprosila pomoci v potřebách těla i duše a je uchránila všeho zla.

Nejhlavnější *žehnání osob* jest: žehnání věřících velebnou svátostí, svěcenou vodou a svatým křížem, žehnání snoubenců a manželů, šestinedělek, poutníků a mrtvol.

Církev žehná *věci*, aby jim vyprosila požehnání Božího a učinila je užitečny věřícím.

Nejhlavnější *žehnání věcí* jest: žehnání domů a obydlí, pokrmů a nápojů, plodin a rolí.

K žehnáním náleží též *zažehnávání čili zaklínání* zlého ducha, aby lidem úkladů nečinil a neškodil.

Věci svěcené a žehnané *prospívají věřícím*, když jich užívají s důvěrou v Boha a v mocnou přímluvu církve. Bylo by však pověrou, očekávat od nich účinků zázračných.

Modlitby.

Modlitba ranní.

Ve jmenu Otce, i Syna, i Ducha svatého. Amen.

O Bože můj! Všecko co dnes mysliti, mluvíti a konati budu, obětuji ku tvé cti a chvále a ku spasení duše své.

Klaním se ti jako nejvyššímu Pánu svému. Děkuji ti za všechna dobrodíní tvá. Prosím tě o milost tvou, abych i dnes mohl hříchu se uchrániti a přikázání tvá plniti. Amen.

(Otčenáš. Zdrávas. Věřím.)

Modlitba k andělu strážnému.

Anděle Boží, strážce můj, rač vždycky být ochrance můj, mne spravuj a napravuj, ke všemu dobrému mne vzbuzuj, cnostem svatým mne vyučuj, ať jsem tak živ, jak chce Bůh můj; tělo, svět, ďábla přemáhám, na tvá vnuknutí pozor dávám, a v tom svatém obcování ať setrvám do skonání, po smrti pak v nebi věčně chválím Boha ustavičně. Amen.

Modlitba k Panně Marii.

Zdrávas královno, matko milosrdenství, živote, sladkosti a naděje naše, buď zdráva! K tobě voláme vyhnání synové Evy. K tobě vzdycháme kající a pláčící v tomto slzavém údolí. Protož, orodovnice naše, obrať k nám své milosrdné oči. A Ježíše, který jest pozeňnaný plod života tvého, nám po tomto putování ukaž. O milostivá, o přívětivá, o přesladká Panno Maria!

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko! Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Všemohoucí, věčný Bože! jenž jsi tělo a duši blahoslavené panny a matky Marie za hodný příbytek Syna svého skrze přičinění Ducha svatého připraviti ráčil, propůjč nám milosti, abychom její památku radostně konajíce, skrze orodování její od všelikého přítomného zlého, i od věčné smrti kdysi vysvobození byli. Skrze Ježíše Krista Pána našeho. Amen.

Modlitba večerní.

Ve jmenu Otce, i Syna, i Ducha svatého. Amen.

O Bože můj! Děkuji ti za všechna dobrodíní, která jsi mi dnes prokázal i za všechno utrpení, které jsem s pomocí tvou přestál.

Děkuji ti zvláště za ony dary, které jsi mi rodiči můjmi, učiteli a dobrodinci udělil. Rač je v milosti své zachovati a jim všelikou péči o mne časné i věčné odměniti.

Vím však, Otče nejlaskavější, že nehoden jsem pro hříchy své, abys mne vyslyšel. Proto odpusť mi tyto hříchy a poklesky mé.

(Vzbuzení lítosti. Otče náš. Zdrávas a t. d.)

Modlitba před spaním.

Ježíši s Marií, matkou tvou, tělo vám poručím i duši svou; přijmětež obojí v ochranu svou. Ježíši, já jsem tvůj, ty jsi můj; ve spaní mne opatruj.

Modlitba „anděl Páně“.

Anděl Páně přinesl Panně Marii poselství a ona počala z Ducha svatého. Zdrávas.

I řekla Maria: Ejhle, děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého. Zdrávas.

A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Zdrávas.

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko, abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Vylej, ó Pane, tě žádáme, milost svou do srdcí našich, abychom my, jenž jsme skrze andělské zvěstování vtělení Syna tvého poznali, skrze umučení a kříž jeho k slavnému vzkříšení kdysi přivedeni byli. Skrze téhož Ježíše Krista Pána našeho. Amen.

Modlitba ve čtvrtek večer.

Na hoře olivetské modlil se Pán Ježíš: „Otče, jestli možná, nechať odejde kalich tento ode mne; ale ne má, nýbrž tvá vůle se staň!“ I učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve tekoucí k zemi.

Vlastního Syna neušetřil Bůh, ale za nás vydal jej.

Shlédni, ó Pane, na dítky své, pro které Pán náš, Ježíš Kristus, neváhal v ruce hříšníků se vydati a muky kříže podstoupiti. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.

Modlitba v pátek odpoledne.

O hodině třetí zvolal Pán Ježíš hlasem velikým: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil? A opět zvolav hlasem velikým vypustil duši.

Vlastního Syna neušetřil Bůh, ale za nás vydal jej.

Shlédni, ó Pane, na dítky své, pro které Pán náš, Ježíš Kristus, neváhal v ruce hříšníků se vydati a muky kříže podstoupiti. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.

Modlitba při navštívení chrámu Páně.

Vcházeje do chrámu řekni: Pochválena budiž bez přestání nejsvětější svátost oltární. Ó Bože, chci zde pobožně se modliti, abych se hodným stal milosti tvé.

Odcházeje z chrámu řekni: Pochválena budiž bez přestání nejsvětější svátost oltární. Ó Bože, provázej mne milostí svou po všech cestách života mého.

Modlitba ve škole.

Před vyučováním: O Bože, kterýž jsi srdce věřících osvícením Ducha svatého vyučil, dejž mi v témž Duchu pravé věci smýšleti a z jeho potěšování vždycky se radovati.

Po vyučování: Děkuji ti, ó Bože, za všeliké dobré naučení, jehož se mi nyní dostalo. Dejž, aby mi k blaženosti časné a věčné prospívalo a odměň rodičům a učitelům, kteříž k dobru mému přispívají.

Modlitba při stole.

Před jídlem: Požehnej nás, Hospodine, i tyto dary své, které budeme požívatí ze štědrosti tvé. Otčenáš. Zdrávas.

Po jídle: Přijmiž, Hospodine, vroucí díky naše za všechny dary své a odplaf životem věčným těm, kdož dobře nám činí pro jméno tvé. Otče náš. Zdrávas.

Vzbuzení tří božských cností.

O Bože můj! Věřím v tebe! Věřím všechno, co mi svou svatou katolickou církví věřití ukládáš, proto že ty's to zjevití ráčil, jenž věčná a neomylná pravda jsi. O Bože, rozmnož víru mou!

O Bože můj! Doufám v tebe! Doufám od tebe život věčný a všechno, co k němu potřebno jest, proto že ty's to přislíbiti ráčil, jenž všemohoucí a nejvyšší dobrotivý jsi. O Bože, posilniž naději mou!

O Bože můj! Miluji tě! Miluji tě z celého srdce nade všechno, proto že nejlepším otcem a lásky nejhodnějším dobrem jsi. Z lásky k tobě chci i bližního svého jako sebe sama milovati. O Bože, rozněcuj lásku mou! Amen!

Obnovení slibu křestního.

O Bože můj! Přijmiž mé nejvřelejší díky za všechny dary a milosti, ježto jsi mi na křtu svatém uděliti ráčil. Lituji srdečně, že jsem milostí tvých posud náležitě neužíval; avšak od této chvíle chci všemožně nahraditi, co jsem obmeškal.

Věřím v Tebe, Otce všemohoucího, stvořitele nebe i země. Věřím v Ježíše Krista, Syna tvého jediného na-

rozeného a ukřižovaného. Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, svatých obcování, hříchův odpuštění, těla vzkříšení a život věčný.

V této svaté víře chci s pomocí tvou žíti a umříti. Odříkám se zlého ducha, i všech skutků jeho, i vší pýchy jeho. O Bože! Dej mi milost, abych, co jsem na křtu svatém přislíbil a nyní opět přislubuji, věrně plnil, a tak dosáhl života věčného. Amen.

Růženec radostný.

Úvod. 1. Kterýž v nás víru rozmnožiti račiž. 2. Kterýž v nás naději posilniti račiž. 3. Kterýž v nás lásku roznítiti račiž.

Tajemství. 1. Kterého jsi, panno, z Ducha svatého počala. 2. Kterého jsi, panno, k Alžbětě nesla. 3. Kterého jsi, panno, v Betlemě porodila. 4. Kterého jsi, panno, v chrámě obětovala. 5. Kterého jsi, panno, v chrámě nalezla.

Růženec žalostný.

Úvod. 1. Kterýž rozum náš osvítiti račiž. 3. Kterýž vůli naši napraviti račiž. 3. Kterýž paměť naši posilovati račiž.

Tajemství. 1. Který za nás krví se potil. 2. Který za nás bičován byl. 3. Který za nás trním korunován byl. 4. Který za nás těžký kříž nesl. 5. Který za nás ukřižován byl.

Růženec slavný.

Úvod. 1. Kterýž myšlení naše pořádati račiž. 2. Kterýž slova naše řídití račiž. 3. Kterýž skutky naše spravovati račiž.

Tajemství. Který z mrtvých vstal. 2. Který na nebe vstoupil. 3. Který Ducha svatého seslal. 4. Který tě, panno, na nebe přijal. 5. Který tě, panno, na nebi korunoval.

Modlitba před svatou zpovědí.

Trojediný Bože, Otče, Synu a Duchu svatý! Již se blíží chvíle, kdežto (ponejprv) přistoupiti mám k ná-městku tvému, abych od něho odpuštění hříchů svých dosáhl. Proto se ještě jednou lítostně a pokorně vrhám na kolena svá a utíkám se k milosrdenství tvému. Přijmiž mne na milost, jakož jsi přijal pokorného pu-blikána a kající Magdalenu. Vzbud v srdci mém lítost dokonalou, abych hříchů svých srdečně litovati, z nich skroušeně se zpovídati a za ně dosti činiti mohl.

Viz tu, Bože nejlaskavější, mne nehodné ale ka-jící dítě své, kterak prosebně ruce své spínám k tobě. Smiluj se nade mnou podle velikého milosrdenství svého! Neodmítej mne od tváře své a Ducha svatého neodjímej ode mne! Budeš-li šetřiti nepravostí mých, kterak obстоjím? Avšak u tebe jest milosrdenství a hojné smilování. Věřím pevně, že mi odpustiti chceš. Rozmnož víru mou! Doufám pevně, že mi jistě opu-stíš. Posilniž naději mou! Miluji tě vroucně, že tak laskav jsi a chci tě povždy milovati. Ach, velice lituji, že jsem tě urazil a zarmoutil. Bože Otče, buď milo-stiv mne hříšnému! Ježíši, Synu Boží, smiluj se nade mnou! Duše svatý, přispěj mi ku pomoci! Svatá Maria, útočiště hříšníků a matko milosrdenství, oroduj za mne! Svatý anděle strážný, svatí patronové moji a všickni svatí kajícíci přimlouvejte se za mne u Boha v této chvíli. Amen.

Modlitba po svaté zpovědi.

O nejdobrotivější Bože a nejlaskavější Otče můj! Vzdávám ti vroucí díky za nevýslovnou milost, jižto jsi mi nyní prokázal. Ty's roztrhl vazby, kterými pou-taly mne hříchy mé. Ty's vytrhl z propasti pekelné duši mou a oděls ji opět rouchem milosti své. Dou-fám tudy pevně, že jsem nyní s tebou smířen, že jsem opět milým dítětem tvým a dědicem nebes. I chci tě za to věčně chváliti a velebiti.

Než, o Bože můj! ty sám znáš slabost a nedo-statečnost mou. Ty víš, jak lehce opět mohu ztratiti

milost tvou. Protož neopouštěj mne v pokušení zlém! Buď mi pomocen, abych předsevzetí svá ve skutek uvedl, život svůj opravdu polepšil a ve stavu milosti až do smrti setrval. Předvídáš-li však, že bych těžce zhřešil, uchraň mne strašného neštěstí toho a raději mne k sobě povolej.

Přijmiž také, Otče nebeský, toto nepatrné pokání mé, jež jsem nyní vykonal. Jáť je obětuji na dostiučinění za hříchy své a spojuji se zásluhami Ježíše Krista, Marie Panny a všech svatých.

Ty pak, o Maria, matko mého Spasitele a matko má nejhlavnější, oroduj za mne! Hle, syn tvůj mi odpustil a mne na milost přijal. O přijmiž mne ty opět za dítě své! Uchovej mne zla nejhoršího, hříchu smrtelného, a přijmi mne pod mocnou ochranu svou, abych zde na zemi dobrý boj bojoval a s tebou kdysi v nebi se radoval. Amen.

Modlitba před svatým přijímáním.

O Ježíši, Synu Boží a Spasiteli duše mé! Již se blíží ona blažená chvíle, kdežto (ponejprv) přistoupiti mám ke stolu tvému. Již se chystají andělé, aby přisluhovali u oltáře tvého. Než kterak se k tobě přiblížiti mám, uznáváje velikou nehodnost svou?

Ano, Ježíši můj! Nejsem hoden, abys vešel pod střechem mou. Želím však srdečně hříchů svých, želím jich proto, že jsem jimi urazil tebe, svého nejhlavnějšího Boha a Spasitele, jehož nade vše miluji. Shlédni tedy na křehkost a bídu mou: rci toliko slovem a uzdravena bude duše má.

O Ježíši můj! Věřím v tebe! Věřím pevně, že přítomen jsi ve svátosti oltární, abys ubohou duši mou nasýtil a uléčil. Protož se ti pokorně klaním, svému nejvyššímu Pánu, Bohu a Spasiteli.

O Ježíši můj! Doufám v tebe! Doufám pevně, že slabostí mé přispěješ a mne posilíš. Ach, srdce mé tak studeno jest; rozpal je ohněm lásky své! Srdce mé tak prázdno jest; okrášli je cnostmi nebeskými.

O Ježíši můj! Miluji tě! Miluji tě co nejvroucněji, proto že i tys mne miloval až ku smrti kříže. Že pak

tě miluji, toužím po tobě, miláčku duše mé. Již nyní tě přijímám s otevřenou náručí lásky. Přijď již, o přijď, o Ježíši přemilý a vstup do srdce mého, onoť plane touhou a láskou po tobě.

Modlitba po sv. přijímání.

O Ježíši můj! Předobry hoste duše mé, budiž mi srdečně vítán. Klaním se ti pokorně, ježto jsi Pán můj Bůh a Spasitel. O kéž bych mohl tak se ti klaněti, jak toho zasluhuješ a jak se ti klaní andělé a svatí v nebi! Kdož jsem já, o Pane, že jsi mne tak obohatil? Odkud mi ta milost, že jsi nehodnou duši mou tak laskavě navštívil a ji vlastním tělem svým tak zářačně nasýtil? Za veliká ta dobrodiní jméno tvé velebím a vroucně ti děkuji.

O Ježíši můj! Tys dítky vřele miloval, je k sobě volával a jim žehnal. I já jsem dítě, ač nehodné. Proto i já se k tobě důvěrně blížím, potřeby své ti přednáším a za milost tvou prosím. O vyslyš mne! Ty víš, že křehký jsem a snadno opět do hříchu padnouti mohu. Ach, neopouštěj mne! Přebývej milostí svou stále ve mně! Nedej, abych kdy hříchem od tebe odloučen byl, ale zachovej nevinnost mou! Posilni mne v pokušení, potěš mne v utrpení a zbav mne i zla tělesného, je-li v tom vůle tvá. Dej toho všeho také rodičům mým, bratrům a sestrám, příbuzným a přátelům, učitelům a dobrodincům a buď milostiv všem živým i zemřelým.

O Ježíši můj! Obětuji se ti docela. Tyť jsi mi dal sebe celého a proto i já chci celý náležeti tobě. Přijmi v oběť tělo mé a duši mou! Přijmi ode mne každé pohnutí srdce mého! Přijmi ode mne veškerou svobodu mou! Přijmi mou paměť, můj rozum a vůli mou! Tobě, o Ježíši, celý se odevzdávám; nakládej se mnou podle své svaté vůle! Tobě, o miláčku duše mé, chci sloužiti do smrti své. Propůjč mi milosti, abych tě ze srdce neztratil, tobě věren zůstal a kdysi s tebou se radoval. Amen.

OBSAH.

Úvod	3
----------------	---

Díl první.

O apoštolském vyznání víry.

První článek víry	4
1. O Bohu a jeho vlastnostech	4
2. O třech božských osobách	6
3. Stvoření světa. Prozřetelnost Boží	6
4. Stvoření andělů a pád některých	7
5. Stvoření prvních lidí. Přednosti člověka	8
6. Stav prvních lidí. Povolání člověka	9
7. Pád prvních lidí. Hřích prvotný a jeho následky	9
8. Zaslíbení Vykupitele	10
Druhý článek víry	11
Třetí článek víry	12
1. Vtělení a narození Páně	13
2. Mládí Páně	13
3. Veřejné působení Páně	14
Čtvrtý článek víry	15
1. Utrpení a smrt Páně	15
2. Účinky smrti Páně	16
Pátý článek víry	17
Šestý článek víry	18
Sedmý článek víry	19
Osmý článek víry	19
1. O Duchu svatém	19
2. O milosti Boží	20
Devátý článek víry	21
1. Založení a zřízení církve	21
2. Znamky pravé církve	23
3. Církev katolická jest pravá církev Kristova	23
4. Účel a působnost církve	24
5. Prameny, z nichžto církev čerpá učení své	24
6. Církev katolická jest neomylná	26
7. Církev katolická jest samospasitelná	27
8. Obcování svatých	28

<i>Desátý článek víry</i>	28
<i>Jedenáctý článek víry</i>	28
1. O smrti	29
2. O soudu soukromém	29
3. O očištění	30
4. O konci světa	30
5. O vzkříšení těla	31
6. O soudu obecném	32
<i>Dvanáctý článek víry</i>	32
1. O pekle	33
2. O nebi	33

Díl druhý.

O přikázáních.

Oddíl první. O přikázáních Božích.

<i>O prvním přikázání Božím</i>	36
1. O víře	37
2. O naději	38
3. O lásce	39
4. O zevní úctě Boží	40
5. O úctě svatých	41
<i>O druhém přikázání Božím</i>	42
<i>O třetím přikázání Božím</i>	44
<i>O čtvrtém přikázání Božím</i>	45
<i>O pátém přikázání Božím</i>	47
<i>O šestém přikázání Božím</i>	49
<i>O sedmém přikázání Božím</i>	50
<i>O osmém přikázání Božím</i>	52
<i>O devátém a desátém přikázání Božím</i>	54

Oddíl druhý. O přikázáních církevních.

<i>O prvním přikázání církevním</i>	56
<i>O druhém přikázání církevním</i>	57
<i>O třetím přikázání církevním</i>	58
<i>O čtvrtém přikázání církevním</i>	60
<i>O pátém přikázání církevním</i>	60

Oddíl třetí. O křesťanské spravedlivosti.

<i>I. O zlu</i>	61
1. O hříchu vůbec	61
2. O hříchu smrtelném a všedním	62
3. O pramenech a vzrůstu hříchu	62
4. Druhy hříchů	64
a) O sedmeru hlavních hříchů	64
b) O šesteru hříchů proti Duchu svatému	64
c) O čtveru hříchů do nebe volajících	65
d) O devateru cizích hříchů	66

II. O dobru	67
1. O cnosti vůbec	67
2. O božských cnostech	67
3. O mravných cnostech	68
a) O čtveru základních cností	68
b) O sedmeru hlavních cností	68
c) O osmeru blahoslavenství	69
4. O dobrých skutcích	70
5. O křesťanské dokonalosti	71

Díl třetí.

O prostředcích milosti.

Oddíl prvý. O modlitbě.

<i>Vlastnosti modlitby</i>	<i>74</i>
<i>O modlitbě Páně</i>	<i>75</i>
1. O předmluvě	75
2. O sedmi prosbách otcenášce	76
<i>O pozdravení andělském</i>	<i>77</i>
<i>O církevních modlitbách a pobožnostech</i>	<i>78</i>
1. O modlitbě „Anděl Páně“	78
2. O růženci	78
3. O křížové cestě	78
4. O svatém požehnání	79
5. O procesích	79
6. O poutích	79

Oddíl druhý. O svátostech.

<i>O svátosti křtu</i>	<i>81</i>
<i>O svátosti biřmování</i>	<i>83</i>
<i>O nejsvětější svátosti oltářní</i>	<i>84</i>
1. O oběti mše svaté	85
2. O svatém přijímání	87
<i>O svátosti pokání</i>	<i>88</i>
1. O lítosti	89
2. O zpovědi	91
3. O dostiučinění	93
4. O odpustcích	93
5. O přípravě ku svátosti pokání	94
<i>O svátosti posledního pomazání</i>	<i>96</i>
<i>O svátosti svěcení kněžstva</i>	<i>97</i>
<i>O svátosti stavu manželského</i>	<i>98</i>
<i>O svátostinách</i>	<i>99</i>

Modlitby	101
---------------------------	------------

Hrubší omylové tisku.

Str.	11	řádek	4	shora	místo	<i>i</i>	čti	<i>ti</i>
"	12	"	8	zdola	"	Mesiaš	"	Mesiaši
"	34	"	6	shora	"	lidé	"	lidé <i>v</i> ní
"	51	"	6	zdola	"	dávati	"	<i>almužnu</i> dávati.
"	54	"	7	shora	"	nepr vě	"	<i>neprávě</i>

